

МИХАЙЛО П. БОРОВИК

**ПРАВДИВИЙ
НАПРЯМОК**

— 1 9 8 0 —

The Right Direction

(Religious Thoughts)

by M. Borowik

(in Ukrainian)

— 1980 —

МИХАЙЛО П. БОРОВИК

**ПРАВДИВИЙ
НАПРЯМОК**

— 1 9 8 0 —

M. BOROWIK
R.R. 1
Wilsonville, Ontario
Canada, NOE 1ZO

М.П.БОРОВИК
Автор

ПОДЯКА

На цьому місці я хочу широ подякувати жертводавцеві, який допоміг своїми коштами видати цю книжку - це п. ПЕТРО ГОРОДЕЦЬКИЙ з м. Воторфорд, Онтаріо, Канада. А якщо взяти до уваги, що Петро Городецький не належить до багатіїв, а допоміг у виданні цієї книжки з любови до Правди та бажаючи, щоб увесь світ пізнав ту Правду, то його допомога - це також відвага у нашій еміграційній дійсності. Бог належно оцінить свідомість цього нашого жертводавця, пам'ять про якого в нашому народі буде так довго жити, як довго житимуть ідеї, викладені в цій нашій книжці. А в Бога вона буде вічна.

М.П.Боровик

З ЛИСТІВ ДО АВТОРА

Вельмишановний Пане М.Боровик!

Прочитав я всі Ваші матеріали, що ви ~~їх~~ призначили до книжкового видання та на які бажали б від мене мого відгуку, і прийшов до такого переконання, що кожна людина у вільному світі має право, ба й навіть обов'язок перед своїм сумлінням, поділитися своїми думками-переконаннями з читачами. У тому числі й на релігійні теми.

Людина шукає Бога протягом довгих століть або й тисячоліть, і вже минули ті часи, коли хтось когось міг змушувати силою, як Ви пишете, меча і крові, вірити так, а не інакше. Я ж особисто респектую шукання Бога кожним українцем так довго, як довго воно не йде на шкоду українським визвольницьким змаганням за самостійну вільну Україну. У Вашому шуканні я не бачу жодної шкоди.

Щодо суто релігійного аспекту Ваших писань, то, не входячи в оцінку ні доцільності навернути українців із християнського віровизнання до віри в одного Бога - без Ісуса Христа, ні в оцінку глибини Ваших аргументів, є в них, на мою думку, найголовніший позитивний момент - це прагнення до звільнення української думки від чужих впливів, прагнення до самобутності українського національного "я", а разом із тим у визнанні універсальності Бога-Творця над усіма народами світу. Той факт, що в нашій пресі нема жодних діалогів-полемік між визнавцями різних - на віть також у самому християнстві - віротлумачень, а нехристиян прийнято вважати за безбожників, за неукраїнців, якщо навіть не антиукраїнців, свідчить про нашу відсталість від цивілізованого світу.

Вам у Ваших писаннях не бракує широти і доброї у всіх відношеннях волі знайти Правду. У той час, коли величезна більшість українців є християнами, так би мовити, з титулу свого походження, хрещення і традиції, Ви стали однобожистом через переконання, до якого дійшли шляхом власного шукання Бога. Це Ваш плюс. Але чи Ваши інтерпретації духовного світу на основі лише науково-матеріяльного спостереження того світу задовольнять не лише розум, а й душу тих, що також шукають Бога, не задовольняючись сучасними християнськими інтерпретаціями, - покаже майбутнє.

Щодо опублікування Ваших роздумів, то ніяка українська християнська церква не може Вам закинути поділу української нації, а тим самим утруднення й визвольницького процесу на добру Україну, Вашиими публікаціями, бо ті церкви вже самі так поділені, що безплідними виглядають усі показові й штучні ~~їхні~~ об'єднання-приєднання для добра тієї ж України.

І взагалі я дивлюся на церковно-релігійні поділи в лоні одного і того ж народу зовсім не так трагічно, як, може, деято інший. На світі багато народів і націй з різними віровизнаннями людей, і все ж вони мають свої вільні батьківщини і не журяться тією різновидністю віровизнань, бо свої віровизнавчі постуляти не вмішують в національні, не узaleжнюють одну справу від другої. У нас же якось навпаки: без церковно-релігійної єдності, мовляв, неможливе визволення України та її щасливе майбутнє. Звідси й ота нетерпимість одних до інших, змагання за першество, за впливи, за авторитетність, за "правдивість" одного віровизнання і "помилковість" іншого, замість вільного обміну думок і переконань. Ваші ж публікації я й трактую як вільний обмін думками і переконаннями. Коли б віровизнавчі й церковно-фанатичні фактори в минулому не впливали на національно-державницький хід подій, то, може б, і Шевченко, і Франко, і Л.Українка не забирали б голосу в тих проблемах, бо віра в Бога - це справа кожної окремої людини й ії душі, але, на жаль, ті фактори впливали - коли позитивно, а коли й дуже негативно. А ми тепер користуємося їхніми іменами і писаннями та кожний на свій лад інтерпретуємо їхні думки - і православні, і католики, і протестанти, і дажбожисти, і рунівисти, а тепер і Ви - однобожист. Тому й потрібні глибокі й вільні студії тих наших геніїв, щоб їх зрозуміти та до глибини зображені. Ваші публікації спонукають до таких студій.

Ваші писання, напевно, викличуть з боку деяких візняців християнства нагінку і свого роду переслідування у формі засудження без необхідної в таких випадках здорової і спокійної культурної дискусії-полеміки - це буде сліпий фанатизм Ваших противників. Але серед поміркованих християн це викличе лише бажання глибших студій самого християнського вчення або його інтерпретацій певними церковними провідниками та перегляду чи й певних реформ у ньому. Так чи інакше, я особисто, будучи віруючим в Бога українцем і респектуючи право кожного мати в певних осо-бах своїх власних авторитетів, не визнаю т.зв. непомильності жодної людини в світі в релігійних питаннях - будь то папа, патріарх, митрополит, священик, пастор, поет, письменник чи філософ. Не можете й Ви, як автор Ваших писань, претендувати на непомильність, хоч і міцно тримаючись своїх переконань.

Але результатом Ваших студій і міркувань Ви маєте повне право поділитися з іншими, як це Ви й робите збіркою цих матеріалів.

З глибокою пошаною до Вас,

- Іван Овечко

МОЯ ВІДПОВІДЬ

Дорогий Докторе Овечко!

Широ Вам дякую за перечитання моїх матеріалів до книжки та за висловлення Вашої думки, що кожна людина має право на публікацію своїх перевонань. Ви пишете, що респектуєте шукання Бога кожним українцем, і так воно, на мою думку, і мусить бути. Хочу тільки сказати тут більше, чому я дав заголовок своїй книжці "Правдивий напрямок".

Напрямок – це, в моєму розумінні, не якась непорушна "конституція", це тільки напрямок для шукання кращого в здорових дискусіях, щоб знайти нам, як народові, найкращу середину, щоб наважди позбутися другорядності нашого народу в сім"ї народів усього світу, щоб мати право молитися і шанувати Бога без чужих "героїв".

Я ніколи не вважав себе і не вважаю непомильним і знаю, що є люди мудріші від мене, але де кому з них обставини життя не дозволяють вийти на ширше поле дискусій, де кому бракує відваги, а де хоті ставиться байдуже до релігійних справ. Це мене й спонукало забрати голос на релігійні теми, щоб збудити думки віровизнавців усіх релігій і Церков, щоб переглянути шляхом дискусій своє ставлення до Бога – без забобонів і примітивізму.

Ці мої писання – це не якийсь осуд усіх релігій, а просто щира порада для добра всім народам світу, а особливо нашему, українському, бо наш нарід найбільше терпить кривди від наших і далеких, і близьких сусідів. Ми сьогодні поділені й розсварені так, як ніколи в історії. І це мене спонукало сказати своє слово своєму народові.

Ви, Пане Докторе, працюєте в університеті і бачите, що з кожним роком є нові відкриття майже у всіх галузях науки і техніки, заперечуючи застарілі поняття. Вічні пошуки – це відкриття розуму, і вони мусять відбуватися в атмосфері здорової дискусії для добра і ради правди. І я думаю, що всі ми, незалежно від духовного стану чи освіти, віруючи в Бога, мусимо цим займатися. Широ дякуючи за Вашу увагу,

- М.П.Боровик

ПЕРЕДСЛОВО

Шановний Читачу!

Живемо ми в розвиненому часі науки й техніки, які зробили людину культурною й більш знаючу на всіх відтинках життя і природи. На жаль, люди ще не подбали достатньо про свою духовість, щоб і її підняти навищий рівень науки, але залишаються їй надалі на тому релігійному фундаменті, що був створений ще в кам'яній добі примітивною людиною. Наука йде з кожним днем уперед, а релігії ніяк не хочуть іти разом із науковою, щоб користуватися правдою. Вони їй далі основують свою віру на старих релігійних небелицях.

Ці всі примітивні віри знецінили віру в Бога, бо народ бачить усі неправди, на яких стоять ті релігії, та йдуть у безбожжя люди або байдужіють і живуть у порожнечі духовній. А хто дбає про народ, той не може легковажити тим, що народ стає порожнім або обдуруєній якимись пустими вірами, бо це було б просто гріхом перед Богом і народом – бачити і мовчати про народне лихо. Віра в Бога – це дар природи, і скільки часу люди будуть жити на світі, стільки їй шукатимуть вони Правду і Бога, бо це є природне потягнення.

Серед людей є багато таких, що шукають Бога і Правду, але коли ніхто їм не показує правдивого напрямку до Бога і Правди, а тільки пишуть все на основі біблійних казок, то люди блукають по різних сектах і не знають, з чого по-

чати те шукання. А Правда дуже близька до людей, і вона дуже ясна. Правдивими Божими законами і природа навколо нас та все те, що створене Богом. Ми є людьми, створеними не для рабства, а для панування в природі над усіма природними багатствами, тому в нас є тільки один Бог. Людина мусить коритися Божим природним законам і віддавати славу одному Богові.

На жаль, люди колись вірили в много-божіє, а коли християнство перебрало в народі вплив, то створило ідолопоклонство і, замість віддавати славу Богові, славлять людину Ісуса. Адже Бог не є людиною і не може йти в жіноче черево, щоб родитись людиною. Ці небелиці вирошли для того, щоб спопуляризувати людину і назвати її богом. Багато буває таких випадків у народі, що з незаконно роженої дитини робили божого сина, щоб таким чином зняти з дівчини вину і відповідальність перед народом за її вчинок. З цими "непорочними" народ завжди мав біду, бо вони завжди робили путаницу у вірах, ставлячи себе на передове місце для слави й авторитету. І тепер християнським лозунгом є: "Ісус понад усе!" Бог-Творець у них стоїть позаду Ісуса, а при зустрічі християни вітаються: "Слава Ісусу!"

Ніхто ще не відважився писати так, як воно є в нашому щоденному житті, та показати напрямок до кращого розуміння всіх біблійних небелиць. А як хтось і бачить це лихо, то не хоче вести боротьби проти цього примітивізму, бо тяжка справа показувати всьому світові його помилки, в які він закоханий дуже і

здавна.

Доля мене кинула з молодих років шукати Бога і Правду. Я просидів усе життя над цими проблемами, тому вирішив написати правду, щоб показати ~~її~~ кожній людині. Багато є добрих людей, що вірють у Бога, але вони не знають, що вони обдурені, бо славлять не Бога, а людину. Коли людина обожнює Біблію і називає ~~її~~ непомильним словом Божим та весь терор і обман вважає Божим повелінням, така людина не знає ні Бога, ні Божих законів. Мені забрало чимало часу, майже все мое життя, поки я все це зібрали докути і знайшов зерно Правди. Я дякую Богові за добрий час, що можу поділитися з народом доброю науковою, без усяких легенд та ідолопоклонства, також без самохвальства, як дехто любить це робити, щоб поставити себе на передове місце для прославлення себе в релігії.

Усі "воскреслі непорочні" після "воскресіння" чомусь утікали на небо, боялись світла й народу і тим дурили народ, що колись вони знову прийдуть. Це християни проповідують і тепер, лякаючи людей страшним судом.

Легенд я не пишу, а пишу те, що сам бачу і спостерігаю в природі. І тому, перш ніж щось критикувати, я даю свій кращий напрямок, а тоді вже критикую гірше, щоб переконати людину на краще.

У розділі "Форма віри" я показав, як у сучасну пору потрібно вірити в Бога і творити культурні обряди, щоб усунути гірше та прийняти краще. Багато я вже написав на релігійні теми в моїх попередніх брошурах. А в цій книжці я подаю вибрані й найважливіші думки з тих

публікацій у зрозумілій для кожного формі. Мій напрямок побудований на новому фундаменті, без християнських та біблійних наук, також без дохристиянських релігій, бож вони всі були побудовані на многобож"¹ та з примітивними жертвоприношеннями і поклоніннями природним явищам.

Приходиться в розмовах з деякими чуті таке: а в що ж вірити, коли відкинути Біблію?

Ми знаємо, що християнство знищило ту всю історію, що була зв"язана з релігіями світу, а свою Біблію назвало словом Божим. Ось у цій книжці читач і знайде всі відповіді на релігійні теми і побачить все те зло, що нас розсварило і поділило на ворогуючі пафоси¹.

Я вірю в Бога як Творця світу, тому одному Богові й молюсь. Бог не людина і тому всі людоподібні боги – це обман, таких у природі не існує, це є темна вигадка. У наших предків теж було багато вигадок, коли до Бога-Творця туліли великі божі родини в імені природних явищ – Даждьбог, Перун і інш. та приносили всім їм жертви і молились до них і називали їх синами Бога небесного.

Але вже час викинути той примітивізм і почати вірити в одного Бога, як казав нам і Тарас Шевченко.

З Богом і Правдою ми діждемось свободи, бо всяка брехня й ідолопоклонство є духовним павутинням, що заплутує людину в темну сіть.

Всі разом ідімо до Правди відважно – тоді нам і Бог поможет!

- II -

РОЗДІЛ І-й

ПРАВДИВИЙ
НАПРЯМОК

ФОРМА ВІРИ

Я вірю, що в природі існує вищий Творчий Розум, що був першим почином усієї природи, яка є результатом Його мудrosti та яка оформилась і одержала в світі свої закони та призначення, що цей вищий Розум доручив. Цей вищий Розум слов"янський предок назвав свою мовою - Бог, Творець, Господь. Усі ці слова походять від могутності Творчої Сили, якій і належать усі ті окріслення-титули.

СТВОРЕННЯ СВІТУ

Це питання ще повністю не розв'язане науково, а біблійні теорії є легендами та неправдиве через примітивне розуміння Бога і природи людьми, що писали ту Біблію.

Сучасна наука довела нам багато нового з природи: про давнину людського роду на Землі, що міряється мільйонами років, про еволюційний розвиток, що існує за даними Богом законами, і ми є свідками сучасних наукових доказів про еволюційні процеси змін на краще і серед звірят, і тварин, і рослин. А ліплення людини з глини - це примітивна і шкідлива наука, яка калічить молодь, бо в школах вона вивчає науки, а в церкві навчається з примітивної Біблії.

ЗАКОН І СЛОВО БОЖЕ

Вся Божественна природа - це закон і слово Боже. Само по собі нічого не тво-

риться, на все є первопричина. Бог дав людині розум, щоб людина його розвивала і творила собі життя і закони для краси і порядку, бо без законів поміж людьми був би хаос. Бог дав людині любов до свого роду - батька, матір, сестер і братів та до свого народу, який оформився в націю. Тому це є природна любов, а не штучна. Наш людський розум вимагає законів порядку, моралі й тому всіх порушників цього сам народ карає без релігійних законів. Та все ж у вічності є відповідальність за земні злочини, тому злочинців Бог не обдарує своїми ласками у дальших руках вічности. Бог дає розум людині не для того, щоб вона творила зло іншим. Розум нам даний для добра і порядку в світі.

Усе, що я тут пишу, не є законом Бога, а про Бога, щоб ми краще зрозуміли Бога і своє призначення на Землі. Моє сумління не дозволяє мені писати такі брехні, як іх понаписувано в Біблії, що, мовляв, усе те для них казав Бог, а воно все те записали. Я бачу Божу Природу і в ній Божу мудрість, тому досить для мене того, щоб знати Бога як Творця всесвіту, і в тому я пізнаю невидиме духовне, що діє і в мені та свідчить про мою вічну душу й ії життя.

ЗАКОН І НАЦІОНАЛЬНІ РЕЛІГІЇ

Загальний закон віри в Бога належить усім народам світу, бо Бог є один і всі народи повинні шанувати свого Бога-Творця, як батька, що дав нам життя. Ми всі користуємося Божою природою, тому від

усіх нас належить подяка Богові за все. Між народами є тільки та різниця, що ми маємо відмінні мови, кольори, форми й культури та національні смаки, що ділять нас на нації. Цей поділ не штучний, а природний, як кожна квітка має свій колір і запах. І коли б комусь захотілося всі квіти зробити одного кольору, а всі інші кольори знищити, то це був би злочин у природі і в народі, бо була б порушена краса світу. Ті, що хочуть знищити всі нації і зробити з усіх якийсь один нарід, теж злочинці, що хочуть порушити закони природного життя. Краса світу якраз і є в різноманітності кольорів, що відбувається в наших очах і створює почуття задоволення для нас. Тому кожна нація повинна про себе дбати, щоб оформлювати своє життя вільно у власні форми. Але ніхто не повинен ставити свої обряди вище віри в Бога, бо обряди є тільки красою народу на землі, а віра в Бога є тим провідником, що веде людину у вічні рухи вічного життя для досконалості в духовних формах. Всяка неморальності, шахрайство, терор, грабунок – це гріх перед Богом. А люди на землі творять основні закони в державі, на основі яких і карають злочинців. Наша духовна мораль – це любов до всякого добра і правди, а брехню не слід шанувати і брехунам не слід помагати в їхніх брехнях. Бути по стороні правди – це обов'язок кожної чесної людини.

ФОРМА БОГОСЛУЖЕННЯ

Служити Богові людина може тим, що ви-

конує своє людське призначення в природі, що Ії Бог створив. Але молитви й різні відправи не є ніякими богослуженнями, а тільки висловленням пошани до Бога. Приміщення не грає ніякої ролі при молінні до Бога чи висловлення пошани до Нього - це все може відбуватися і під відкритим небом. Будинок потрібний для нас самих, щоб нам було зтишно від вітру й тепло, а називати той будинок святым храмом належить до ідолопоклонства. Коли громада є багата, вона може зробити гарний будинок і в ньому прославляти Бога, а коли є для придбання такого будинку труднощі, то можна молитися і в звичайному будинкові.

ХРАМ ЧИ ЦЕРКВА?

Згідно з давнім розумінням старих народів, храм - місце, де живе Бог, а в християн, зокрема в греків, той будинок назвали Церквою, що по-нашому збір. Але буде правильніше назвати те приміщення духовною школою, де вишколюється людина в пізнанні Бога і всієї природи та самої себе, щоб жити моральним життям, у любові, розвиваючи свій розум і все те, що належить чесній людині.

ФОРМА ДУХОВНОГО БУДИНКУ

Такий будинок можна прикрашувати малюнками природних краєвидів, але ні в якому разі не образами людей, щоб це не було початком модерного ідолопоклонства, не зважаючи навіть на великі заслуги якоїсь людини в народі. Для тих за-

служених може бути місце в наших хатах та в окремих народних культурно-освітніх будинках.

ХТО ПОВИНЕН БУТИ
УЧИТЕЛЕМ У ДУХОВНІЙ ШКОЛІ?

Ним повинна бути людина, що сама вірить в Бога, має гарну й культурну поведінку, чесна й віддана Богові й народові, щоб навчити народ пізнати Бога, вічність людини і всякі чесноти. Учитель повинен знати історію, ознайомлений із природою, бо якраз у природі людина пізнає Творця всесвіту і саму себе, і без цього учитель буде темний у духовних справах. За всяке порушення моралі й справедливости громада повинна усунути вчителя, а на його місце поставити кращого. Досмертного "непомильного" учителя не може бути, бо всяка людина помиляється, і громада повинна мати контролю над учителем.

СВЯТИ ТИТУЛИ

Ніяких святих титулів, як ото "всечесний", "святий", "преосвящений" і "найсвятіший" не може бути, бо це належить до ідолопоклонства і незаслуженої ідоломанії, що має на меті залякувати народ титулами та правом на вирішення долі людини. Уживати можна найвищого ступня титул - учитель. А коли буде великий духовний рух і потрібне буде в майбутньому духовне вигнище, то потрібний буде і керівник того великого діла. Але й він має бути обраним народом

та контролюваний ним. Народ має право усунути й найвищого керівника, якщо він виявиться недостойним свого становища.

ОДЯГ УЧИТЕЛЯ

Всяке сьогоднішнє церковне лахміття слід викинути, бо воно не дає ніякої користі присутній у духовній Школі людині, а тільки робить глядача нудним і відвертає його увагу від духовного мислення на матеріальні предмети. Тарас Шевченко давно радив усім ризи й образи повищити з церков і молитися без цих сценарних прикрас, бо вони зводять людину до байдужого слухача і глядача. Учитель мусить бути гарно одягнений і чистий, культурний та розумний, щоб мав вплив не тільки словами, але всією своєю поведінкою, на людей. Довгі бороди і патли, як це було колись і подекуди є й сьогодні, - це не культурний вигляд в сучасну пору.

ШКІЛЬНІ ВІДПРАВИ

Ніякого зайвого голосіння в духовній Школі не має бути, бо вона для моління й прославлення Бога, а не для театральних вправ. У Школі повинна бути чиста й ясна наука, а співи повинні бути загальним голосом кожного присутнього, щоб кожна людина могла своїм голосом прославити Бога. Спочатку всі можуть показати коротко спільну молитву, потім проспівати гарну духовну пісню, а потім учитель міг би прочитати щось на релігійну тему з докладними поясненнями.

ми, щоб кожна проста людина могла зрозуміти його науку. Співи й молитви – це пошана до Бога і наснага для людини, яка краще відчуває Бога і себе як Боже творіння на вічні рухи в природі.

Іншими молитвами кожна людина може виливати зі свого серця і розуму ті всі свої бажання, що випливають із різних у кожної людини життєвих обставин, – подяку Богові і благання до Нього.

ЩО ЧИТАТИ В ДУХОВНІЙ ШКОЛІ?

Написано вже є багато доброго на духовні теми, є й пісні. Написав вже й я не мало. Але наші поети й письменники можуть ще багато написати, а композитори створити гарні мелодії для вжитку в духовній Школі. Духовна Школа – це найвища народна школа, де повинні викладатися всі життєві проблеми віри і нашого життя на землі, щоб людину ніхто не обдурив якимись півбожками або старим примітивізмом. Не можна вживати сили або примусу супроти інакшемислячих, а лише науково покорити їх до виконання законів Правди. Силу можна і треба вживати лише супроти злочинців у фізичному розумінні, і для того в державі є поліція й державні закони, щоб утримувати порядок. Не слід вводити в життя ніяких вічних релігійних догм, бо тільки одне є незмінне – це розуміння Бога й духовости, а все інше змінюється з часом, коли виявиться помилковим або перестарілим, бо наука відкриває у світі все щось нове, що заперечує старе. Тож і вчитель може іноді сам заперечити сказане ним учора, бо сьогод-

ні він пізнав з науки щось нове. Віда наша в тому, що до сих пір всі народи світу нічого не зробили в напрямку очищення віри в Бога та підняття ~~її~~ діорівня сучасної науки, щоб іти поруч все нових і нових наукових відкриттів для пізнання природи і духовости.

Під кінець науки в Школі можна проспівати гарну духовну пісню, а закінчити короткою молитвою-подякою Богові за наше життя.

ЗАЙВІ ОБРЯДИ

Усе те, що не дає ніякої користі науці, як ото кропило, кадило, свічки та ризи, вівтарі, престоли, носіння книжки на голові і т.п. - все це не треба вводити, хоч би яке воно не було традиційне, бо воно належить до ідоломанії.

НЕОБХІДНІ ОБРЯДИ І ЗВИЧАЇ

Чому ми називаємо деякі обряди необхідними? Бо все, що створив Бог у природі, є необхідне на користь людини і для краси. Але все те треба сприймати нормально, бо навіть переїдання найкращими харчами шкідливе. Сама природа нас навчає, де потрібна пошана, а де вона зайва. Я пишу про ті звичаї, які є з природи просто необхідними, що ~~їх~~ саме наше сумління і наша любов вимагають. Ось вони:

ОБРЯД НАД ДИТИНОЮ

Кожний народ у світі природно бажає

зустрінути новонароджене немовля з пошаною. Цей звичай такий давній, що годі знайти його початок. Не буду описувати християнського хрещення, бо воно всім нам добре відоме. Але згадаю про значення цього хрещення з природного боку, бож усе природне є Боже.

Цей обряд виконують тому, що новонароджене немовля прийшло в наш світ, в нашу родину, тож і віддають йому пошану. З другого боку, беруть кумів, які стають другорядними батьками дитини на випадок смерти чи якогось іншого нещастливого випадку з рідними батьками, щоб дитина не тинялася сиротою без роду. І через цей ритуал зріднювали дитину з приятелями чи навіть і родичами рідних батьків. Я сам колись залишився сиротою без батька й матері, а було мені всього 10 років життя. У такому віці дитина ще не може сама за собою доглянути, тому багато мені допомагали мої хрещені батьки в моїй біді. Це дуже мудрий народний звичай, який створився тоді, коли людина розвинулася в культурніше життя. Це не є християнський звичай, а дуже давній. Цей мудрий і культурний звичай сам про себе свідчить і його не слід занедбувати. Тому учитель мусить виконувати цей обряд як законний.

Батьки дитини беруть собі за кумів, кого вони самі захочуть, а куми беруть дитину і йдуть до духовної Школи, щоб там звершити обояд над дитиною. У Школі куми передають дитину учителеві, а він бере на руки дитину і проказує молитву до Бога в такому дусі: "Боже, наш Творець! Ти сотворив усе в світі і в

тому числі наш, український рід. Із лона нашого народу народилася ця дитина, щоб доповнювати цей рід. Благослови це немовля, хай буде воно під Твоєю опікою і щоб росло на радість своїм родичам і на славу Тобі, одному Богові-Творцеві!"

А всі присутні промовляють: "Нехай буде так!"

Після молитви учитель передає дитину хрещеній матері, де поруч стоїть хрещений батько. Тоді учитель питає їх: "Чи ви знаєте обов'язок, який берете на себе супроти дитини?" Куми промовляють: "Так". Учитель, даючи пояснення кумам і присутнім, каже: "На випадок якогось нещастя з рідними батьками дитини, ви перебираєте опіку над цією дитиною, бо ви є тепер другорядними батьками. Від цього моменту на вас лежить відповідальність, наколи б щось трапилося з її родичами, навчити її любови до Бога, до свого народу і до всіх чеснот, що належать людині". Учитель питає кумів, чи їм це все ясно, а куми відповідають: "Так!". Тоді учитель каже: "Свідком цього є Бог і всі присутні". Після цього куми йдуть до батьків дитини, а ті, хто як собі бажає, так і угощає кумів і гостей.

Часи змінюються - змінюються й обряди. Християнство не зразу влізло в ризи й викувало кадило - це взяло століття часу, протягом якого все засмічувалося різними обрядами і поняттями. Всі релігії змінилися до непізнання супроти свого первісного вигляду, тому хай ніхто не суперечить потребі очищення віри від примітивізму, зробивши її правдивою і культурною. Всяке покращання

лише збагачує віру і розум і стає духовним скарбом.

ВІНЧАННЯ МОЛОДОЇ ПАРИ

Коли ми заглянемо в давню історію, то побачимо, що всі народи світу віддавнай дотепер мають звичай відзначати акт подружження молодих до спільногого життя. Пригадую, як були в нас ще смішні весільні обряди, але поступово вони змінювалися, бо нарід ставав культурнішим. Тому я буду тут писати про нові й культурні обряди, щоб не було забобонного вінчання, а лише з науковою молодятам на іхнє майбутнє життя.

Молоде подружжя мусить мати таку науку, яку б вони запам'ятали на все життя, бо для них цей день найдорожчий у іхньому житті. Потрібна здорованаука, а не тільки церемонії та релігійний обман, при якому навчають молодят, в разі лиха, молитися до Марії і тільки вона їм тоді допоможе. Християнське вінчання зовсім не йде в ногу з науковою, бо там є не Бог, а людина Ісус і його мати Марія. Мойсей написав про жінок, що вони мають такі ж права, як фармерська корова, і з ними можна робити, що хочеш - міннати, продавати, мати іншу, крім своєї законної. Жінка тожі не вважалася рівноправною людиною. І тепер у християнській вірі жінка є в повній покорі чоловікові; хоч є жінки, що мудріші від чоловіків, вони мусять все рівно бути послушними чоловікам. А з природного спостереження ми бачимо, що жінка створена Богом по своїй лінії родинного життя та є рівноправна з іні чолові-

ком. Біблійні "святці", як і "святці" Корану, возилися по ночах з рабинями на очах своїх жінок, і ті не мали права за цей блуд нічого сказати, а ті блудники ще й присвоювали собі титули товаришів Бога та Божих пророків. Така віра та обряди неморальні, фальшиві.

Моя нова форма акту подружження молодих така. У духовну Школу приходить та молода пара, що хоче одружитися та яка вже оформилась в урядових законах, з так званими дружками, тобто з подругами молодої і товаришами молодого, як це було і в давні часи в нашому народі. Молодята і дружки стоять перед учителем, а всі присутні сидять на своїх місцях. Учитель оголошує, що така то молода пара хоче одружитись і ми повинні їх вшанувати і дати їм науку на їхнє подружнє життя.

Спочатку учитель промовляє молитву до Бога-Творця, просячи опіки над молодятами, що може бути і такої форми: "Боже, наш Творець! Я звертаюсь до Тебе, щоб Ти взяв опіку над цією молодою парою і дарував для них щасливе життя на цій землі та мудрість, щоб жили вони в любові поміж собою та в любові до Тебе, Боже, і до всяких чеснот, що належать людині. Хай Твоя опіка завжди буде над ними, а від них хай лунає слава лише Тобі одному навіки!" А всі присутні промовляють: "Нехай буде так!"

Після цього учитель говорить на тему подружнього життя, звідкіля випливає і щастя і деколи нещастя. Мудрий учитель може дати багато доброї науки, маючи на увазі своє власне життя та добре приклади з життя інших.

Після доброї науки учитель звертається до молодого і питає його: "Чи ти любиш свою наречену?" Якщо молодий скаже, що так, тоді учитель ставить йому ще таке питання: "Вона, ця твоя наречена, тепер молода і гарна, і ти її любиш. Але якби щось трапилося з нею і вона змarnila, стала б немічна, що потребувала б помочі, чи ти будеш шанувати її як дружину?" Якщо молодий відповість "так!", тоді учитель каже: "Свідком є Бог і твої дружки!" Подібні питання ставить учитель і молодій, щоб і вона знала свої обов'язки, наконець б щось трапилося з її чоловіком.

Після цього мужчини йдуть до молодого, щоб привітати його як одруженого, а жінки вітають молоду як замужню. А далі місце для різних гостинних церемоній, які вже не належать до духовного змісту обрядів: музика, танці та інше.

Бував я часто на християнських вінчаннях, де піп каже: "І благословляю я тебе, як Якова" – це так до молодого, а до молодої: "І благословляю я тебе, як Рахилю". Нещасне це благословення, бо самі жиди багато намучились, поневіряючись по світі, і натерпілися від усяких чужинців. Довгі роки жили вони без держави та й сьогодні не мають спокою. Мабуть, краще було б, коли б той піп роздавав бодай англійське благословення...

ПОХОРОН

Цей звичай є дуже давній у кожному народі, тому він є природний та свідчить про любов людей та пошанування людини,

що відходить у вічність. По-різному в різні часи робили похорони, та й тепер є відмінні похоронні обряди. Але в цю культурну пору повинен бути і культурний похорон. На похороні учитель мусить дати науку про вічну душу людини і про те, що в природі не існує навіть матеріяльної смерти, бо все є вічне і тільки переходить з однієї форми існування в іншу. Духовне є почином розвитку, що розвивається в фізичних формах, тому духовість є вічна також, але вона не підлягає розкладу так, як усе фізичне. Учитель мусить сказати правду про те, що всі ми, народи, однакові перед Богом, що всі ми однаково народжуємося, розвиваємося, старіємо, хворіємо й умираємо тілесно, щоб знов одержати молодість і життя. Свічки й катіння мертвому непотрібні, і тими забобонами не слід користуватися. Над могилою учитель може сказати промову, а закінчити молитвою. Також друзі померлого можуть сказати промови-згадки про покійника не злим, тихим словом.

МОЛИТВА

Молитва – це свого роду наші прохання до Бога, і вона має належати тільки одному Богові і до нікого більше, бо всі люди залежні від волі Бога. Людина не може бути замісником Бога на землі – це перестарілий обман для темних людей, що іх священики тримали в страсі перед собою. Кожна людина сама виливає свої прохання до Бога, бо не всі ми маємо однакові потреби в нашому житті. Одні в сльозах просять порятунку, інші про-

сять розуму і пізнання Правди, а інші дякують за щасливе і радісне життя. І тому не може бути заучених молитов для всіх, хібащо при відкритті зборів або на закінчення їх учителем.

ПАНАХИДИ

Панаходами піп не відмолить провин померлої людини перед Богом, бо то була б неправда, якби Бог милував тих, за кого піп молиться за гроші. Був у нашого народу, а також у жидів, такий розумний звичай, що раз на рік люди йшли на цвинтар відвідати могили покійників і там справляли обіди та згадували своїх рідних. А розумний цей звичай тому, що людина в той день вшановувала своїх батьків і тим самим пригадувала також сама собі, що і вона колись піде тим же слідом. Шанувати треба не лише живих, а й тих наших близьких, що відійшли від нас.

ПІСТ

У постуванні християни вбачають якусь заслугу перед Богом, а інші вірять, що Бог вимагає від них не їсти м'яса в середу і в п'ятницю, у Великий піст та в Пилипівку. Але ці пости були введені з давніх давен як вимога перед Богом у якихось важливих справах, щось подібне до того, як тепер бувають голодівки в тюрмах, щоб змусити переглянути справу в'язня. Біда людей в тому, що вони й про Бога часто думають, як про людину з такими ж законами людськими, порядками і навіть формами, тому й роблять го-

лодові вимоги перед Богом. Багато людей, зокрема в православній вірі, згинуло від сухот без пори, бо молоко й м"ясо піп забороняв навіть хворій людині, а сам піп на тому не тратив, бо заробляв на похоронах. Церковний закон залякував людину вогненим пеклом за порушення посту, тому темні люди з недоідання вмирали, бо боялись порушити посту, щоб не горіти вічно в гарячій смолі пекельній.

Нас Бог створив не для мук і самознищеннЯ, а на життя, щоб жили за рахунок іжі, бо земне життя тільки й існує за рахунок іжі. Тож прийшов час, щоб усі ті церковні байки осудити, бо вони народові на шкоду.

ПИТТЯ АЛЬКОГОЛОЮ

Не є гріхом іноді випити якусь малу дозу алькоголю, бо часом старшій людині це навіть корисне як медицина. Але систематичне пияцтво знищує здоров"я й особливо мозок-розум, потрібний кожній людині. Подруге, з пияцтвом люди гублять гроші, а часто й мораль, тому на все потрібна розумна мірка, бо без міри й іжа шкідлива. Закон має бути такий: на все май розум, щоб не нищити себе без пори; бережись того, що зло!

КУРІННЯ ТАБАКУ

Питання куріння стало вже таким дискусійним, що воно є темою й телевізійних передач. Лікарі ясно кажуть, що куріння приносить із собою багато хворіб людському тілові, тож краще уникати то-

го. Але Бог не буде карати людину лише за те, що вона курить, бо вона вже сама себе карає, занечищуючи свої легені та стомлюючи серце та руйнуючи нервову систему. Людина мусить сама над тим подумати та порадитися зі своїм лікарем у цій справі. Природа не дала нам комина на дим, тож куріння нам фізично шкодить. Але людина мусить сама робити в цій справі вибір.

МОРАЛЬ І ПОВЕДІНКА

Все те, що є погане – у слові й ділі – є в релігійному розумінні гріхом, бо воно порушує порядок і культуру громади людей. Навіть кожний державний уряд переслідує за неморальну поведінку, тому вірючій і культурній людині не належить поводитися неморально – ділом чи словом, бо тим людина губить також свій престиж. Тому потрібно від такого берегтися.

ПОДРУЖНІ РОЗВОДИ

Духовний учитель може тільки давати розсвареному подружжю поради, а розводи дає уряд у згоді зі своїми законами через суд. З релігійного боку, розводиться є гріхом, бо це є порушенням тих обіцянок, що їх подружжя дало раніше, перед Богом і людьми. Але буває, що одна сторона ламає всі свої обіцянки, а інша через те мусить терпіти. У таких випадках краще розвестися, щоб звільнити від зневажень покривдену сторону.

У деяких християнських церквах є заборона будь-яких розводів при будь-яких

ситуаціях, вважаючи це гріхом. Як результат, подружжя вже понад двадцять років не живе разом, кожний з них має дітей від іншого чоловіка чи від іншої жінки, а формально вони все ще одружені, бо церква не дає розводу. Таких є дуже багато в Італії та й і в інших країнах. У нас не повинно бути такого релігійного закону, який стояв би на перешкоді людського життя. Ми повинні творити такі закони, що полегшують та вможливлюють нормальне життя людей.

НАРОДНІ ПІСНІ

Зокрема протестанти забороняють своїм членам церкви співати народні пісні про природу, молодечу любов, про свою державу, про річки, зелені гаї та всяко роду інші розвагові пісні, як вони кажуть, "світу цього", за які людина, мовляв, піде до пекла. Але разом із тим навчають людей співати пісні і про Йордан, і про Сіон, палестинське озеро Генісирет та все те, про що згадується в Євангелії, хоч ті міста, річки й озера теж земні й природні.

На все є час і місце. Коли ми зібралися на духовне зібрання, тоді ми співаємо на славу Бога. А коли ми насамоті чи на загальних сходинах, тоді ми можемо співати про все, що нам гарне. Вся природа співає і славить Бога, божа природа твір Бога, то чому б і не запівати про якусь річку чи зелений гай? Божа природа дана нам на радість нашого життя, то чому б було гріхом заспівати її про дівочу красу? Це ж Бог дав людині цю красу, щоб людина жила, раді-

ла нею, співаючи про своє життя.

Але християнство скаструвало багато людей, загнавши декого до монастирів, а в декого відібрало право на радість в житті, відібрало пісні про своє життя і Божу природу. А те, що Соломон описав у Біблії велики груди і солодкі поцілунки дівочі, християни звуть святым письмом...

ТАНЦІ

Танці – це природна розвага. Всі народи в світі танцюють. Цього вимагає від людини природа, бо коли вона чимсь радіє, то природно підскакує. Адже й дитина, коли навчиться бігати, радо і підскакує і викручується. А дорослі люди під час розваг під музику теж танцюють і тим себе розважають. То чи це мало б бути гріхом? Навіть звірята й тварини, коли не голодні, то радіють і підскакують та видають із себе певний звук-голос радощів. Гріх не в танцях, а в тому, що дехто заборонами розваг і радощів притупляє розум людини та лякає пеклом людину за те, що вона має радощі в житті.

У християн понаписував багато життєвих обмежень апостол Павло, бо він був диваком і монахом, який не одружувався і не мав до діла з розвагами. У самих жидів танці були в моді, але, мабуть, у фарисеїв була наука проти танців, тому Павло посіяв науку проти розваг.

А те, що тепер у деяких церквах заводять танці, – це вже мало не злочин, бо церква не мала б бути клюбом, а місцем духовної науки. Але коли там немає ті-

єї правдивої науки про Бога і Правду, то заводять і танці, щоб народ не розбігався. Але на все мало б бути місце і час.

СПОРТ

Мав я одного земляка, що належав до П"ятидесятників та який забороняв своїм дітям робити будь-які спортивні рухи, навіть бити м'ячика у дворі, бо в його розумінні це було світське, про яке в Євангелії не написано, що то добре...

Спорт – це розвага і розвиток дитини і навіть старшого, щоб він не засиджувався та не відмирав завчасно. Тому й усі, що мають час і радість у тому, можуть займатися спортом – бігання, літання, різні вправи і рухи, бо це є на користь людині.

АНГЕЛИ

Колись людина уявляла собі Бога людської форми і навіть людського розміру. Тому думали, що в Бога є якісь раби, як ото і в кожного пана на землі, а також такі малі духовні створіння, що голі і мають крила та літають понад землею та все бачать і репортують Богові про все бачене. У Біблії описали херувимів з трьома парами крил, що літають перед Богом і кричать: "Свят-свят Господь Саваоф!" Людина не розуміла духовості і думала, що й духам потрібні крила, щоб літати. Це перший доказ того, що біблійні писаки нічого не розуміли про духовість.

Ми бачимо власними очима, що в природі є порядок, закон, контроля, бо все в природі є Божими слугами, навіть і ми самі. Бо коли ми призначені Богом виконувати те призначення, то ми слугами Божими. А коли Бог створив усе й фізичне і духовне, то і вся духовість, як і фізична природа, має бути слугою Бога. Але отих метеликів з крилами, що їх християни малюють голими, в природі таки не існує - це тільки уява тих, що не розуміли природи.

СЛОВО "ЧОРТ" ТА ІНШІ

Багато видумано слів - чорт, диявол, сатана, спокуситель, але насправді, як подумати, що Бог є всемогучий володар усесвіту, то бере сумнів, щоб Бог творив собі якусь опозицію у формі отих злих духів. Бож коли б щось сталося у всесвіті зле, то Бог уміє те злое переробити на добре або й знищити його назавжди.

Ми привикли називати все злим, що не є добре для нас, а поділивши все, що маємо, на добре і зло, кажемо, що добре - це від Бога, а зло - від диявола. Людина помічала боротьбу в природі, як борються звірята між собою, плавуни й усякі інші тварини, також люди, мікро-бій т.ін., то й уявляли, що й у духовій царині є боротьба двох духів - духа доброго і духа злого. Доброго духа малювали білим, гарним, людського росту, а злого духа малювали чорним, з рогами, з копитами, як у тварин, і сердитого, що любить тільки щось нищити.

Світ створений не чортом, а Богом, з

усіма прикметами боротьби за своє існування. І коли подивитися на всі створиння на землі з точки зору добра і зла в нашому розумінні, то людина є найбільший злочинець у природі, бо забирає від іншої людини все, що вона має, і часто живе за інші рахунок. Більй ведмідь живе далеко в вічних льодах, здається, ніякій людині він не робить зла, але людина й туди йде, щоб із нього здерти шкуру для себе.

Християни мають біблійну казку про те, як Адам і Єва згрішили і Бог розгнівався і прокляв усе разом із Адамом і Євою, а до тих пір був на землі рай і ніхто ні кому не робив шкоди, всі створиння жили тим, що було навколо них.

Раніше людина уявляла собі, що тільки вона є живою, а все інше навколо неї є мертвe, хоч і якось росте для того, щоб його можна було з'їсти. Але жити хоче не лише корова, але й усяка рослина, а боротьба за своє існування тварин і рослини та всього іншого - це закон Божий у природі. А чорт - це пуста уява темної людини.

СМЕРТЬ

Наше людське розуміння смерти полягає в тому, що це є кінець руху в нашему тілі, що постаріло і розкладається на ті частинки, з яких воно постало. А з наукового погляду, то навіть і матерія не вмирає, а тільки переходить з однієї в іншу форму. Звідси й початок нашої віри, що коли в матерії є вічність, то в духовому вона ще більша. Без змін, рухів і розвитку світ був би нудний і не-

цікавий. У рухові й є вічність і краса життя. А що ми не розуміємо докладно духового, то нам стають страшними висліди того руху і тих змін у фізичному, що ми називаємо смертю. Тому не забуваймо, що вічність тільки у вічних руках.

ДУША ЛЮДИНИ

За душу людини сваряться люди віками, бо одні вірять в існування, а інші не вірять. Навіть у жидівській релігії була секта Садукеїв, що організував якийсь Садок, що не вірила ні в душу людини, ні в ії вічне життя. Душу людини кожний уявляє собі по-своєму. Є й такі, що кажуть, що це такий маленький духовний чоловічок, що ми його не бачимо.

Насправді ж ми не знаємо форми Бога, але Бог існує, отак і душі ми не бачими і не знаємо іх форм, але вона існує, бо ми це самі відчуваємо. У найменшому зерняткові ми бачимо непорушний закон діяння, але ми того закону і Розуму не бачимо і не можемо з ним на в"язати розмови. Коли дивимося на маленьке зернятко маку, то бачимо в ньому вплив Розуму і закон Бога: коли воно відчуває тепло, то починає рости і виростає точно таким, як була його "мати", з такою красою і таким запахом. Хто дав тому зерняткові розум і закон? Безбожник каже, що то природа дала, і я кажу, що природа. А хто створив природу і вклав у природу розум і закон? Отак і з людиною: лікар знає всі нервові галузки людського тіла, але не знає,

що було головним духовним управлінням того тіла, призначеного Богом перейти всі етапи свого існування як Божого в природі створіння.

ЧИ є ВОСКРЕСІННЯ МЕРТВИХ?

Якщо нема в природі смерти, то яке ж може бути воскресіння? Християнська наука каже, що тіло разом із душою після смерти лежить у гробах, а коли янгол затрубить, тоді мертві почують і воскреснуть і будуть жити завжди з Ісусом. Байка залишається тільки байкою, бо коли тіла не стане, то яке може бути воскресіння? Тіло мерця розпадається на ті частини, що з них постало тіло. Усе з людського тіла йде своїми напрямками без вороття в стару форму і творить нову. А душа, як духовний первень, залишається й далі як духовна одиниця, яка тільки, коли людина жила, перебувала в ній, немов у будинкові, як і вода та всі інші фізичні компоненти людини. У природі нічого не губиться, і та вода та інше перетворилося лише в інші форми, бо якби щось у світі зникало, то скоро й світ зник би, пропав. А якщо фізичне не зникає, а існує вічно, тільки в інших формах, то чому ж наша душа, як духовний первень, не існувала б вічно?

Не ждіте приходу Ісуса на землю, бо та людська форма, в якій був Ісус, зникла і пішла на розклад, а душа його пішла до Бога, як і кожної людини, щоб і знову одержати свій напрямок по волі Бога в залежності від того, на яке місце кожна людина заслужила.

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЗЛО

Лякати людину вічним вогнем по-християнському я не буду, бо бачу в природі і без того вогню досить різних мук для людини. Але не забуваймо, що Бог створив нас не на те, щоб ми робили зло один одному. За зло Бог покарає. Коли ми духовно прийдемо до Бога за одержанням дальших напрямків у природньому рухові, то одержимо те, на що заслужили, бо не всім однакова доля людям на землі – не всім однакова вона буде і в нашій духовості. Не забуваймо, що земний розвиток розуму і сумління впливає й на духовний елемент. Адже ми бачимо, що в одній і тій же родині народжується дитина з геніяльним розумом, а інші діти не можуть до неї дорівнятися. Ми бачимо з природи здібну людину і кажемо, що природа наділила ось цю людину розумом і здібностями. А коли та людина наділена тим, то значить по ранішній заслузі. За зло мусить бути також відповідальність, як і нагорода за добро. Коли б не було відповідальності таким катам, як Сталін, Гітлер і ім подібним деспотам, то нащо б тоді була якась віра і Бог? Але коли є в природі порядок і нагорода, то є й відповідальність.

НАГОРОДА ВІД БОГА

Є тільки один шлях, що веде людину з надією на нагороду. Без покарання злих і без нагороди добрим віра була б безвартісна і життя було б подібне до тваринного. Ми, люди, одержали від Бога великі дари на господарювання й панува-

ння в природі, щоб робити порядок і думати вищими категоріями про всесвіт і духовість, тому ми надіємося на нагороду кращим за іхнє болюче життя на землі, де ми живемо у вічній боротьбі за існування.

ПЕРЕСЕЛЕННЯ В ІНШІ СВІТИ

Не бракує й питань про переселення в інші світи, тому й на цю тему я подаю свої погляди. У всесвіті є більйони й інших світів, і всі вони йдуть своїм напрямком, обмінюються один з одним своїм світлом та обертаються один навколо іншого. Ніхто не може заперечити, що в цьому велетенському всесвіті є ще краї землі, ніж наша, а коли кращі, то й там є життя. Отож, у такій великій чи сельності є все - і краще, і гірше.

Переселення відбувається не тільки людської душі, але й звичайної енергії і світла, що є вічним переселенням. За день нагрілася земля від сонця, а перед ранком того тепла вже нема, за ніч воно полетіло в простори. Так і все світло, що вічно рухається з одного місця на інше і таким способом відбувається вічне переселення всієї природи.

А коли таке відбувається з енергією, то з людською душою тим більше. Ніякого ворожіння тут не потрібно - це бачимо з наукового досвіду. Сонце згоряє, енергія виконує свою роботу, переселяючись в інші світи. А духовість ще швидша й є тим, що всим керує і сама має вічне переселення в природі. Наше тіло переходить в енергію, як радіація, і все те летить у простори, отже й тілесні

складники мають вічне переселення. Нерозумно казати, що, мовляв, умер - і все пропало, бо нічого в природі не пропадає і не сидить без рухів. Тому віруючій людині належить вірити і в переселення душі.

ПОКАЯННЯ В ГРІХАХ

Кожна віра каже, що, прийнявши Ісуса, ти матимеш вже й прощення гріхів. А християни твердять, що тому, хто прийме Ісуса як свого Спасителя, він усе простить. Значить, що не Бог простить, а Ісус. Наше ж правдиве покаяння таке. Пізнати правдивого Бога і всю божественну природу та піznати, хто ми є для чого Бог поселив нас на цій землі - це перший крок до покаяння. Бо коли ми це зрозуміємо, тоді ми не будемо робити в нашому житті ніякого зла. Гріх - бути рабом неправди. А коли ми пізнаємо наше призначення на землі і визнаємо рівність усіх народів на право на життя і свободу, тоді ми не будемо добровільними рабами чужих неправд. Отож, потрібно шукати зрозуміння головного, а все інше само нам покаже, як ми повинні жити на землі.

МОНАШЕСТВО І МАНАСТИРИ

Бог створив людину для свободного життя і не вимагає від людини, щоб вона сама себе мучила чи обмежувала своє життя, утікаючи від світу божого. Це вже майже злочин з боку священиків, коли вони обдурюють молодь, обіцяючи їм за монастирську тюрму рай. Тарас Шевченко

висміяв монаше життя в поемі "Гимн че-
рничий". Багато зла натворило христи-
янство постами, монашеством, далекими
походами до різних криничок, а попи тим
збирали гроші та пиячили. Все те заво-
дить людей до безбожжя, і прийдеться за
те колись попам відповідати перед Богом.

СВЯТОЧНІ ДНІ

Звичайно, у всіх народів був і колись
святочний день для відпочинку, а потім
його зробили святым днем, і вже вважа-
лося за гріх у той день робити. Наше
слово "неділя" означає не робити - "не
ділти". Це слово було в нашому наро-
ді ще до християнства, і суботу в на-
шому народі не святкувалось. Але що
таке день у природі? Чи Бог каратиме
людину за те, що вона буде чесно пра-
цювати в неділю чи в суботу? Це прос-
то безглуздя, бо на землі нема в один
день суботи чи неділі: коли в Україні
вже неділя, в Канаді ще тільки субота.
Усе це заведено для відпочинку, а не на
спасіння. Що за шість днів був створе-
ний світ, а на сьомий Бог відпочивав -
це байка для дітей, а наши попи не со-
ромляться її казати навіть шкільній мо-
лоді.

РОЛЯ УЧИТЕЛЯ В ГРОМАДІ

Учитель є тільки духовним опікуном для
віруючих під час науки, а позатим у гро-
маді він не має вмішуватися в справи
громадсько-культурної праці, а для цьо-
го повинні бути інші люди з громади.

Політикою учитель не повинен займатися і тим самим не створювати сварні поміж різними партіями. Для учителя досить праці в духовні сфері, йому треба слідкувати за розвитком науки, щоб не відставати від неї, як і за станом у громаді.

ЧИ ТЯЖКЕ ЗБЛИЖЕННЯ ДО МОЄЇ НАУКИ?

Маючи на увазі зближення християн до моєї науки, не бачимо нічого тяжкого в тому. Ми ж усі віrimо, що Бог є Творець. І на цьому понятті про Бога мусимо будувати свою віру і тому одному Творцю і віддавати пошану як Богові. Бо про Бога в трьох лицах не варто думати, бо ніхто Бога з трьома головами чи лицями не бачив – ми відчуваємо Бога-Творця в самій творчості в природі, і сама природа свідчить про існування надприродного Розуму. Щождо Біблії й Євангелії, що їх християни звуть словом Божим, то їх треба відкинути, бо кожній інтелігентній людині зрозуміло, що біблійні розуміння створення світу дуже примітивні та що Бог ніколи на такі нісенітниці не пішов би, як ото Римські папи, що святили танки і гармати – Бог не може благословляти терор.

Що ж залишилось зробити, щоб нам усім з "єднатися" у нашій вірі в Бога? Християнам потрібно лише два столяри, щоб за один день повикидати всі загороди в церквах й очистити церкву так, як кавказ Тарас Шевченко, без отих бородатих пастухів у ній. Тоді буде в нас одна віра й один Бог. І ця відповідальність

лежить на наших мудріших людях, на яких дивиться наше простолюддя та які йдуть тихо до церков, хрестяться і цілують той хрест, в який вони самі не вірять. А простолюддя, дивлячись, що так робить професор, вірить, що так воно й мусить бути, що це є правдива віра.

Щодо самого Ісуса, то треба знати, що він був жидівський реформатор віри Мойсея^{вої}, і за те його розп"яли. Тож і смертю Ісуса хай журяться ті, що його розп"яли, бо ми тут ні при чому. Ми не хочемо, щоб хтось за нас умирав. Ми хочемо жити і кожному бажаємо, щоб він жив.

ВІРА НАШИХ ПРЕДКІВ

Не мудро було б твердити, що предки наші не вірили в Бога і не називали Бога Творцем. Але наши предки, як і тепер християни, підсовували різних півбожків, що **їх** звали синами Божими, та молились до них так, як тепер моляться християни до Ісуса. Тройця Божа перешла з дохристиянства в християнську науку, але це є многобожіє. Дух і Бог - це одне і те саме, нема тут двох осіб, а Ісус - це просто додаток християнський до Бога, щоб спопуляризувати його як Бога. Так само і наши предки називали сонце, вітер, вогонь та різних неіснуючих опікунів худоби, хати та будівель із хлібом з різними домовиками синами Божими. Це примітивне розуміння Бога довело до того, що народ заведено в блуд не на краще, а на гірше.

Дехто розчарувався християнством та пішов шукати дохристиянської віри, бо не

зміг збегнути кращого на сучасну пору. Це групки дажбожистів, які витисkують геть слово "Бог", а деякі навіть "Творець", та підсовують ім"я півбожка - Дажбога, щоб з нього зробити тільки символ нації. Вони всі твердять, що віра наших предків була правдива і свята, а свого ясного напрямку не дали, як саме вони ту віру розуміють. Наприклад, якщо наші предки були мудріші за нас, а їхня віра була чиста й свята, то як же вони мали статуї в Києві Перуна, Дажбога, Волеса, Макоші, Стрибога та батьох інших і до всіх їх молились та приносили їм жертви? Значить, коли наші предки були мудрими в знанні Бога і то було все в них правильне, то й сьогоднішнім дажбожистам належало б будувати різні статуї та молитись до них і приносити їм жертви. Чому ж вони цього не роблять і таким чином стали порушниками віри предків? Адже свята віра не може помилатися, отже й сьогодні казати, що то наші предки в чомусь помилялися, а в чомусь ні - нелогічно. Тож як би там не ховати недоліків старих вір, в них повно ідолопоклонства. Бож навіть намалювати образ Одного Бога-Творця вже буде ідолопоклонством, бож Бога ніхто не бачив і його форми не розуміє.

Якщо перевірити всі дохристиянські нірування, то знайдемо в них дуже багато засмічення всякими небелицями і пустовірством. Тому потрібно всі віри й вірування очистити від примітивізму та стати на науковий фундамент віри в Одного Бога - Творця природи. І перш ніж говорити про віру предків, треба її як

слід зрозуміти. Був колись у нашого народу Бог-Творець, якого звали Сварогом, що по-нашому означає Небесний /у старину небо звали "Сверзь"/. Цей Сварог вважався Творцем усього, а всі додаткові божки рахувалися синами Сварога. А наші дажджисти кажуть, що всі ті ідоли були ніби боги в розумінні одного Бога. Це вже просто викрутаси і не відповідає правді. Коли ми дивимося на статуї Т.Шевченка, то на одній бачимо його молодого, а на другій старшого віку, і тільки його ім'я каже, що це та сама особа. Але коли хтось нам скаже, що Сковорода і Котляревський – це те саме, що Й.Шевченко, тільки під різними іменами, то це вже нісенітніця. А так якраз і кажуть дажджисти, коли мова про ідолів минулого.

ЧИ БОГ ПОМИЛЯЄТЬСЯ?

Усі ми кажемо, що люди помиляються і тільки один Бог непомильний. Християни кажуть, що також Біблія, як Слово Боже, непомильна. І той, хто Біблії не читав докладно, може й вірити цьому в заляканні, що не можна навіть і думати про можливі помилки в Біблії. Але неправди ніяк не можна закрити світлову розумові. Бог сам собі не буде суперечити, бо на те Він і є Бог. Християни кажуть, що Біблію писали святі люди, надхнені святым духом. Ну, а чи святий дух може помилатися? Якщо ні, то чому ж тоді в Біблії й Євангелії є так багато помилок і самозаперечень? А якщо ті помилки є, значить є неправда і ніякої святости нема.

Ось читаю Біблію, другу книгу Самуїла, розділ 24, вірш 9. Там зробив Давид перепис свого війська. Нарахував, що вояків Ізраїля було 800.000, а Іуди - 500.000. А в другому місці/Перша книга Параліпоменон, розділ 21, вірш 5/ - про цей самий перепис пишеться так: в війську Ізраїля було 1.100.000, а Іуди - 470.000. На багато помилилися ті, що писали Біблію! А якщо взяти до уваги, що в пізніші часи Наполеон, що мав велику імперію, зміг зібрати тільки 600 тис. вояків, а звідки ж міг Давид зібрати в маленькій Палестині понад один мільйон війська? Але сліпий християнин скаже, що, мовляв, у Бога все можливе... Так, у Бога все можливе, але Він не помиляється. Пишеться в Євангелії в Діях Апостолів, про Павлове видіння/розділ 9, вірш 6/:"Люди, що йшли з ним, то чули голос, а нікого не бачили", а в розділі 22, вірш 9 про те ж саме: світло бачили, а голосу не чули. Чи ж це була диктовка святого духа тим, що писали Євангелію? Понаписувано також в Откриттю Івана про рай зі стінами і ворітами, а кругом за раем повно поган, яким будуть бити голови вибраниці Ісусові, коли понаїдаються і забавлятимуться... у Біблії написано, що Мойсей і Яків бачили Бога - цього вже досить, щоб пізнати "світість" і "правдивість" Біблії. А Авраам став навіть товарищем Бога. А як приглянутися до "святости" Авраама, то соромно його й до найгіршого раба рівняти. Авраам на очах своєї жінки Сари тягнув собі на ніч свіжих рабинь, щоб знущатися з них вночі після їхньої тяжкої праці вдень.

ПРО ТИХ, ЩО РОДИЛИСЬ "НЕПОРОЧНО"

Подружжя – це природний звичай і закон, що контролюються певною мораллю, щоб не було розпусти серед молоді й дітей. Тож лише дозрілу молодь слід сднати в подружжі. Не завжди була можливість батькам контролювати дітей, тому в деяких релігіях були закони, що за порушення моралі карали навіть смертю. У Біблії також написано, щоб таких карати смертю, і багато молоді було вбито з тієї причини. Але вбивали тільки рабів, бідняків, а царських синів і дочок цей закон не торкався, бо й іхні батьки не дотримувались того закону моралі, брали собі, скільки хотіли, молодих дівчат або й гарних молодиць забирали від чоловіків, а іх убивали. Так цар Давид зробив Юрію, в якого забрав його жінку, а його забив. І Давидів синок знасилував свою сестру, а Мойсеїв закон не мав ніякої сили проти нього, бо то був син царя. Таке творилося і в інших народів, також наш Володимир зробив, вводячи гареми та забираючи від батьків силою іхніх дочок. Несмачна це історія, але не можна про них промовчувати в історичних згадках.

Бували випадки, що дочки царів завагітніли, чого не можна було в ті часи сковати, бо лікарів для абортів ще не було тоді. Щоб зняти ганьбу з вельможних дочок, проголошували, що вони завагітніли непорочно, тобто просто від Бога. Скільки таких випадків було, проте звичайна людина не знала й не знає, бо історики не мали відваги про таке писати, щоб тим самим не викликати в

людей підозріння про народження Марією Ісуса. Ось тут я перерахую декілька випадків, що про них знає історія.

В Індії була одна "велика богиня Мати" Зеви Девака або Магадіва, що народила "непорочно" Кришну. Книга Вішу Пурана пише: кожна людина не могла перенести погляду Деваки, бо від неї сіяло світло, як від сонця. Таким світлом наділили й Мойсея в Біблії. Також Буда народився "непорочно" від Діви Маї, а книга Фо-пен-кінг пише, що Буда прийшов на світ як людина, щоб узяти гріхи від людей. У Сіямі вродився спаситель Кодом від діви, творив великі чуда і був мудріших від усіх наймудріших. У Китаї Дівиця "Цариця неба" від Шин-Му, вона вродила спасителя Фо-Ги ще в 3468 р. старої ери. Від Ма-Тсу народився Конфуцій - мудрець, вчитель і спаситель, подібно, як його мати зробила його богом. У Вавилоні дівиця Міліта породила Тамуза, й та показували з тим дитятком Тамузою на колінах, що були в соняшнім свіtlі. Вавилонський цар Набуходнезар був сином бога Мардука, що записано в клинописях. Іранський Заратустра, що був сином Ормузда або Агура Мазди, родився від проміння божого розуму. Не дивно, що тоді були маніяки, які бажали бути синами Божими в прямо-му розумінні цього слова, але й тепер я читав у рунвиському виданні, що Іхній Силенко теж роджений від світла Дажбога... Про чудодійне народження Заратусти писав надхненно Платон, про якого теж говорили, що й він народився "непорочно" від діви Перектіони. Горус Єгипетський вродився від "цариці неба" Ізи-

ди під впливом духа святого бога Амона і в усіх країнах Середнього Сходу показували Ізиду з дитятком Горусом на колінах Ізиди, яка сиділа на кріслі, а хрест був опертям його. Тому й християни почали малювати Марію з хрестом, що був невідомим символом віддавна, ще до християнства. Тому й Ісусів хрест легко перейшов до наших часів по традиції.

Єгипетський бог Ра також народився від дівиці. Фараон Менес народився від бога Тота через дівицю. Також фараони Аменотеп і Мотмес були вроджені "непорочно". Греція, багата на мітологію, а також Рим мали багато "непорочних" зачаттів: згадати б Геракля - від Алемени, Персія - від Дане, Меркурія - від Маї, Еола - від Аполона та й навіть імператор Август і Цезар були вроджені "непорочно". Етруски мали собі богиню Богородицю Нутрію, дівицю з небесним сином, а германи мали Герту і Дізу. Навіть мексиканські індіяни, які, правдоподібно, прийшли з Азії, мали дівицю Сочекацаль, "царицю небесну" з дитятком Квецалькотлем. Вона мала на голові в волоссі хрест. Усі ці "непорочні" родилися до Ісуза, теж з чудами і хрестами.

Перші християни не визнавали, що Ісус народився від непорочного зачаття, і на Нікейськім соборі єпископ Арія був проти такого визнання, щоб Марію називати Богородицею, а тільки Христородицею. А легенда про Марію-Богородицю була створена вже після Нікейського собору, коли написали Євангелію. Тож бачите, що в історії є один Христос, а й багато

інших, що народились "непорочно", творили чуда, вмирали за гріхи, воскресали і возносились на небо. Біда тільки в тому, що всі ті воскреслі втікають на небо і хваляться, що колись прийдуть і покажуть свою силу як володарі нашої землі. Але насправді все то неправда про непорочні зачаття та іхні чуда.

Я тут не понижую Ісуса як проповідника ідей Івана Хрестителя, бо то була в той час реформація Мойсеєвого закону, що був немов тюрмою для юдейського народу. Але щодо "непорочного" зачаття та воскресіння й знесення на небо - то все байки для дітей і старих неосвічених і темних бабунь. Присвоїти Марії запліднення Богом - це понижування Бога перед очима мудрих людей, а народ же дедалі стає більш мудрішим. Ісус сам молився до Бога, то чи Бог може молитися сам до себе?

ЧОМУ Я ПЕРЕСТАВ ВІРИТИ В БІБЛІЮ?

Багато людей знають мене, що я раніше проповідував Біблію і був активним християнином і теж думав, що Біблія й Євангелія - це Слово Боже. Але чи в тому була моя вина? Мій прадід, дід і батько й я - всі народилися в християнській вірі, і це було моїм природним віруванням. Раніше я не знав ані історії про всіх отих "непорочних", не знав, хто й коли писав Біблію й Євангелію, а навчився читати з вірою і страхом і вірив цілковито в те, що читав. Бож як би я міг ніби контролювати Бога за його помилки - це ж гріх. Бувало, при читанні Біблії наткнешся на отой біблійний

терор і перелюб та самозаперечення та й скривишся і скоренько закриєш ті розділи та шукаєш якогось іншого. І так усі християни роблять. Що ж, кращого не знов, то й те було добре, в якому народився.

Тепер же я радію, що, нарешті, пізнав правду, а мільйони наших людей сидять і далі байдуже в тій вірі і знали не хочуть, чи вона правдива, чи ні. Що ж мене побудило без страху перевірити Біблію?

Це найперше історія, археологія України, де описано розкопки старих селищ, що існували 15 тис. років тому, а Біблія нараховує зaledве 6 тис. років від Адама й Єви. Подруге, питання виникнення світу, в якому Біблія поставила нашу землю в центр всесвіту, а все інше як додаток до землі, а насправді біблійні автори нічогісінько не знали про галактики і величині всесвіту. Також ковчег Ноя, бувши дерев'яний, ніби то зміг умістити всі живучі творіння в одне судно разом із іжою на один рік. Насправді ж, навіть сучасна авіоматка не візьме всього по парі з усім тим, що там ще мало бути - сіно, м'ясо, та й прісна вода мала б бути, бож дощ ішов тільки 40 діб. Порахувавши ввесь той тягар, то матимемо до мільйона тон. Та й вісім душ родини Ноя не в силі були б дати тваринам іжу бодай раз на тиждень і почистити з-під тварин бруд. Значить - то тільки легенда для дітей.

Описується в Біблії й Мойсей як герой - тероризував і нищив автохтонів, і це приписане як повеління Бога, також його неморальності, перелюби.

Також із царя Давида зроблено корень Христа як Бога, а Давид же у своєму управлінні був найбільшим садистом, який рубав навіть невинних полонених, які не нападали, а тільки оборонялись, — катував їх, різав пилками, кидав в огонь, щздив по людях кіньми і прикачував їх котками. І цей неперевершений деспот став символом святощів в Євангелії.

Сина Давида, Соломона зробили в Біблії наймудрішим у світі, але тої мудрості я не бачу, бо сам його гарем із тисячкою дівчат свідчить про найбільшого дурня й аморальну людину. Щождо поведінки Соломона зі своїм народом, то це був кат такий, як Сталін, бо коли помер, а став царювати його син, народ просив у нього полегшення, а він сказав: батько вас бив, а я буду ще більше карати вас, бо я є більший за свого батька... Ізраїльський народ збунтувався проти нього і вбив його, і на тому припинилося царювання племені Давида.

Євангельський родовід, що подається від Матвія, — це байка, бо хто міг знати в кам'яну добу довгий родовід, коли ще не було письма? Явлення на горі Ісусу Іллі, Мойсея на нараду — також небелиця, бо чому б мав Син Божий радитися з такими, як Мойсей? Не можу сприйняти я й поради Ісуса, щоб відрікатися цього світу й рідні та йти за ним, бо Бог нас створив на життя і радість.

Християнська любов до ближнього дійсна тільки в рамках однієї церкви, а з другої людину вважають за єретика, якого треба цуратися. Що ж то за любов, коли проповідується ворогування навіть

проти свого батька, що не так думає, як його син, або навпаки: проти сина, який думає інакше, ніж його батько. Перевірив я все це докладно без страху і трепету і сказав: Де та правда, яку я шукаю усе своє життя? Коли я став вільною людиною і почав ту правду будувати сам в собі, тоді я пізнав, що таке Правда і Бог. З брехні ніколи не зробиш правди, і сліпа віра не приведе до Бога, бо сліпець сам не знає, куди йде.

Чи можна вірити таким богам, що вибирають собі деспотів і проголошують їх своїми пророками? Бог є святий і праведний і дрібницями не займається, бо ввесь світ є Божим і все живуче в природі є Божим творінням та має своє призначення. А люди всі є як люди, з рівними правами на життя, радість, свободу, щоб не бути рабами і нікого не повинувати. Що це видумав і написав, що люди мають коритися панам, як Богові? Це Євангелія так закріплювало рабів панам-деспотам, що знущалися над ними. Євангелія перебрала з Біблії, що нібито Бог, згідно з заповітами Мойсія, так повелів - купувати рабів, мов тварин. Багато йшло прокльонів від ізраїльців на адресу царів і самого Мойсія з його рабськими законами, а тепер наші добровільні раби кажуть, що Бог через Мойсія дав для них закон... Тому вони є рабами на своїх землях і на чужих, бо законом їх засуджено як гоїв.

Це все мене турбує, і я вирішив писати до всіх народів світу, щоб урятувати віру в Бога і викинути всі брехні і неморальщину, що їх зроблено святошами в церквах.

Раджу кожному християнинові, що хоче пізнати Правду і Бога, позбутися всяко-го страху при перевірці всього того, що є в природі, і що понаписувано раніше як релігійні закони, і тоді він знайде Правду і Бога. Бо неправда і різni там байки засліплюють людину, і вона не бачить, в що вона вірить. Багато є та-ких християн, що бажають пізнати Прав-ду, але щонедільні науки при церквах до пізнання Правди притуплюють людину, бо біблійні науки так вбиті в голови лю-дей, що їм тяжко щось поза Біблією зро-зуміти.

ПАРАФІЯЛЬНІ ПАЛАМАРІ

Колись на Україні був такий церковний порядок, що піп мусів бути хоч і з ма-лою освітою, зате щоб мав гарний голос і скінчив духовну семінарію, в якій на-вчали, звичайно, православної віри та як відправляти служби в церквах. Друге місце займав у церкві дяк, від якого теж вимагалося вміти читати церковне письмо і також мати гарний голос, щоб міг тягти мелодії. Третє місце займав церковний староста, що вибирался з до-брех господарів, якого в селі всі боя-лися, бо то потрібно було мати такого, щоб держав порядок при церкві. Четве-рте місце займав паламар, який мав до діла з дзвонами, щоб дзвонив, кличучи людей до церкви, або по померлому, ко-ли його ховають. На цю паламарську слу-жбу вибирали найбіднішого в селі, який погоджувався служити за паляницю хліба, що його приносять до церкви. Від па-ламаря не вимагалось ні голосу, ні ро-

зуму, ні страху перед ним громади - аби тільки умів тарабанити в дзвони.

Але в нас на еміграції змінилося все, особливо в церквах. На священиків почали висвячувати колишніх паламарів, а на дяків колишніх церковних старостів, а паламарями стали наші доктори, магістри, професори, поети і письменники. Всі вони тепер тарабанять в церковні дзвони, крім деяких відважних, що не мають страху сказати священикам, що вже досить того тарабанення.

Але що може зробити письменник чи поет? Якщо він напише щось і добре, то ніяка редакція того не видрукує, якщо він не потарабанить в церковний дзвін. А якщо щось і вдасться видрукувати, то хто його читатиме без благословіння папа? Все опинилося в церковних руках - друкарні, часописи, журнали, партії, бінго, школи. На святі Т.Шевченка промову виголошує піп, а професор сидить і тільки стогне, згадуючи колишнє, як то він робив ті промови колись. Боже, як то все змінилося! Де ті патріоти, де ті справжні націоналісти? Недавно читав я в пресі, що націоналізм і християнство - нерозривне, бо в нашему середовищі, мовляв, безбожництву нема місця. А всіх тих, що є поза іхніми церквами та краще вірять в Бога і розуміють свій народ і Правду, оголошують ворогами. Пригадую, як ще в ДП-таборах у Німеччині казали, що хто не католик - той не українець. А чи ж справжній націоналіст піде просити волі до якоїсь чужої столиці, щоб йому дозволили там молитися своєю мовою зі своїм самостійним патріярхом? Так просять тільки ра-

би сліпі, а не патріоти своєї держави.

Але що зробиш, коли навіть письменники й поети з докторами і професорами на службу в церквах стали за паламарів! Не навчило їх ніяке горе, ні рабство, ані чужина - згинуть як раби чужих догм і церков.

МОЕ ПОНЯТТЯ ВІРИ

Один Бог, один всесвіт, що його Бог створив - тому одному Богові належить пошана. Богом керується всесвіт і наша доля в духовному, а про земне самі ми повинні дбати. Ніколи не слід молитись до природних явищ, як сонце, зірки, місяць, повітря, вогонь, бо всі ці природні явища створені для нас, щоб ми ними користувалися, а не молилися до них. Всі народи на землі перед Богом однакові, а кольори, мови, нації - це краса природи, щоб не було одноманітності нудної. Всяка спекуляція Богом і Правдою є гидотою перед Богом і народом, тому хай не буде в народі шахрайів, що торгують Богом. У природі на вибранство нема привілеїв, природа не наділила ніякий народ особою красою або фізичною силою - усі люди однаково народжуються, розвиваються, хворіють та вмирають. Шахрайство не є благословінням Божим, а лише хитростю злих.

ЗАПОВІТИ

I. Люби Бога як свого Творця, що дав тобі життя, і воно є завжди в розпорядимості Бога, який дає всякому своє призначення.

2. Люби Правду і твори її сам у себе, щоб бути тобі зразковою людиною в громаді.
3. Борись проти всякої неправди і проти того, хто ту неправду творить, це щоб усунути зло з дороги нашого народу.
4. Люби свій народ і не цурайся його й на чужині, бо він є коренем твого початку життя.
5. Не ворогуй без причин проти інших у світі народів, якщо вони тобі не роблять зла, а за всяке добро будь вдячним тому, хто його робить. За зло ні кому не дякуй, а старайся, щоб злодій утікав від тебе у світлі твоєї правоти і сили.
6. Не люби рабства і того, хто хоче тебе поневолити фізично чи духовно, бо всяке рабство є прокляттям Божим і народним.
7. Шануй тих, що бажають вивести народ наш із фізичного і духовного рабства.
8. Не занедбуй науки, бо вона дана Богом на розвиток людині; завжди навчайся добра, щоб пізнати Правду.
9. Не будь зрадником свого народу, ані свого друга, бо зрада є прокляттям народу.
10. Будь завжди відважним, не бойся говорити і творити правду, бо страх сковує людину в нерухомості, і вона стає бездіяльною.
- ІІ. Люби своїх родичів, бо їхня любов

до тебе була велика; не забувай, що всі ми, люди, старіємось.

12. Шануй свою культуру і мову, бо це є корінь твого народу, і його створив Бог.

Коли б оці короткі заповіді влізли в душу й розум людини, цього було б досить, щоб була в нас єдність і був у нас спокій — без лиха і шахрайства.

Поможи нам у цьому, Боже!

НАУКА ЧИ ЗАЛЯКУВАНЯ?

У журналах наших християн більше залякування, ніж науки. Там нема ніякої науки, а просто повторення з Біблії й Євангелії тих самих слів, що їх виголошують у церквах. Якщо десь трапиться землетрус, то вже є християнам про що писати і проповідувати в церквах: ось, бачите, збуваються слова Ісуса, який казав, що перед кінцем життя на землі, перед Страшним Судом будуть землетруси і різні страхіття. Навіть малюють у своїх журналах, як падають будинки, як вони привалюють людей, як люди втікають від страху, а вдалечині в хмарах Ісус летить до своїх вірних, щоб їх рятувати.

А коли тих землетрусів на землі цій не бувало? Чому християни не пишуть, в яких роках того не було? Ми знаємо з науки, що раніше було більше землетрусів, ніж тепер, бо земляна кора раніше була тонша, від чого й були катастрофи.

Але християни вже перебрали мірку та-

із тим залякуванням, що вийшли поза межі всякої наукової правди. Написали в Євангелії, що сонце потухне, зірки на землю впадуть і все небо затрясеться і тоді буде Страшний Суд. Розмалювали й пекло гарячою смолою, в якому будуть горіти грішники вічно, а Ісусових вибранців жде місто з стінами й яблуками.

Коли наш народ був ще темніший, то й боявся трохи того пекла, але тепер він став мудрішим, вимагає правди не тільки в партіях, але й у релегіях. Залякують дітей, що ще не мають повного розуму, але коли дитина виростає, в неї страх зникає. Цим залякуванням християни користувалися довгі сторіччя, і темні люди боялися тих землетрусів, не знали, що іхнє тіло й так піде в землю — всі йдуть цією дорогою й без землетрусів... Люди йдуть у вічність перед Богом за одержанням дальших призначень у вічних руках — пішли й раніше люди з проповідниками своїми і священиками. А де іхня правда? А з брехнею йти до Бога правдивого є поганим ділом, бо коли приніс зло, таке й одержиш. Це не мое залякування — це закон Бога: він людині дає те, на що вона заслужила.

Крім залякування, є в християн і таке обдурування: повір, що Ісус є сином Божим, що прийшов у цей світ, щоб спасті грішників, тоді він і тебе спасе.

Ісус і сам себе не міг спасті від фарисеїв і священиків, та й чи людина може спасти світ?

Не залякувати треба людину, а навчити розуму і Правди. В Бога нема брехні й обману людини, вся природа відкрита для людини, і це є закон Бога.

ДО ВІЗНАВЦІВ УСІХ РЕЛІГІЙ

Усі візнатці релігій, що визнають Бога як Творця світу, повинні зрозуміти, що тільки одному Творцю й належить пошана і молитва. Коли ми віримо в одного Творця, то ця віра єднає всіх, бо ж у природі нема багато богів, а є тільки один Бог. Земля, сонце, вся природа і всесвіт - для всіх однаково, і всякі вчення про національні боги шкідливі.

Зрозуміймо, що всі перші віри творилися дуже давно нашими предками, ще в кам"яну добу. Люди тоді не могли знати докладно про природу і Бога, тож і фундамент тих вір не був досконалій. І хоч протягом часу в тих вірах було багато зроблено змін і реформ, додано й різні форми та обряди, все ж вони залишилися на старих коренях. Час прийшов, щоб цілковито очистити свої віри не лише від тих чи інших обрядів, догм, а й від гнилого фундаменту, поставити новий фундамент і на ньому збудувати й нове, правдиве поняття віри в Бога.

Кожна нація має право користуватися своєю мовою, звичаями, культурою й окремим життям, але щодо віри в Бога мусить бути спільність, як ото в науковців, які пов"язані між собою, щоб осягати успіхів у розвиткові науки й техніки на благо всього людства. Наука пішла вперед, а релігії стоять на місці, перестарілі й переповнені байками й неправдою. Та ще є нарікання від священиків, що науковці не вірять в церковну науку так, як вони, священики, навчають. Який би то був з людини на-

уковець, якби він не вірив у те, що бачить у лябораторії чи в астрономічній обсерваторії велетенські світи, а вірив би Біблії з ії казками? У школах тепер навчають науки археології, міряють мільйонами років, а священики наперекір науці кажуть людям, що наука не знає, а ось знав Мойсей, Авраам, Давид, Магомет, Буда, Кришна, Ісус та його апостоли. Ці всі перераховані тут особи не знали навіть величини нашої землі, ні Америки, ні далеких островів, а лізли думками в небо і видумували байки. А священики ті байки тепер вважають за правду, а наукову правду відкидають і заперечують те, що бачать науковці.

Чи можна заперечувати правду і те, що на добро народові? Чи в покращенні є зло для народу? Багато є таких, що бажають покращання у всьому – в політиці і в економіці, також у релігійній вірі. Але є й багато таких, що сидять у своїх теплих гніздах і не хочуть вилізти на свіже повітря та й повести народ до кращого майбутнього, бо шахрайм вигідніше жити з темним народом.

Колись у Росії казали панки, що мужику не давай волі, бо тоді мужик вилізе тобі на шию. Чи це помогло їм?.. Усі вони стали рабами держави. А все сталося тому, що сиділи в своїх кублах і не дбали про права людини, про науку й гуманність. І запанувало жорстоке дикунство.

А що росте за спинами існуючих вір? Безбожжя, за яке колись прийдеться відповідати тим, що сиділи в кублах. Тільки правдива наука і дбайливість за народ можуть врятувати всіх від безбо-

жжя і дикого терору. Треба повикидати всіх отих адвокатів, що проголошуються посередниками між Богом і народом, іхні байки, що вони понаписували самі про себе, фальшиві заповіти, бо все те наробила багато лиха в світі. Покайтесь, священики, бо ви найбільш відповідальні перед Богом і народом, щоб проголосувати людям правду!

Як придивитися в світі, які зміни в ньому проходять – у техніці, в науці, в культурі, в політиці, у всьому житті, і тільки релігії стоять уперто, хоч і віляться, але все ще обманють себе надією вдергати свої догми.

Те, чому Бог поклав кінець, людина не вдергить, бо все йде за пляном Бога.

Багато натворили зла в світі релігії минулі і сучасні, і через те став занепад релігійний. Тільки на основі нової ідеї віри в Одного Бога-Творця можна спастися духовість, через яку ми пізнаємо Бога. Пора пробудитись і почати чистку своїх перестарілих вір, і якщо провідники цього не зроблять, народ це буде робити сам.

ДО ВСІХ ЧИТАЧІВ

Шановний Читачу! Сьогодні до твоєї душі і твого розуму приходить вістка, що про неї мріяли всі народи світу з давніх часів, щоб пізнати Бога і свою вічність, за чим тужить чесна душа людини. Сьогодні ми вже побачили далечінь всесвіту і глибину землі й океанів, докладно вивчили землю і що на ній – усе те, чого людина раніше не знала, навіть

і ті, що себе проголошували пророками і синами Божими. Сьогодні ми вже знаємо, що в природі не існує навіть смерти матерії, то яка ж може бути смерть духовного? Це свідчить про існування вічності, і віруючу людину тішить те, що ми не вмираємо, а переходимо у вічні рухи життя під управлінням і за призначенням Бога-Творця.

Народна біда в тому, що люди натворили собі в многобожії різних ідолів і тим поставили Творця-Бога в другорядне становище, а людоподібний ідол став на першому місці. Багато було різних реформ, але жодна з них не створила нового фундаменту, щоб на ньому збудувати чисту віру в Бога без всяких ідолів. Жидівські реформатори зробили тільки ремонт в Мойсеєвому законі, але сам біблійний догматизм залишився в християн як підвала віри.

Наши предки зі своїми волхвами теж не пішли далеко вперед до кращого, бо все те було збудоване в кам'яній добі нерозвиненою людиною, і шкідливо було б ту віру тепер обновлювати, знову вводити. Перед Магометом араби мали якусь іншу віру, але Магомет зробив реформу, освіжив її новою ідеєю, хоч і не досконалово, все ж кращою, ніж вона була, коли араби поклонялись сонцю, вітрам та різним примітивним предметам. Християнський перший лозунг був такий, що люди всі однакові перед Богом на спасіння в небі, але земного рабства християнська наука не засудила.

Біблія мало написала про духовне вічне життя, тільки туманно пропихала поняття, що пан на небі буде паном, а ра-

би будуть і там служити панові. Ця легенда була не тільки в юдівській Біблії, а й у нас на Україні були поховані володарі, а з ними й їхні коні, раби й рабині. Це було просто страхіття в народі, що зі старим володарем мусіли вмирати й інші люди, яких хвоали із ним разом в одну могилу. Тож нічого в наших предків мудрого в тій справі не було.

А що принесла нам християнська наука? Терор проти інакшедумаючих, багатовірництво, в якому всі ворогують між собою за того самого Ісуса й його примітивну науку. Мільйони людей самі себе знищили за Ісусів рай з яблуками, молоді хлопці й дівчата змарнували молоде життя своє за стінами монастирів зі страху перед нормальним життям, що ним Бог наділив кожну людину. Християнські злочини такі великі перед Богом і природою, що їх не можна порівняти зі злочинами інших релігій, і все це завдяки в більшій мірі тим, що звуть себе намісниками Ісуса на землі. Християнська наука - це постійне залякування людей пеклом. Уже дві тисячі років залякують приходом Ісуса, як страшного судді, на землю, а мертвий Ісус все ще не приходить. Що ж то за Бог, щоб він прийшов і сів на колючій горі Сіон? Яким уявляють собі Бога люди, така в них і віра. Коли люди уявляють Бога злим, ревнивим, мстивим, який забороняє людині всі насолоди для неї, обмежує людину в їжі, питті, розвагах, т.п., то це є витвір людини, що сама нічого не розуміла, а на народ накладала ярмо для знищення людського життя.

Перша наука Ісуса – це поради людині жити безтурботно, як небесні птахи: не сіяти, не прясти на одяг, жити колективно, немов по-колгоспному; жити, мов птахи, що живляться тим, що трудяща людина насіє. А по смерті Ісуса апостоли й іх прибічники зійшлися докупи й разом жили, поки поїли все, посварилися й розійшлися. Це сталося не тому, що вони таке видумали, але така була Ісусова наука.

Християнство вдержалося майже дві тисячі років вогнем і мечем, а інакшедумоючим не було можливості дати щось доброго для народу. Бачите, як заховали від народу наші священики Грицька Сковороду? А тепер ще й перекрутили всю його науку.

Треба добре подумати, що б було з народом і державою, коли б держава прийняла свій закон із Біблії й Євангелії. Не протився злу – хто бере твою верхню одежину, віддай йому й сорочку, а про поліцію й не говори! Ото було б добре для злодіїв. Тепер люди сидять і журяться день і ніч такими проблемами, як де взяти оліви для енергії, хліба, – а Ісус радив нічим не турбуватися і жити, мов птахи. А коли якийсь деспот тебе поневолив, то слухай його, як Бога. Чи це добра наука?

Християни кажуть, що Ісус приніс на землю любов. Але любов на землі народилася разом із людиною, і ніхто іні на землю не приносив, це є природний дар.

Раджу моїм читачам перечитати пильно всі мої видання, щоб ми всі пізнали Бога і правду та пізнали, звідкіля прийшло зло і чому воно досі тримається.

ЩО СТОЇТЬ НАМ НА ПЕРЕШКОДІ?

При всякому непорозумінні й перешкоді треба шукати причин того стану. Головною причиною браку зрозуміння правдивої віри в Бога є догми, які сковують людину, що в них вірить – політично чи релігійно. Найкращий науковий здобуток – якщо він не йде впарі з християнською наукою – християни відкидають і називають його чортовою ідеєю. А хто дав їм дав таку науку боротися проти правди і проти поліпшення життя людини? В Євангелії написано так: Коли б і ангел із неба зійшов і говорив не те, що ми вам написали, нехай буде анатема, тобто не приймайте його./Галатам, розділ І, вірш 8/. Оце й є найбільше гальмо для християн, що живуть не своїм розумом, а Павловим писанням. Це фанатизм, коли він відкидає все, що не впарі з тим, що він прийняв за абсолютну правду. Коли б і сьогодні, наприклад, сам Бог прийшов у вигляді людини чи надлюдини і сказав, що ніхто Його не знає, але щоб усі покаялися, бо він є один Бог і в Нього нема ні дітей, ні заступників, то що б трапилося на землі? Багато було б таких християн-фанатиків, що запитали б Бога: А де ж наш спаситель Ісус Христос? А одержавши відповідь, що Ісус був такою ж людиною, як і всі, що людей обмануто, ніби він був Богом і єдинородним сином Божим, ці фанатики і самого Бога назвали б дияволом, бож у Євангелії написали, що й сатана приймає вигляд світлого янгола. Оце й є те, що знищило віру в Бога і навчило вірити в людину і

вважати її Богом. Хто все це понаписував? Той же Павло, що був раніше фарисеєм Мойсеєвого закону, а потім став ще більши фарисеєм, поставивши себе **нище** Бога, що навіть хай і янгел з неба скаже не так, як він, хай буде анатема. Фанатизм і самозакохання. Цей же Павло понаписував у багатьох місцях і про покору рабів панам своїм, як Богові, бо й сам, бувши римським громадянином, мав тих рабів і, мабуть, ніколи їх не звільнив, бо промовчав про них.

У своїх проповідях протестантські і взагалі християнські священики не користуються своїм власним розумом, а розумом Мойсея, Давида, Соломона, Ісуса та всіх колишніх його учнів. Коли сам учитель нічого доброго не навчився, що могли знати його учні? А чого можна й навчитися, якщо вірити безкритично тільки Євангелії? Оце догматичне лихо й розсварило народи з ворогуючими поміж собою церквами. Кожний держить у руках Євангелію, вимахує нею і називає її Словом Божим та закликає, щоб люди калялись і мали любов. Але самі не каються і любови до інакшедумаючих не мають.

З євангельською науковою ніколи до єдності не дійти, бо, згідно з християнською науковою, треба тільки слухати, що сказав Мойсей, Давид, Соломон і Ісус зі своїми послідовниками. Для думання в християн нема місця.

Християнське об"єднання виглядає так: ходіте до нас і слухайте нас та жертвуйте добре на нашу церкву, і тоді буде один пастир і одна отара Ісусова. Дорога ж до правдивого об"єднання – це братерська пошана, зокрема до тих, хто

щось каже або пише на добро народові, а не тільки до священиків. Об'єднання мусить бути на правдивому фундаменті і поруч з науковою і спостереженнями, а не на казках з кам'яної доби примітивної людини. Католики й православні ніколи не відмовляться від обманних чуд Марії, яку звуть Богородицею. А протестанти не зречутися Павлових облудних самохвалств, що навіть і Бога не треба слухати, якщо Бог скритикує фарисеєв і говоритиме до народу правду.

Що ж треба зробити, щоб усунути перешкоди на шляху до пізнання Правди і Бога? Всім треба зрозуміти, що в кожній релігії є більше неправди, ніж правди. Тому віруючим усіх вір треба поставити правдивий фундамент під свою віру. Цим фундаментом є віра, що Бог є тільки Один Творець. Аж тоді запанує Правда і єдність у народів світу. Інакше, бігає людина по різних сектах, а якщо в одній якісь затримається, стає ворогом усього громадського життя, втікає від клубів, танців, народних співів і спорту та й навіть від власного життя, обмежуючи себе страхом навіть за сміятися. Оце й принесла нашому народові Євангелія, і вона є першим гальмом людського життя.

МОЇ ПРОПОЗИЦІЇ

1. Приступити до обміну думками і не боятись вільних дискусій, зокрема з духовними провідниками, та створити духовний комітет, який би керував тими дискусіями й інформував про них.
2. Триматися основи віри, побудованої

на природних спостереженнях і наукових даних про створення світу – без казок з окремих книжок і переказів, бо всі старинні поняття вір є вже в сучасну пору відсталими.

3. Молитись тільки до Одного Бога-Творця і більше ні до кого, бо лише Одному Богові належить пошана як Твореці всесвіту і нас у ньому.
4. Всі люди мають право на вільні дискусії щодо своїх поглядів на віру в Бога й обряди.

Коли зникне страх перед дискусіями і критикою всього того, що є неправдою, тоді тільки можна знайти Правду, про яку ми завжди говоримо. Той, хто говорить правду, не боїться критики. Критики бояться завжди ті, що знають, що в них не є все в порядку. Вони втікають від дискусій і гніваються на критику. Колись, у сиву давнину, коли творилися в світі різні віри, що ^{їх} тепер вважають правдивими, вони не творилися професорами з науковими дипломами. Тоді навіть листа не вміли написати, все тоді йшло через перекази. Тому все те вже давно застаріло, і його треба перевірити й очистити від примітивізму. Непорушність віри – це ледарство на творчу думку. Викопування старих вір – це шукання уламків, щоб з них щось ліпити для народу.

Віри завжди мінялися, тому час настав стати на новий фундамент науки про духовість і Бога, а коли цього не станеться, запанує свіжий обман в народі, бо досить є таких, що хотіли б і далі держати людей в обмані.

ТИ, ЩО ІХ ЛЕГЕНДАРНО НАЗВАЛИ
РОДЖЕНИМИ ВІД ДУХА СВЯТОГО

- I. Діва Маї породила непорочно Буду, і Буда був спасителем народу від гріхів.
2. В Сіямі народився Кодо непорочно від діви. Він теж спаситель світу, що творив чуда.
3. В Китаї дівиця Шин-Му, що була царицею неба, непорочно породила в 3468 р. старої ери Фо-Ги.
4. Від Ма-Тсу вродився Конфуцій -мудрець, спаситель, бо його мати назвала богом.
5. У Вавилоні дівиця Міліта непорочно породила Тамуза. Її показували з дитиною на руках у сяйві світла.
6. Вавилонський цар Науходоносор народився від бога Мадрука. Це записано в клінописах з розкопок.
7. Іранський Заратустра непорочно народився від Агура Мазди.
8. Платон писав, що він народився непорочно від діви Перектіони.
9. Єгипетська цариця Ізида породила Горуса від бога Амона.
10. Фараони Менес, Амонетеп, Мотмес були народжені непорочно.
- II. У Греції Алемена вродила непорочно Геракля.

- I2. У Персії від Дана, Меркурія, від Маї, Еола, від Аполона - всі були синами божими.
- I3. Італійський імператор і Цезар були непорочно вроджені від дів.
- I4. Етруски мали собі богородицю з сином, що був спасителем світу.
- I5. Германи мали богинь, що жили як люди - Герту і Дізу.
- I6. Мексиканські індіяни мали собі царицю небесну Сочекацаль з дитиною на руках - Квецалькотлем. Вона мала на голові хрест, отже хрест є старший від Ісуса палестинського, і ніхто не знає, хто і чому створив хрест.

Як бачимо, байструки цариць просто проголошувалися богами, щоб виправдати незаконнороджених дітей. Існують версії, що й палестинська Марія вродила від італійського офіцера Ісуса, тому й боялися, мабуть, жиди побити її камінням, і було проголошено народження непорочним. У царів і правителів завжди може бути обман, але не в Бога.

Тож бачите, читачі, скільки було непорочних"? І до них теж колись молилися люди, як тепер моляться до Ісуса.

ПРО ЧУДА ІСУСОВІ

Євангельські чуда, що їх приписано Ісусу - це такі ж чуда, як тепер у католиків з богородицями, а особливо в п'ятдесятників з тими чудотворцями, що через їхні молитви ніби комусь полег-

шало від болі, приписуючи це помочі від Ісуса. Багато тих чудотворців уже тим більше не займаються, бо переконалися самі, що то був самообман. Уздоровляв іменем Ісуса і Джонсон, що потім знищив усю свою секту нібито по волі Ісуса. І так само Орел Робертс, нарешті, зрезигнував з чудотворства. А скільки то було написано про всі ті велики чуда, що вони творили. І коли пройде декілька сот літ, хтось знайде в архівав і про це і скаже, що в 1950 р. і до 1965 р. Ісус такі великі чуда творив по Америці, що були більші, ніж колись були в Палестині. Ну, а чому ж не вірити, коли написано? Але не все те, що написане, є правда. Брехні понаписувано в світі більше, ніж правди. Тому потрібно навчитися розпізнавати, де правда, а де брехня. Ми знаємо, що людська біда в тому, що на світі багато є обманців, але люди не вміють їх розпізнати, тому обманці й мають успіх.

Коли я був в Європі, то читав у журналах п"ятидесятників про великі чуда іменем Ісуса, навіть в Америці мертвих воскресали, глухі чули і сліпі бачили. Я теж так легковажно вірив, що Богові все можливе. А як приїхав до Канади, пішов я по церквах, де ті чуда творили. Бачив Елену, Орела Роберса та деяких і дрібніших, що пробували бути чудотворцями. Але ніяких чуд я там не бачив — кого привезли на візку, так його й назад повезли, хоч ніби він і набрався в той час сил і зліз з візка, але додому таки повезли на візку. Деято з п"ятидесятників йшов до того чудотворця, щоб за нього помолився, і той молився. А

хворий падав на землю і кричав, що Бог його уздоровив. Це було навіть з такими, що я їх добре знав, що вони ніякої поважної хвороби не мали, а тільки на нерви були слабі. Деято мав пропуклину, бо підірвавсь на роботі, і він кричав, що його Ісус уздоровив, а через годину пішов до шпиталя на операцію і вилікувався. Деякі з тих уздоровлених і тепер не вилазять із шпиталів, а вони були навіть зфотографовані в журналах як оздоровлені Ісусом. Тоді то й почав я сумніватися в євангельські чуда і почав думати своїм власним розумом про все те. А віру вдсунув набік, бо спершу перевіряв, а потім вже вірив.

А про воскреслого з мертвих я так і не довідався, хто він був і де жив. В Європі казали, що він жив в Америці, а коли приїхав до Канади, то казали, що в Аргентіні. Один із пасторів запитав, чи я вірю всьому тому. Я відповів, як же не вірити, коли ви писали про те в журналах. А він лише махнув рукою, давши мені знати, що все то брехня. Не хочу я подавати тут імен пастирів, ані тих уздоровлених, бо вони ще живі і можуть на мене гніватися за це.

Але все це робилося прилюдно, навіть по телевізії передавали всі ті чуда. А скільки було чуд у християн у всякому селі, де тільки витікала вода з-під гори! І там уже з"являлася Божа мати, і та вода була вже зцелюючо... Скільки в світі обману, і газети не соромляться все те вміщати. А ось напиши правду - ніхто не помістить. А ми всі кричимо про якусь правду, про Бога, а самі про-

ти правди боремось, зневажаємо Бога різними дурницями, чіпляємо Богові бороду, надягаємо сорочку, садовимо на кільчу гору, впихаємо Бога в жіноче чрево, а потім прибиваємо на хресті для насмішки... Чи з такою наукою можна пізнати Бога і Правду? Що посієш - те й пожнеш. Сіяли наші священики релігійний обман, то пожали безбожжя, що й церкви зруйнувало. І все це зроблено не кимсь чужим, а своїми ж, що через брехні відкинули й Бога.

Кожна церква навипередки спішила доказати своїми чудами, що віра в ній є правдивіша, і тим самим сподівалася на більший успіх серед людей. Але успіху не було, бо народ пізнавав брехню, ставав байдужим до віри, до Бога і до священиків - творилося безбожжя.

Але все ще є багато темного простолюддя, яке, обмануте тими чудами, проливає слізози перед ідолами і віддає останню свою мізерію на церкву на уздоровлення або на спасіння душі.

Багато є серед священиків таких, що хотіли б очистити віру, але церковні зверхники не дозволяють, підбурюючи темні особи в парафії проти них і так утримують свій примітивізм, щоб на ньому й далі іхнати на людських спинах до раю в небі.

Що ж далі буде? Куди ще можна зайти з тими чудами? Майже півсвіта вже пішло в руки безбожжя - а далі?

Бог покладе кінець всякому обману - на те ще прийде час. Я ж пишу тому, щоб пригадати всім іх провини перед Богом і завернути багатьох на правдивий шлях і напрямок щодо пізнання Бога і Правди.

ЧИ БОГ - РАБ СВОГО ТВОРІННЯ?

Як же можна вірити, що Бог спочатку створив світ, а потім за гріхи Адама й Єви проклинає все підряд живуче і саму землю? Чи інші творіння винні за гріх Адамів? Чи Бог був настільки раб свого творіння, що мусів віддавати свого сина на муки за гріхи Адама? Написали в Євангелії, що Бог так полюбив світ, що віддав свого сина єдинородного, щоб всякий грішник мав життя вічне. Чи ж життя не є вічне й так, змінюючи лише свої форми? Невже Бог будував нашу землю разом із чортом, злими яблуками й змієм, що пішов на услуги чортові? Це ж казочка кам"яної доби, сплетена незграбно, що сьогодні ввійшла в природу християнства і стала такою правдою, що ніяка наукова правда не в силі того вкоренити. Християни радіють тим, що в них така міцна віра в примітивізм, що ніщо іх не поборе. Так воно є в світі - зло має успіх поміж недумаючими здорово людьми, як і наркотики, що іх деякі люди вживають, хоч і знають, що вони шкідливі. Вони так іх полюбили, що й тюрмою іх від того не відстрашити. І так люди привикають до всякої віри чи партії.

Невже Бог закінчив створення світу і щось там не вгодили Адам з Євою і Бог розгнівався і прокляв усе, як ото люди роблять, коли хворі нервово? Хто ж те прокляття чув? Хто бачив Бога? Кому Бог говорив про ті прокляття? Хтось, може, скаже, що Мойсею. А чому Бог не прокляв самого Мойсея, коли він нищив

цілі народи і палив дівчат в жертву Єго-
ві? Хтось скаже, що то був старий заповіт, а тепер є Євангелія. Але ж Єва-
нгелія зробила старий заповіт словом
Божим, а самого Мойсея найбільшим про-
роком. І це все ще не переконує хрис-
тиян в їхніх помилках, бо темрява пок-
рила їх у сліпій вірі, щоб залишитися
сліпими на завжди. Але є люди зі сві-
тлим розумом, вони скоро прозрівають і
пізнають правду, не зважаючи на віру, в
якій вони були раніше.

ЩО ТАКЕ ГРІХ?

У християнському понятті найпершим
гріхом є не вірити в Біблію. Другим є
— не вірити в Ісуса як сина Божого. І
хто не вірить в Ісуса, той не міне пе-
кла. Так проповідують християни. А чи
може бути гріхом не вірити в неправду?
У Біблії написано, що Яків бачив Бога,
боровся з Богом. Ісус Навин зупинив
сонце. Ной забрав усі творіння в дере-
в"яний човен і на рік харчів для себе
і для тварин. Давида Бог вибрал, щоб
відбирав жінок у своїх слуг собі на по-
тіху та мордував не тільки чужі народи,
а й своїх ізраїльтян. Чи є гріхом не
вірити в цю неправду? Чи можна вірити,
що Бог післав єдинородного сина на ві-
дкуплення гріхів світу? Від кого Бог
мав би викупляти світ? Хто є більший
від самого Бога, що створив світ? Чи ж
Бог викупляв світ в іншого Бога? Чи Бог
спочатку продав світ, а тоді викупляв?
Євангелія не дає на це відповіді, а ті-
льки залякує всіх гріхом і смертю. Гріх
також думати про помилки в Біблії й Єва-

нгелії, бо то думки від диявола. У протестантів є гріхом співати народні пісні про природу, красу жіночу, про свою державу з її красою гір і річок - усе це вважається гріхом цього світу, а оспівувати треба тільки Йордан, гору Сінай, Яковову криницю з отарою та Палестину як святу землю. В цьому протестанти добачають свою вірність Ісусові. Католики й православні теж не відстують у дечому від протестантів та оголошують туристам, що буде групова поїздка до святої землі і святих місць. І ці відвідини мали б давати християнам спасіння. А коли хтось там у примітивних печерах помолиться до Марії і сипне добре гроши, то просто вже й в рай потраплять без чистилища. Як колись за булу ту, що ІІ продавали папи.

Що ж насправді є гріхом? Правдивий гріх - це порушення природних законів життя людини, порушення моралі, кривди іншій людині, творити неправду і вірити в неї. Поневолювати народ або бути добровільним рабом - це все протиprirodne i є гріхом. Бог створив красу природи, дав гарні очі дівчатам, дав любов поміж молоддю, дав голос для співу. А тут вилазить якийсь пустельник дикий і каже, що це є великим гріхом оспівувати природу чужих земель і чужих дівчат, а співайте про красу Палестини і читайте про солодкі губи і м"які велики груди палестинки, бо це написав Соломон. Більшого гріха нема в природі, як мати 1000 наложниць, коли силою меча відбирали від родичів малолітніх донечок в кошару, мов концентраційний табір невільників, і вони там за стінами

все життя проклинали того Соломона за те, що знущався над ними, немов над якими тваринами. Соломонові потрібні були й хлопці, щоб вони доглядали тих дівчат, і їх кастрували, а звались вони евнухами. Це ж ненаситні деспоти так робили, а їх християни вважають і святыми пророками і наймудрішими людьми в світі. Така мудрість і в тих, хто в них вірить. Проповідники проповідують в церквах покаяння, а самі не хочуть придивитися, в що вони самі вірять і інших змушують. Вірити в брехню – це найбільший гріх. І ті проповідники, що обманюють темних людей, мали б найперше покаятися...

ПОНЯТТЯ МОЛИТВИ

Поняття молитви є різні, але є один таємний корінь молитви, що його мало хто розуміє. Є така правдива молитва, що створюється в людини в критичний час чомусь. Чому?

Є молитви-подяки Богові, є обрядові молитви, забобонні, є молитви особливого характеру – як останній рятунок, коли людина губить надію на свої сили, на сили своїх приятелів. У такій ситуації людина звертається до Бога за поміччю, і такі молитви не є наперед і напам'ять заучені, не забобонні – такі молитви правдиві до Бога.

Було в газетах, що кат Берія, коли в тюрму потрапив і зрозумів, що звідтіля йому вже не вилізти, попросив в камері Євангелію, в яку він раніше не вірив, щоб вичитати там рятунок хоч своїй душі. Думаю, що він там і молився. Отож

природне сильніше від штучного, і штучний атеїзм не переміг, коли прийшлося трагічно вмирати. Значить, молитва – природня, а коли природня, то природа знала, що вона потрібна для людини. Але біда в тому, що Берія того не розумів, коли був наркомом за Сталіна. А якби був зрозумів раніше, то, може, зробив би менше терору або згинув би ще за Сталіна – але згинув би за правду, як добра людина, а не кат народу. А так – хіба ж поможе йому якась Євангелія й молитва після всього того? Це тільки християни направляють всякого ката в рай, прощаючи йому гріхи вільні і невільні, коли вже кат лежить у могилі. А чи панахиди справді помагають мерцю? Тільки тому, хто їх відправляє.

Особиста молитва людини є вартісна тим, що людина має духовне почуття до Творця і тим скріплює свою віру в могутність Бога. А до того, ѹ Бог бачить шляхетність людини, яка шанує свого Творця. Тим людина одержує від Творця саморозважання в духовості на вічне і краще життя.

Розповідав мені один лікар, який особисто знав лікаря з Одеси Філатова – того, що перший пересадив рогівку ока іншій, сліпій з природи, особі, що Філатов перед операцією завжди молився і з нього навіть сміялися його асистенти. А він пояснював, що він молиться до того, хто дав закони на ці очі, які він сам створив, а він тільки готове пересаджувє... Як бачимо, є люди, що люблять і знаходять потребу молитись при всяких працях і нагодах. І такі молитви до Бога існують з давніх часів.

Ось тут я накреслю декілька з них:

РАНІШНЯ МОЛИТВА

Боже наш Єдиний! Ти пробудив мене своїм сонячним промінням, щоб я знову приступив до своїх щоденних турбот. Хай Дух Твій помагає у моїй праці собі на прожиток та щоб я міг розвивати свій розум, свою любов до Тебе і до всього свого народу і до всіх чеснот, що вони нам належать, як Твоєму творінню. Слава Тобі навіки!

МОЛИТВА ПЕРЕД ІДОЮ

Боже наш! Тебе єдиного славлю і дякую Тобі за те, що користуюсь всіма благами, що Ти їх створив для нашого життя. Тому хай буде Тобі одному від мене слава вовіки!

МОЛИТВА ПЕРЕД СНОМ

Боже наш! Прийми від мене подяку за цей минулий день, що Ти мене охороняв від усіх неприємностей та нещастів. Зближається ніч, і хай Твое святе надін-

ня успокоїть мое тіло, щоб я міг спокійно відпочити і знову приступити до свого щоденного життя і праці, щоб усе мое життя було на славу Тобі.

Молитва – це прохання і подяка, тому кожна людина має право сама свої прохання і подяки складати перед Богом, а вищенаведені приклади – це тільки мій маленький напрямок до оформлення молитви у допомогу тим, яким трудно скласти самим. Це не забобонні молитви, а прості й від людської душі до Бога.

ЧИ ІСНУЄ БОГ?

Після всього тут попередньо написаного таке питання виглядає навіть зайво, бо ж на протязі всіх сторінок цієї книжки я пишу про Бога – значить, існує.

Але таке питання люди давно ставлять перед собою. Здавна були й є люди віруючі і невіруючі, бо не всі люди однакового розуму й характеру, не у всіх були й є однакові обставини життя, що часто роблять людину розчарованою всім, у тому числі й Богом.

Що ж було першопричиною невіри в Бога після того, як природним потягненням людини була пошана до Творця? Першим було те, що різні шахраї торгували богами і робили їх національними ватахами та присвоювали собі всяку владу – земну і небесну, що нібито вони є посередниками між Богом і людьми. Мудріші з людей бачили цей обман і не вірили в це. А коли їх переслідували за їхнє

невір"я в це, в той примітивізм шахраїв, то їх карали. Над ними знущались оті посередники духовні. А коли людина довго терпить, то виходить із терпіння і тоді нарікає на все. Ми знаємо, що Тарас Шевченко був міцного духа і все ж і він, коли нещастя притискало без міри на нього, то він нарікав на все, навіть на Бога. Але коли приходив до рівноваги, то пригадував, що потрібно шукати Бога.

Як могла дивитися на жидівського Єгову та людина, яку Давид різав пилкою? Чи ж Бог створив людина на те, щоб її різали пилкою, як деревину? Чи Бог вибрал би таку людину за пророка, яка катувала невинних людей? Чи люди могли дякувати Богові за те, що їх мордували? Ось ці вбивці і шахраї і створили в людей безвір"я, бо правдивого Бога вони не знали, а фальшиві боги творили над народом всяке лихо.

У старих вірах було так багато примітивізму, що годі їх перерахувати: моління до сонця, до вітру, води, каміння, плазунів і різних тварин. А різні деспоти змушували людей молитися й до них, мов до Бога. І ще є багато залишків того примітивного нещастя — і все те є на перешкоді до віри в Бога. Бож коли людина молиться до статуй і приносить їй жертви у формі іжі, то це є незнання Бога, примітивізм, бож Богові ніякі жертви непотрібні. Вродилось християнство ніби з новими ідеями, з новими формами відправ, але все на старому фундаменті. Нове переплете з старим настільки, що тепер не знають, як це й виконувати потрібно. Старинне трьохбо-

жіс з передхристиянських часів не минуло християнства, трійцю Бог, вогонь і воду перелицовали на Отця, Сина і Святого духа. А потім ще додали тисячу угодників, до яких моляться і благають у них спасіння. Таким чином християни ніби створили щось нове, але зі стариими ідолами.

Але як пізнати, чи є Бог? Пізнати Бога дуже легко, бо вся природа свідчить про Його існування, свідчить, що є надприродний Творчий Розум, який усе оформив і дав закони вічні життєвих у природі рухів, чого й самі атеїсти не можуть заперечити. Коли йде мова між ними про контролю в природі, то вони й кажуть, що природа, мовляв, знає, що робить... Між віруючими науковцями й науковцями-віруючими та різниця, що ці останні вважають саму природу розумною, а надприродний Розум - Бога відкидають. Але ж коли людина буде будинок, той будинок розуму не має - розум має людина - будівник. Окремі природні творіння мають розум, але загальний всесвіт не має тієї здібності, щоб створити все і мати над ним контролю. Без творчого розуму не могло все вродитися в хаосі. Це й свідчить про існування Бога. Маємо також наші спостереження в царині нашої духовости, як окремі сни, почуття непередбаченого, що також свідчить про духовий світ нашого життя. Ніхто не в силі заперечити існуванню духового розуму. Тому ми віруємо в Бога і не жуrimось тим, щоб доказувати про Його існування. Вся природа і життя є свідком існування Бога. Хай ламають собі голови безбожники, щоб доказати, що Бог

га нема. А ми в тому спокійні й задоволені своєю вірою в Бога. Коли ж безбожника самого притисне велике лихо, то й він згадує Бога. Про це маємо багато доказів.

ЧИ МОЖЕ БУТИ НАРОД БЕЗ ВІРИ?

Віра в Бога існує з тих пір, коли ж людина взагалі стала людиною, бо це є природне потягнення. Коли хтось хоче знищити віру в Бога і зробити народ порожнім, як це старався Сталін, тому треба вести з народом деспотичну боротьбу. Даремною виявилася боротьба з вірою в Бога, більйони рублів і мільйони людських жертв комутувала пропаганда проти віри в Бога комуністів. А пощо були потрібні ті витрати і жертви? Чи ж релігія є злом в народі? А якщо ж є якась віра, що йде відкрито проти всякої влади, то для того непотрібний будький терор — якусь науку найкраще поборювати іншою, кращою науковою. Коли скрізь є обман, то люди бігають по сектах і шукають правди, але їх скрізь обманюють Біблією та Євангелією, приходом Ісуса судити всіх невіруючих в Біблію та створенням нового царства на землі з новими тілами, як це словці проповідують. У такому разі треба їх навчити нового ж кращого поняття про Бога — про Одного Бога, що все створив — без Ісусів і Мойсеїв. І такій науці не в силі ніхто протиставитись, і ті з словців, що відвідали мене, вже більше не приходять, обминають мою хату. А що було б, коли б усі релігії сказали правду про Біблію? Ходу для словців біль-

ше не було б з іхньою науковою, а іхні діти стали б добрими віруючими в Одного Бога.

Ми знаємо з історії, що деякі науки зникали лише через те, що були витиснені іншими, кращими науками. Як ото в житті трактор витиснув з поля коня, а електрична піч викинула з хати коцюбу, так і культура йде такими шляхами, також релігії. На що подібні оті гіпі, що хочуть повернутися до старої дикої культури? Отак виглядають і ті, що відновлюють старі віри, тримаються старих традицій. Де є бруд, там розмножуються різні бацили, тому не диво, що в безладді так багато непотрібного. Потрібна воля, але також і наукова контроля, щоб людину навчити розуму.

ДЕШО ПРО КНИГУ МИТРОПОЛИТА
ІЛАРІОНА "МОІ ПРОПОВІДІ"

На стор.108 Іларіон пише: "Нема пророка в отечестві своїм". Пророки-вибраниці Божі, звичайно, не знаходять пошани й призанання серед своїх. Своїх пророків побивають камінням, бо вони звіщають правду Божу всім. І в нас побивають пророків. А чи вони, ті пророки, є серед нас або були? Так, багато. Але ми іх не бачимо і не признаємо. А в давнину пророки - це поети, що служили Богу і народу своїм словом гарячим.

Так Іларіон розумів справу пророків. Далі він на стор.110 пише, що люди стають великими тільки тоді, коли народ прагне іх мати. Видатним може ста-

ти навіть рядова людина, якщо її належно підтримають інші. Дисциплінований народ прагне мати великих людей і тому має їх. Де громада шанує кожного, там вона сильна. Пошана сідн одного - це основа сили. Пошана і допомога. Людина від цього зростає. Є малі народи, а в них багато великих людей. Це тому, що в них шанується один одного. А скільки в нас було б великих людей, якби ми вміли належно їх шанувати! Коли б допомогли Ім. У нас робиться навпаки: видатні люди гинуть через те, що народ їх переслідує. А то й агітують проти них. А ми все скаржимось, що в нас немає великих людей. Немає, бо ми самі не хочемо їх, не творимо їх!.. Найбільший поет Італії, Данте, помер на вигнанні майже під тином... Найбільший учений філолог свого часу, чех Добровський, кинувся з мосту з біди! А в українців таких випадків повно. Кращі люди гинули з недостач. Самійленко голодував, Б.Грінченко і М.Коцюбинський померли від сухот, а Іван Франко Юроків працював у чужих, бо в своїх йому праці не було.

Це особливо треба підкреслити про наш народ, про українців - у нас видатних людей не шанують, каміннями побивають їх, не дають розвинутися Ім. Бо кожний уважає себе за вищого. А взагалі треба сказати, що більшість українських видатних людей голодувала за свого життя. І народ мало знав про них. За життя їх не поважали. Через те ті великі люди не змогли дати за свого життя того, що могли б дати. Це було ограбування самих себе... Коли людину визнають, то

це піддає їй духа. Вона тоді більш працює! Вона тоді більше дастъ! У нас були великі люди, є й тепер, але вони не мають змоги належно працювати.

Так оцінив наш народ Іларіон. А тепер мої примітки.

Як можна пізнати людину, щоб дати їй авторитет? Мені здається, що авторитет спершу треба в народі заробити, а тоді вже народ мусить підтримувати ту людину на всіх відтинках — пошаною і фінансами. Коли людина нібито авторитетна і пише різні дурниці, то чи таку людину можна підтримувати як авторитет? Вона ж наробить ще більше дурниць. Іларіон правдиво сказав, що ми не вміємо ні пізнати наших пророків, ні піддержувати їхнього авторитету і життя. А вони в нас є, ті пророки. Для прикладу я візьму й самого Іларіона, щоб показати його плюси і мінуси. А він їх має. Має великі плюси, але є й мінуси, які не допустили його до пророчого вершка.

Ніхто не заперечить величі Іларіона в його письменстві, в мові, історії, в патріотизмі. У цьому він має заслуги перед народом.

Але хто створював авторитет людині і колись і тепер хто створює? Хто підбурював народ до побиття камінням пророків? Простолюддя — це отара, яка слухає свого пастуха, а хто був і є тими народними пастухами? Якраз цього Іларіон побоявся сказати, бо не мав пророчої відваги. Він згадує італійського поета Данте, що вмер на вигнанні з голоду під плотом. Але хто того Данте вигнав? Католицька церква. А хто в нас

на Україні переслідував пророків? Священики, що були царськими політруками й присікали в корені пророків. Так і було з Сковородою й усіма іншими нашими велетнями.

Я не пророк, пиму лише правду, потрібну і для священиків. Але коли мій приятель дав мою книжечку своєму священикові, то він подивився на обкладинку і сказав, що він таких книжок і в руки не хоче брати. А тепер уявімо, що було б, коли б цей священик мав на послугах жандармерію, як це було за царських часів у Росії?!

Усі чесні хидівські пророки були також знищені священиками, які підбурювали фанатичну товту парафіяни. Таких, як Давид та інші, священики шанували, а таких, як Захарій, у храмі забивали.

Іларіон також знов, що коли порушить старі традиції, то його теж закидають камінням, тому й побоявся стати тим, ким міг би стати, і став лише православним митрополитом. Але цьому я не дивуюсь, бо коли б Іларіон сказав правду про Біблію — його б вигнали як еретика і бунтівника. І тут зупинилася велич Іларіона, що не мав достатньої відваги боротись за правду до загину. Це й спнило Іларіона на шляху до великого пророка. Всі пророки були відважні, не боялися навіть умерти за правду. Геній не може бути догматистом чужих перестарілих ідей, він має свої власні ідеї, тому й є він геній. Для генія чужі канони не є святістю. Генієм міг би стати Іларіон. На жаль, він ним не став. Він написав, що підвальною нашої церкви є Святе письмо, тобто Біблія. Догми церкви

в очах Іларіона непорушні, як і канони і передання отців. А коли людина обожнює непорушно все старе, то який же з нього може бути пророк? Пророків тому й звали пророками, що вони передбачували нове, дивилися вперед.

На стор. IOI пише Іларіон: живемо правою. Коли геній говорить неправду, то він губить престиж в народі, бо народ може любити генія тільки за правду.

Далі, на стор. II7 він пише: православна віра - це стара віра. Вона не приймає нового. Тут Іларіон зав"яз і доказав, що нам геніїв не треба, а тільки виконаців старої віри, бо нові покіння він заперечив як непотрібні.

Далі Іларіон пише, що протестанти викинули канони і встановили нові. Відкидати канони може тільки сретик або церковний невіжа. Значить, канони може і дурень виконувати, а творити щось нове Іларіон забороняє. То де ж тут є місце пророкові чи генію?

Іларіон питает і відповідає: чому не було восьмого вселенського собору? Бо постановлено, щоб більше новин не вводити. Біблія не є ані православною, ані католицькою, а хидівською історією. Але хиди так кажуть: роби те, що дає тобі гроші; шануй те, що дає тобі життя. А для наших священиків чужа історія є непорушною святістю. Тим якраз убивають геніїв у зародку.

Іларіон пише, що Папа вважає себе непомильним, а в нас є і була Вселенська церква непомильна. Чи може правдивий геній сказати, що щось у світі догматичне є непомильним? Та ж Біблія пише, що Й Бог помилився, що створив людину.

а тут Іларіон пише про те, що не помилися ні цар Константин, ні Миколай, ні Августин, ні хто інший із творців тих християнських догм.

Далі Іларіон переходить до зовсім інших тем і вихваляє церкву і священиків та пише, що українське духовенство було завжди матеріально заможне. Але за рахунок кого? Від кого були відняті й передані церквам землі? Хто відробляв кріпаччину на церковних землях? Коли пан вішав кріпака за якусь провину, то піп прощав рабові гріхи перед його смертю у сповіді, але пан, що замордував людину, не сповідався. Хвалитись тим, що попи добре жили, це те саме, що писати про комісарів в ССР, які теж непогано живуть. Але як живе народ?

Далі Іларіон описує, що українське священство завжди було вільне від військової служби та від більшості податків. Двори священиків були чисті від військових постій. А яка ж користь була від того народові, що священики й вояка на відпочинок не впускали у свої двори? Чи це не паразитство, а не духовне вчителювання? За царата були по парках написи: собакам і салдатам заборонено. Тому обдурені солдати під час революції громили все, що звалось паном або попом...

Іларіон пише, що святым є тільки те, що постановила вселенська церква, а все нове не може бути в православній церкві. Але ж вселенська церква не видала закону про писання писанок, про спів колядок та ряд інших обрядів, що іх і сам Іларіон обороняє. Вселенська церква також не постановила, щоб встанов-

ляти автокефалію, що зробив Іларіон у Канаді. Іларіон добре знав, що єпископ Нікон поламав усе, що було встановлено на вселенському соборі і зробив реформу православної віри, якою користувався і сам Іларіон. Однією з постанов собору було голення бороди - великим гріхом та багато іншого, що пішло вже в забуття.

Далі Іларіон пише, що від найдовшого часу українське духовенство займало у- привілейоване положення в Україні, як освічений стан держави. Державні закони завжди обороняли повну пошану до духовенства, як будівничої кляси держави. Шкода, що Іларіон не поставив дати, коли це священики збудували українську державу й обороняли її, якщо вони навіть вояка в свій двір не пускали на відпочинок. Ці православні будівничі вигнали з роботи Сковороду, а католицькі будівничі вигнали з роботи І. Франка і навіть мертвого не впускали на цвинтар. Будував Україну п"янний дячок, що мордував талановитого кріпака Тараса Шевченка, а священик знав усе це і не карав того п"яного дяка за його розбирацтво.

З історії знаємо, що після упадку Київської держави ми завжди були під окупаціями чужих, а наші священики були на службі в окупантів, а окупанти на- городжували їх за вірну службу недоторканими правами. Того Іларіон побоявся написати.

На сторінці 52 він пише, що за образу священика визначалася велика кара, як за шляхтича. А що робили шляхтичі з кріпаками, того Іларіон не написав. Знаю

добре тих людей, що ще були кріпаками і розказували про панів і шляхту. Шляхтич заходив у хату і казав: "Давай горілку, а то я тобі покажу, як шляхтича частувати!.. Коли бідний нічого не мав, то шляхтич розвалював піч і бив вікна, і ніхто його за те не карав. А за побиття попа або шляхтича кріпакові відрубували руку. Це був такий деспотизм, що про ньогосором згадувати, що цетворилося нашими провідними людьми разом із попами. Шляхтича не мав права арештувати жандарм за ніякий злочин, над ним урядовцем був тільки піп. Тож під благословенням тих попів і відбувалися бешкети над народом. Через те ми й не маємо держави, бо не мали нашої провідної верстви, щоб могла повести народ до боротьби. Наша провідна верства була ворогом свого народу і боролась як не за Польщу, так за Росію.

Нарікає Іларіон, що в москалів мало карали за образу попа/тільки 5 рублів/, тому москалі й мають імперію, а ми разом із попами-яничарами розлізлися по світу. І попи плачуть не за долею народу, а за своїми привілеями, щоб знов лупити шкуру з народу на золоті храми і ризи.

Нас не цікавить особа лише з його високим становищем - нас цікавить нова ідея для добра всього українського народу, а не лише для шляхти й духовенства. Прийде час, і народ знайде правду та тих, що ту правду писали і пишуть. Тоді пізнають своїх справжніх пророків і геніїв - по їх ділах, а не титулах.

ДУХОВНІ ПРОВІДНИКИ

Арх.Михаїл із Торонта написав книжку під заголовком: "Духовний світ і душа людини". У передмові він пише, що історія людства не знає іншого початку релігії, як шанувати Бога, також існування духовного світу і духовної душі людини, крім біблійних оповідань. Якщо були оповідання в інших народів, то в суті своїй мітичні, гадательні, хоч у деякому й співзвучні біблійним. Це писав підлеглий Іларіону Арх.Михаїл. Чи це є правдива наука? Чи перед Біблією світ не знав Бога і не шанував Бога? І чи й тепер всі народи знають Біблію? І чи є де в Біблії про душу людини й її вічне життя? Це ж тільки вже в Євангелії почали писати про вічну душу людини і вічне життя, а біблійне розуміння смерти - це вічний сон або вже небуття. Яку вартість той науковець має, що пише неправду ради свого корита?

Михаїл пише про Ноя, який був праведний. А чи в час Ноя була Біблія, щоб через неї піznати Бога і бути праведним? Такою дешевою писаниною наскільки понижує себе автор, що навіть проста людина посорошилася б таке писати, що є неправдою. Михаїл пише про Сократа, що він вірив в Бога і всі філософи вірили в Бога. А чи Сократ вірив у Біблію? Значить, Сократ знову Бога і без Біблії і мав свою мудрість без Соломонових приповідок.

Далі пише Михаїл, що ніхто не скаже, коли почалось привітання і побажання між людьми. Про це не прочитася в жодній філософії, тільки з точки зору Бі-

бліт можна сказати, що почалося воно з того часу, коли Бог створив людину.

Я думаю, щось тут не в порядку з писаннями Михаїла. Коли Бог створив людину, то чи тоді була все Біблія? Чи перед появою Біблії люди не бажали при вітанні один одного добра? Чи в азіятів, де нема Біблії, люди не вітаються і не бажають добра один одному? У них ці звичаї найбільше розвинені. Хто їх навчив, коли вони Біблії не бачили? Якщо вітання почалося, коли Бог створив людину, то воно почалося без Біблії і при чому тут Біблія? Коли Майсей і Давид вирубували кругом себе народи, то це було Боже вітання? Біблія якраз і навчила не вітання й бажання добра, а вічний терор і обман, що продовжується до цих пір. У Біблії написано: де ваша нога – там ваша земля. Це таке вітання для нас, українців, духовні провідники?! Це гробокопательство свого народу. Чи належить такого автора шанувати? Ні, бо такі люди обдурюють народ чужими історіями. Михаїл помер і залишив після себе тільки байки, і з тим пішов у вічність.

Михаїл багато славив царя Давида, називаючи його святым пророком. Але той Давид перевершив усіх світових деспотів як у практикуванні терору, так і в ненаситному перелюбстві, якого Тарас Шевченко назвав блудним котюгою.

У другому виданні п.н. "Біблійне оповідання" Михаїл пише: "Звертає на себе увагу те, що матеріалістичний безтворцевий світогляд, замість живого Бога, приписує матерії якісь "божественні" якості, несвідому "розумність". Все це

так широко сприймається сучасними напрямками думання, що дехто готовий зревідувати біблійне оповідання про походження світу, особливо людини, або навіть відкинути чи усунути перші розділи Мойсеяової книги Буття. Це такдалеко зайдло, що знаходяться особи, навіть з вишого духовенства, прихильники такої ревізії, наперекір Христовому визнанню правдивости Мойсеєвого оповідання про походження світу й людини.

Ось де наш духовний тормоз розвитку духовної науки, ось що в зародку умертвляє геніїв і пророків! Михаїл заражовує до безбожників не тільки мудріших своїх підданих, а й вищих за нього, які вказують на біблійні байки. Мойсеєві оповідання про створення світу й людини суперечать науці і всякій правді, то є дитяча уява про зліплення людини та чогось іншого з глини.

На сторінці 8 Михаїл пише, що Бог є самосвідома діюча істота. Лиця або персони Бога ми, люди, уявити собі не можемо, бо Бога в його сутстві ніхто ніколи не бачив.

Невже Михаїл ніколи не бачив написаного в Біблії, в першій книзі Мойсея, розділ 32, вірш 30, що Яків бачив Бога обличчям до обличчя і боровся з Богом і Бог просився в Якова, щоб Яків відпустив Бога? Знав це місце Михаїл, але лицемірно пропустив його, промовчав. І тому мудріші з православних священиків вимагають, щоб ці небелици викинути з віри про боротьбу Якова з Богом. Що ж змусило Михаїла писати таку неправду? Це страх перед розпадом біблійних казок у переплутані з євангельськими байками.

Бо коли їх викинути, то стане церква голою без ідолів, в яких так закоханий був Михаїл. Коли написано, що Мойсей бачив Бога, то як можна вірити в Мойсеєві оповідання про решту?..

На стор.29 пише Михаїл, що церква Христова відкинула суботу. Вона шанує суботу окремими службами. Католицька церква вшановує й постом суботу, а православна навпаки: дозволяє все їсти у велики свята. Тільки відпочинок як день воскресний. Мені здається, що мало парафіян знають, що субота є святым днем, і церква її святкує молитвами, це знав хіба тільки Михаїл. Якщо Михаїл вважає Біблію за закон Божий, тож жиди святкують так, як святкував Мойсей. Це просто нерозбериха та й годі.

Наши предки з давні святкували недільний день/неділя – не ділати, не робити/. Але християнство підсовувало на той день все своє. Так зробили ї з Великим весняним днем, назвавши його жидівською мовою Пасхою. Так сталося з Зеленими святами, назвавши те Тріцею. Так зробили з кутею, підсунувши народження Ісуса. А Михаїл вирішив затримати роапад біблійних забобонів і написав просто зі свідомими перекрученнощами і промовчуванням правди.

Чи з такими провідниками народ зможе здобути волю, коли вони тягнуть народ до чужого воза і свідомо обманють? І тому ми не маємо того, що нам потрібне.

ЛЮДОУГОДНИЦТВО

Людоугодництво і пошана до людини – це не те саме. Пошана – це моральне і

культурне ставлення до людини. Його практикують всі мудрі й культурні люди, вони поважають навіть нижчих від себе осіб.

Людоугодництво - це рабська прислуга іншому в самопонижуванні себе самого, завжди бажаючи мати над собою пана. Є багато таких людей, що могли б написати правду і дати добрий напрямок іншим, але в них немає відваги на те, щоб стати на власні ноги і не склоняти голови перед неправдою. Письменник старається догоditи публіці, щоб його твори визнали за найкращі. Історик розшукує, де б прикрасити релігії та все те, що вже прищеплене народові, а чи воно правдиве - він тим не цікавиться. Священик старається догоditи й догоджує пафіям, а вони священикові. Так воно й пливе помалу. А куди воно припліве - ніkomu в голову не лізе.

Мені здається, що краще людину навчити доброму, ніж їй угоджати в злому. Знаю, що тяжко показувати іншому, бо мало таких, що дякують за науку, а більше таких, що гніваються і вимагають, щоб хтось також так думав, як вони. І коли б не самопожертвеність відважних людей, то ми не мали б ні науки, ні техніки, ні культури. З тих, що все те творили, люди сміялися, а вони творили і вдосконалювали свої ідеї. Мені здається, що краще людині показати помилки, ніж їх ховати і присипляти людину.

Політичні чи релігійні ідеї творилися дуже тяжко, не одному за них темні фанатики знесли голову, бо не любили нового, кращого, а думали про себе, що

вони наймудріші і тільки через них все в світі може йти до кращого. Історія дала нам про це багато прикладів, є над чим призадуматись і чогось навчитись.

МОІ СПОСТЕРЕЖЕННЯ

Дехто шукає Бога, щоб з ним нав"язати зв"язок через свою віру чи молитви. Уявлений зв"язок, звичайно. І ось такій людині часом ввіжається в уяві Бог і це маячіння людина трактує як щось ніби містичне. Я знаю одного п"ятидесятника, який твердить, що він бачив Бога і Бог сказав йому, щоб він молився, і Бог поможе тим, що в Сибірі. Інші шукають Бога просто в фізичному розумінні, тобто вони хочуть бачити Бога своїми очима, щоб Бог поговорив з ними і тоді вони повірять, що є Бог.

Ми є фізичні в формі, а Бог є дух, і ми тому не можемо бачити духовного, бо тому воно й зв'ється духовним, що ми не в силі його бачити. Дехто шукає душі в людському тілі, хоче побачити її своїм оком, хоч би й через сильний мікроскоп. Але хоч тепер через модерний мікроскоп ми бачимо гени, що мають великий творчий закон й уміння будувати, то ніяк з тими генами не можна нав"язати розмов і запитати про їхню дію в усіх організмах. А коли не можна нав"язати контакту з генами, які є матерією, то як можна це зробити з духовним? Навіть у генах через жодний мікроскоп не можна добачити, де ж саме там тримається в них отой закон, що ними керує. Це все доводить нам, що існує духовість розуму, що творить фізичні форми, щоб тво-

рились велетенські світи.

Як гарно, коли людина має віру і надію на вічність і відчуває ту вічність сама в собі! Надія людини – це супутник нашого життя. Вона скріплює наші сили і наше терпіння на краще завтра. Без надії життя було б порожнім і сумним. Вчорашиє прошло і забрало з собою все, сьогодніє є в щодених турботах, а завтразнє цікаве і невідоме. Правдиве релігійне життя – це вища вартість людини, а фальшиве віра – кайдали і рабство. Коли людина молиться і держить якийсь символічний предмет, то-ді *її* молитва є обрядова, ніби якусь у тому повинність відчуває. Вірити в світову енергію, відкидаючи Творця тієї енергії, рівняється атеїзму, і така віра безвартісна. Тільки та віра вартизна, в якій людина розуміє Творця і вірить, що є вічність і Божа контроля над світом. У такій вірі і родиться надія на вічне і краще життя.

ЩО Є ВАРТИСНЕ В БІБЛІЇ?

Хто не читав і не студіював Біблії, той думає, що в ній є щось цікаве і таємниче. А хто *її* не раз перечитував і передумував всі події, описані в ній, той знає вартість Біблії. В моїх публікаціях я вже багато писав про Біблію й Євангелію, тому тут я тільки зверну увагу читачам на деякі місця в них, і ті місця легко відшукати і варто уважно прочитати. Спочатку подаю, про що там пишеться, а потім місце, де про те можна прочитати в Біблії або в Євангелії.

Авраам і його жінки. I-ма книга Мойсея,
розділ 25, вірш I.

Яків бачив Бога і боровся з Ним. I-ша
книга Мойсея, розділ 32,
вірш 30.

Євангелія заперечує тому фактіві, що
ніхто Бога не бачив. Євангелія Івана,
розділ I, вірш I8.

Павло заперечує бачення Бога. I, Тимо-
фея, розділ 6, вірш I6.

Смерть за перелюб. З-я книга Мойсея,
розділ 20, вірш IO.

За рабиню не гріх. З-я книга Мойсея,
розділ I9, вірш 20.

Мойсієве мордування. 4-та книга Мойсея,
весь розділ 3I, зокрема
вірш 40.

Де нога ваша, там земля ваша. 5 кн.
Мойсея, розділ II, вірш 24.

Раба можна вбити. 2 Мойсея, розділ 2I,
вірш 20.

Примітивні чари для пізнання провини
жінки. 4 Мойсея, розділ 5, вірш
I3.

Військовий наказ Мойсея. 5 Мойсея, ро-
зділ 20, вірш IO.

Ісус Навин спинив сонце і Бог кидав
каміння. Навина, розділ 20, вірш II.

Перелюб пророка Ісаї. Книга Ісаї,
розділ 8, вірш I.

Давидови жінки й наложниці. 2 Самуїла,
розділ II, вірш 2.

Давид замкнув ІО наложниць у вічну тюрму. 2 Самуїла, розділ 20, вірш 3.

Давид різав пилками людей. 2 Самуїла, розділ 12, вірш 31.

Давид міряв шнурком на знищення. 2 Самуїла, розділ 8, вірш 2.

Давидів фальшивий перепис. I Параліпоменон, розділ 21, вірш 5.

Розходження в тому ж переписі. 2 Самуїла, розділ 24, вірш 9.

"Мудрий" Соломон і його гареми. Третя царів, розділ II, вірш 3.

Соломонови податки і знушення над народом. Там же, розділ 10, вірш 4.

Соломон пише, що людина й звір - це те саме. Еклезіяст. Розділ 3, вірш 19.

Про те саме. Еклезіяст, розділ 12, вірш 7.

Самуїл помер в першій книзі, а хто писав другу? I Самуїла, розділ 25, вірш I.

Ісус казав, щоб відчуралися своїх родичів. Матвія, розділ 10, вірш 34.

Про те саме. Луки, розділ 14, вірш 26.

Любіть ворогів ваших. Матвія, розділ 5, вірш 44.

Ісус з роду Давидового. 2 Тимофія, розділ 2, вірш 8.

Повторення того самого. І Тимофія, 2,
5 і Откриття Івана - 22,
І6.

Ісус цурався чужинців. Матвія, розділ
10, вірш 5.

Неправдиво про видіння Павлове. Дії
апостолів, розділ 9, вірш
7.

Про те саме. Дії апостолів, розділ 22,
вірш 9.

Ісус забороняв всякі клятви. Матвія,
розділ 5, вірш 34.

Посланіє Якова забороняє... Там же, ро-
здел 5, вірш 15.

Апостол Павло заклинає Богом. І Солу-
нан, розділ 5, вірш 27.

Повторив Павло в посланії. І Тимофея,
розділ 5, вірш 21.

Своїх дітей палили Богу. К Судів, роз-
діл II, вірш 30-40.

Мойсей бачив Бога. 2 Мойсея, розділ
2I, вірш 20-2I.

Амос бачив Бога. Книга Амоса, розділ 9,
вірш I.

Коритися панам, як Богу. І Тимофея,
розділ 2, вірш 18.

Про те саме. Колосянам 3, 22. Тіту 2,
9. Єфесянам 6,5.

Соломон зненавидів свою працю. Єклезі-
яст, розділ 2, вірш 18.

Дам владу над поганами. Откриття Івана,
розділ 2, вірш 26.

Не приніс вам мир, а меч. Матвія, розділ 10, вірш 34.

Відцурайся від достатку. Луки, розділ 14, вірш 33.

Зненавидь батька свого. Луки, розділ 14, вірш 26.

Благословляйте тих, що гонять вас. Римлянам, розділ 12, вірш 14.

Коли хто не любить Ісуса, нехай буде проклятим. I Коринтянам, розділ 16, вірш 22.

Ми по природі жиди, а не грішники. Галатам, розділ 2, вірш 15.

Лот з дочками. I Мойсея, розділ 19, вірш 35.

Розкаявся Бог. I Мойсея, розділ 6, вірш 6.

Кайн женився на землі Нод. I Мойсея, розділ 4, вірш 16-17.

ПРО ЖУРНАЛ "ПРОБУДИСЬ!"

Це суботницьке видання, в якому осуджують многобожіє і ставлять у приклад Авраама, який нібіто мав одну дружину, а рабиня Агар нібіто з дозволу Сари була дана Аврааму на ніч, щоб вродила дитину. Для чого таке писати? Чи ж автори з "Пробудись!" не знають, що Сара була рідною сестрою Авраама? Такої ненормальщини ні в якому народі не було,

і тепер ніде немає. Подруге, слід почитати в Біблії книгу Битія, розділ 25 і вірш 6, і побачимо, що Авраам повиганяв своїх синів в чужу землю – тих, що були від рабинь. А коли написано "синів" і "від рабинь", тобто у множині, то було їх багато. Чи з такого блудника, як Авраам, можна брати приклад, що кожну ніч на очах своєї жінки Сари тягнув собі перемучену працею рабиню, будучи сам уже старим дідом? Чи такі можуть бути святцями і добрим прикладом для віруючої людини. Це ж не наука, а просто злочин неморальщини.

Тож оті панове біблійники мусіли б спершу самі пробудитися так, як це зробив я, віривши колись і проповідувавши іншим подібне. А пробуджена людина це може найкраще зрозуміти. Бажаю і всім іншим, хто ще вірить у неправду, пробудитися.

З ВЕРНЕНИЯ
ДО УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

Дорогий мій український народе! Ти, що на рідних землях, і ті, що розсіяні по всьому світі!

Звертаюсь до вас із болем у душі, бо наша доля так нас обезаброщла, що ми в нерозумінні терпимо всяке лихо і обман. Мало в нас таких, що знають, де корінь

того зла і нашого понижения. Наш народ не раз був обманутий політикою, релігією, і цей обман тягнеться до цього часу та вважається непорушною традицією. Пора пробудитись усім, а зокрема нашим провідникам, зрозуміти наше лихо та вилісти з нього!

Найголовнішою причиною нашого розбиття є християнство, поділене на багато ворогуючих між собою груп, натворивши при кожній парафії партії, щоб вони не за весь народ боролися, а за окремі парафії. Релігійно ми приковані до чужих релігійних столиць, в яких нас зуміли поділити й розсварити, поділити й навіть нашу територію. З того часу, як наш народ прийняв християнство, почала валитися наша держава і, нарешті, розпалася. А ми докраю розсварені між парафіями і з чужою фальшивою Біблією.

Не тільки пора це зрозуміти, а й діяти, щоб стали вільними духом і тілом, бо біблійні догми скували душі наші. Ми сваримось за чужі столиці, календарі й двох- чи трьохраменні хрести, за Марію та 11 сина Ісуса. На цьому полі виро-

сла між нами ворожнеча, і ніхто не зіве, як з того вилісти. А проблема ця дуже проста й легка до розв"язання: не йти до чужих столиць за благословінням! І викинути Біблію з церкви і все те, що Біблія обожнює, та перестати молитись до Ісуса й його матері Марії. Молитися треба тільки до Одного Бога – і цього буде досить в релігії, бо людина не може замінити Бога. Викинути з церков увесь примітивізм, як християнський, так і дохристиянський, бо все те обезценює вартість віри в Бога.

Дехто кинувся будувати віри предків, що були многобожієм за кам"яної доби, та пускають національні кличі, щоб те ідолопоклонство прикрасити, обминаючи Бога-Творця. Вони поклоняються природним явищам на чолі з видуманим пустими уявами Даждбогом як божком сонця. Це ще гірше знецінює вартість віри в Бога і релігію, бо вартісна релігія побудована на розумінні Творця світу, якого даждбожники відкидають і кажуть, що світ постав сам. Це ті люди, що самі ніколи не вірили в Бога, не розуміють, що

таке світ і Бог, тому ѿ Творець для них є чимсь смішним. Вони майстерно обдурють народ, що ѿ вони нібито вірять в Бога, називаючи його Дажбогом. Сіленко ясно написав, що Дажбог не є духом Божим, а духом нації. Але для обману вони приховують свої попередні кличі й поняття, бо бачать, що з такими кличами далеко не зайдуть.

Католицькі священики обіцяють нам рятунок у підпорядкуванні нас Римові. Це для того, щоб цілковито відібрati від нас свободу духа і майно; адже всі католицькі церкви є власністю Риму. Душі ж людські вони сковують байками про на-місника Божого на землі - папу. Ніякого об'єднання між вівцями й вовками не може бути, бо вовк завжди хоче живитися вівцею. Це було б не об'єднання, а рабство. Я думаю, що більшість нашого народу розуміє це і на такі об'єднання не піде. Об'єднання може бути тільки на правді, а правдою є, що існує тільки Один Бог-Творець, без ідолів людських і природних, бо Бог є надприродний дух. Тарас Шевченко закликав,

щоб очистили свої церкви від примітивизму явлених, кропил і кадил та молились одному Богу. Оце і буде той фундамент, на якому можна зробити об'єднання. Тарас Шевченко не закликав нас до вір наших предків на чолі з півбожком Дажбогом, а казав, щоб була українська нова хата без примітивизму.

Перекручування правди – це злочин, що його поповнюють наші вороги, щоб осмішити нас перед світом дикими півбожками, яких звуть національними. Пора пізнати тих, що сіють не мир, а колотнечу. Колотнеча – це не те, що руйнує брехню, а те, що руйнує правду. Всяка віра без Бога-Творця – це безбожжя. А сунути між Богом і народом якогось адвоката – оце й є якраз колотнеча.

Християни кажуть, що Ісус і Бог – це те саме. Але ж ми знаємо, що Ісус молився до Бога – значить, не те саме. І ми знаємо, що наші предки звали синами Сварога як головного Творця всіх півбожків – Перуна, Дажбога, Макому, Леля, Стрибога, Волеса й інших. Оце перевертання небогів на Бога й є колотнеча, що

не допускає народ до об'єднання. Свідомо йти проти історії й правди - це бажання возвеличити себе та накинути народові пусту уяву про Бога. Але історія все це колись пересіє і відсіє непотрібне та дасть всьому відповідну оцінку. А ми повинні пильнувати за нечесними намаганнями посіяти серед народу неправду, самим сіяти правду та правою поборювати неправду.

ПРАВДА

Яка ти, Правдо, люба й мила!
Про Тебе говорять і пишуть всі.
Тебе вживають до всякого діла,
Навіть у найбільшому гріхові:

В крадіжах, мордах та в грабунках,
Щоб оправдати свій блуд,
Бож то Ти є порятунком,
Коли попався під суд.

Щоб Правдою оправдатись,
Вже шукають і Тебе,
Готові всього ізректися,
Щоб оправдати себе.

Про Тебе, Правдо, говорять всюди:
В церкві, в суді, Тебе скрізь там
треба.

Тобою клянуться, б"ючися в груди,
З Тобою мріють і до неба.

Хоч люди Тебе не знають,
Та без Тебе тяжко жити,
Тому часто Тебе виробляють
І вміють з брехні Тебе зробити.

Та й кажуть: "Дивись, яка правда
наша!
І гарна і мила - крадої нема.
Вона не така, як ваша,
Бо в нас правдива й тюрма".

А люди не знають, яка Ти є справді,
Якої форми, як виглядаєш,
Які Твої дії, яка Ти є завжди,
Та як злих людей у світі Ти карта-
єш.

Бо Ти є колюча й злим колиш очі,
Шахрайм Ти не є мила.
Коли Тебе покажеш, то ніхто не хо-
че
Мати з Тобою ніякого діла.

Краще злим брехнею жити в цьому
світі,
Бо Правді не треба усе скрізь зна-
ти.
Кажуть, що без Тебе щасливіше жи-
ти,
Бо з брехнею краще грошки склада-
ти.

Вже місця немає Тобі в цім світі.
Невже постаріла і скоро помреш?
Наберися сили! Бо ми Твої діти.
Навчи нас, Правдо, ще поки Ти жи-
веш!

БЕЗГЛУЗДЯ - НАРОДНЕ НЕЩАСТЯ

Народне нещастя в тому, що деякі люди без здорового глузду пролізли до керівних місць і поповнюють злочини через те безглуздя. Вони, ті безглузді, є скрізь - у політиці, в релігії, в науці. І звідси все лихо. Безглузда людина завжди бачить себе великою, непомильною і тому ніколи не хоче чогось доброго навчитися або вислухати добру мову. Люди такого гатунку не хочуть і прочитати чогось іншого, а читають тільки те, що для них видає парafія або партія.

Ми знаємо, що мудрі люди завжди бажають щось прочитати й інше, навіть видання своїх ворогів, бо коли знатимеш думки ворога, краще зумієш з ним боротися. Зла література зіпсує ще більше лише злу людину, але коли злу літературу прочитає мудра людина, вона набирається розуму ще більше і відваги боротися проти зла. Але безглуздий каже: для мене досить того, що пише моя церква чи партія. Один чоловік, з освітою навіть, сказав мені так: хай мені висилають хоч і всі видання, а я читаю лише своє, а на інше маю мішки на сміття... Це овочі християнської науки. На початках християнства палили все нехристиянське, бо в Євангелії записано, що всі книги занесли, що не були християнськими, і спалили їх. Християнами спалено й нашу українську історію, наш календар, наше родовіддя - все в пень знищено. А тепер і тому безглуздому було б цікаво прочитати про

наше і чуже минуле.

Що ж, радійте, безглузді, тим, що обкрадені й обдурені, не маєте навіть з чого пізнати, хто ви, чи нашадки! Коли б я не читав Біблії й Євангелії, як би я міг знати про всі в ній неправди й про той терор у минулому? Дуже тяжко переконати людину завернути на правдиву дорогу, людина легко йде на обман, коли її заманють гарними кличами в ярмо й неправду.

НЕ ПЛАЧ!

Не плач над тим, що народ не хоче знанти,

Для них байдуже вольнє життя.

В багні сидять, щоб кращого не мати.

Підуть вони у вічне забуття.

Я вірю в те, що їхні онуки
Осудять те батьківське ярмо,
І їхній розум, і їхні руки
Візьмуть без страху керуюче стерно.

Вони обновлять Правду й віру в Бога.

Цілий світ вони вже поведуть.

Від нас для світу простелеться дорога.

За це народи пошану нам дадуть,

Що ми зуміли сплячих розбудити,
Що спершу ми самі себе спасли.

Ніхто не буде брехні вже трубити,
Тоді вже Правда засоромить їх.

Не плачу я за тим, що все тепер попалося.

Я вірю в те, що нові вже прийдуть,

Обновлять все вони і вдосконалять

І по листочку все вони зберуть.

Тоді, мов громом, загримить по світі!
Тоді мов хвиля світом сколихне,
Бо всі прийдуть до цього заповуті,
А Бог тоді всіх розумом надхне!

ДО ВІРУЮЧОЇ В БОГА ЛЮДИНИ

Шановні Друзі!

Коли ми говоримо про Бога і духовість, то маємо на увазі позафізичне розуміння того. Коли ми говоримо про свою вічність, то це теж в основному в духовному розумінні вічності, бо в процесі розвитку фізичні форми зникають. Форма нашого тіла зникне, тіло розпадеться на ті фізичні частини, що з них наше тіло виросло, і не тіло дістас на городу вічного життя – це належить нашій душі, яка вічна. Тому не забуваймо, що ми живемо в тілі, і його треба берегти для свого тимчасового буття на землі в тій формі, що маємо, і не нищити свого власного тіла ніби ради спасіння душі, не мучити його різними постами, ритуалами, страхом, обмеженнями. Бо погане для тіла тільки те, що через міру.

Тілом ми боремось за наше життя на зе-

млі, а душою ми набираємося наснаги духовної, щоб бути вартісною людиною. А вартісною людиною є культурна, гуманна, співчутлива до народу людина. Таке вірування правдиве і вартісне. Коли людина виконує якісь релігійні ритуали, вона не має з того духовної наснаги і духовного росту, а тільки виконує обрядову повинність, що й називає службою Божою. Ритуалами служити Богові непотрібно, Бог тим не цікавиться. Служінні Богові полягає в тому, щоб виконувати своє призначення людини на землі, дане нам від Бога, тобто щоб ми плекали братерську любов і правду. Бо тільки той, хто зробить якесь добре діло, почуватиме в собі духовну насолоду і духовний ріст. Людина, що творить зло і живе неправдою, не має духовного росту і йде в ще гірше оточення й розвиває зло в людині.

Християнство навчає, що треба виконувати всі церковні приписи: довгі молитви, пости, понижувати себе тілом, а свої думки сковувати і не думати вільно, вірити лише в те, що каже церковна на-

ука перестарілих творців і, які були майже дикунами. Це вбивання тілай душі людини. А коли тіло вбивається різними ритуалами і страхом, в ньому не може бути свободи розвитку душі. Тіло стає майже мертвим для духовного розвитку. Душа людини повинна розвиватися в тілі, щоб удосконалюватися на дальнє перебування в всесвіті фізичнім і духовнім.

Після смерти людини тіло вже ніхто не воскресить, воно переходить в інші форми. А душа ніколи не вмирає – існує у вічності. Усе це було, є і буде вічною таємницею Божою для нас у фізичних вормах.

ТИМ, ШО ВІРЯТЬ У РЕІНКАРНАЦІЮ ДУШІ

Наука про реінкарнацію душі, тобто ії перевтілення, дуже давня. Особливо вона була поширена в Індії в науці Кришни. До цієї науки треба підійти з наукового боку, а не з сліпою вірою. Реінкарнація – це продовження вічного життя, але сьогодні його треба інакше розуміти, ніж розумів це Кришна та його послідовники.

Кришна думав, що поза нашою землею немає більше життя, але не розумів того, що велетенський світ – це одна бу-

дова великого Божого господарства, і в ньому одне пов"язане з іншим. Ці зв"язки сьогодні показує нам наука. Наша сонячна система держиться нашого сонця, а наше сонце держиться з усією системою інших світів у пов"язанні. Ми тепер знаємо, що сонце несе нам не лише тепло, але й багато дечого життєдайного для нашого тіла. Сонячне тепло нагріло й утікає у вічні простори, виконуючи своє призначення, і це все показує, що нічого не перебуває на одному місці, бо життя – це вічний рух. І той рух у світі переходить різні етапи через рух світла й енергії. Є ще багато природних сил, рухи яких ми нерозуміємо. Тому, як тимчасова енергія сонця залишається на землі в живуших творіннях, так може бути й маленька частинка духового на землі. Але всім керує Бог, і ми не в стані всього знати.

Вірячи в реінкарнацію, не треба думати, що людина вічно буде реінкарнована на землі, бо є ще багато світів поза нашою землею. Духовний світ відмінний від фізичного. Фізичне життя вимагає вічної боротьби за існування і вічного самопожирання земних тіл. Холод і спека, хвороби і тяжка праця на хліб не радують людину, тому наша душа відчуває, що в Бога є й щось краще, ніж це наше життя.

Як би там хтось не шукав правди життя в Кришни, чи в Буди, Магомета, Ісу-са, то життя є інше, ніж всі ці реформатори вір казали. Правду треба завжди шукати, але не з сліпою вірою колишньої відсталої людини. Коли людина каже, що то колись були мудрі люди, що

створили непомильні філософії, то така людина заблудилась в духовному, бо тепер є багато мудріших людей, ніж було колись. Що можна було вимагати від тієї людини про справи небесні, коли вона не знала нашої землі, по котрій вона ходила?

ХТО Й ЯК РОЗУМІС БОГА

Переглядаючи всі світові віри, побачимо, що вони основані на розумінні, що світ кимсь створений і хтось ним керує, і цю силу кожний народ назав у своїй мові Творцем світу з різними додатками - Бог/Богатир/, Господь/що господарить створеною ним господаркою/. У своєму розвиткові племена почали оформляти й різні ритуали для вшанування Бога. Перші народні поняття про Бога в білої людини вимагали уяви, і вони малювали або вирізували з дерева чи з каменя икони, тесували образ Бога. А азіяни уявляли Бога навіть у формі дракона, вужа, слона. Чим культурніше було плем'я, тим його уява була культурніша, а відсталі племена уявляли собі примітивніше. Але всі вони уявляли Бога у фізичній формі і вважали, що він мусить також істи, мати, хоче подарунків, може гніватися й мститися, тому люди раділи, що можуть для Бога щось спалити, принести в жертву, щоб догоditи йому. Така уява про Бога порожила думку, що Бог не створив світ і людей інакше, як тільки так, як жінка родить дитину. Тож і християни назвали Ісуса сином Божим, а Марію Богородицею.

У процесі розвитку народів розвивалася й філософія релігійна, і кожний додавав до своєї віри щось, згідно зі своїм розумінням й уявою Бога. Виникла спекуляція релігійна, де хотів почав проголошувати себе пророком і казав, що він є зв"язковим між Богом і людьми. Такі й почали писати закони й різні тлумачення нових вір. А що вони й самі не знали докладно віри, то натворили багато примітивізму.

Магомет сам не вмів ні читати, ні писати, а вмів трохи думати і говорити й воювати, то й зробив реформу в арабському світі, а до тих пір всі араби поклонялися божкам сонця, і тих божків у них було багато. Тож Магомет створив однобожіє, але засмітив його примітивними обрядами і навіть державними законами, в яких жінок вважали за тварин - їх продавали, купували і вбивали навіть з найменшої причини. Магомет дозволив мати чоловікові 7 жінок, і це й до цього часу тягнеться. Багато нещастя мають вони також з їхю - певних і в певний час речей не можна їсти. Також обов"язкові молитви перед дня і багато іншого дрібного примітивізму є, що знечінює саму віру й Аллаха, бо до життя воно не надається. Тепер ми є свідками заведення ісламської республіки аятолою Хомейні з усіма релігійними традиціями як державними законами, що багатьом мудрим людям не подобається. А подумаймо над тим, чи Ісусів закон надавався б як державний закон до життя сьогодні? Любити ворога, любити пана як Бога, жити мов птиці небесні, ні сіяти, ні збирати - нічим не турбуватись,

а тільки завжди молитись... А коли ж думати про розвиток техніки на добро й прогрес нащадкам? Християнські поради такі: вірмо в Ісуса, то він скоріше на землю прийде, і тоді ніяка техніка не-потрібна, бо Ісус сам усе зробить. Отже, люди бажають мати Бога за раба, щоб для них працював, а вони тільки сиділи та готове били.

Таких богів немає, щоб служили людині. Бог дав здібність людині, яка мусить ту здібність використовувати для свого добра й своєї самооборони. А ті різнопородні розуміння Бога зробили багато зла народам, особливо тим, в урядах яких сиділи різні духовні провідники — священики, мули і монахи різних напрямків, сіючи ворожнечу й боротьбу кожний за свою віру. Особливо в християн існує сварка, воюють до сих пір за різні віри і догми, зе хрести і богочесію, за назви католик чи протестант. Кожний так розуміє свою віру, що коли той, інший, не відмовиться від своєї церковної традиції і не прийме його, то Ісус не направить його в рай Авраама.

Жиди родом вийшли з Вавилону, і це є колишні араби, вони мали й віру арабську. Але Мойсей зреформував віру під кличем націоналізму нібито вираного Богом народу, і почалася страшна боротьба за релігію, били самих себе тільки через віру та виранство. Магомет творив релігійну війну проти окупантів арабів, а Ісус прийшов і почав навчати жидів не воювати і не противитися грабуванню. Жиди питали Ісуса, куди ж він веде Іх, коли радить не противитися нападам і грабуванню. А Ісус відповідав,

що веде їх в царство Авраама. Тоді жили сказали Ісусові, щоб він сам туди йшов, а Ім треба жити на землі та що вони не будуть спішити на небо, бо Ім ще треба вибороти волю своїм дітям. І тому Й розп"яли за зрадницьку пораду Ісуса.

Був час, коли багато користувались у світі національними кличами з іменем Бога й йшли з тим у бій темні вояки, бо вірили, й воювали відважно. Тепер змінився час і вояк уже свідомий, що війна нікому не потрібна - ні Богу, ні добрим людям, тільки ненаситним деспотам вона потрібна. Сучасні маніяки, що творять національних богів і національні віри, не розуміють, що сезон національних богів минув. Статистика вказує, що сьогодні в Японії найбільше невіруючих, хоч ще недавно там була міцна національна релігія в державі. Сьогодні всяка мудра людина зацікавлена в знанні правди, а байками не цікавиться.

Що ж робити тепер?

Говорити тільки правду, а традиції, якщо вони шкідливі, неправдиві, хай у всіх народів зникнуть назавжди, щоб не робили людям зла.

КАТОЛИЦЬКА УКРАЇНА

У журналі "Наш голос" було поміщено оголошення про те, що відділ за патріярхат видав листівки з таким закликом: "В обороні католицької України". Своєю неправдою таке речення переиніщує будь-яку пропаганду, бо ж ніколи в історії не існувало такої держави - католицької

України, а були тільки українські католики. На Україні завжди були різні національні села з іхніми різними вірами: росіяни, греки, молдавани, турки, поляки, вірмени. Але жодна з них вір не може претендувати на державну віру, бо в однім і тім же народі навіть з однаковою вірою є різні поділи. Християни роздробилися на сотню вір, в магометан є сім головних сект, а дрібних і того більше. То як же нашим католикам, яких так мало на Україні, називати Україну католицькою?

У Китаї тепер є три мільйони католиків, і вони не підлягають Римові чи Ватиканові, а зробили самі собі патріха. Але коли б китайські католики написали в якомусь журналі про якийсь католицький Китай, то що б сказав на це безглуздя цілий світ? І такі українські католики очікують пошани з боку інших?.. Адже католицькі провідники знають, що це авантюра, але тішаться, що вstromляють дрюк у колесо українцям. І ѿ такі католицькі провідники можуть думати про добро всього українського народу і держави? Ні, бо вони турбуються своєю парафією, а не народом і державою, своїм власним життям і пануванням над народом українським. Ось де народне лихо! Духовне яничарство, що загнудало простолюддя в церковні догми. Це ж бо шкідливо для України – віддати все церковне майно і свою свободу в чужі руки, чужій державі. Будуються українські католицькі церкви з іменами Варвари, Климентія, Терези та всіх чужих волоцюг, але без імен українських достойників. А тоді що й називають Україну католицькою державою... Покаятись треба було б Ім!

РІДНА ЦЕРКВА

Всяка церковна організація викорис-
товує лозунг рідної церкви, кажучи, що
їхня церква рідна, а все те, що рідне,
гріх порушувати, бо то є, по-їхньому,
надбання батьків і святість народу.

Але щоб називати якусь віру україн-
ською, то треба доказати, що в ній і
справді є щось українське. Бо коли на-
ші предки прийняли якусь чужу віру, то
вона не є українською, бо не українці
~~її~~ створили, а хтось інший. Рідна ві-
ра - це та віра, в якій людина народи-
лася. Ми, українці, мали колись свою
також віру, що наші предки ~~її~~ створили,
але вона для нас сьогодні не є рідною,
бож ми вже вродилися не в тій вірі. А
та віра, в якій ми вродилися, також не
є нашою рідною, бо ми вродилися в чужій
вірі, не нами створеній. Крім того, я
пишу тут не про рідні чи ще якісь віри
- я пишу про правдиву віру, бо і в рі-
дних і в чужих вірах багато примітив-
зму, від якого треба очиститися.

У православній і в католицькій вірі
рідним є тільки український рушничок, а
все остальне чуже й фальшиве. Рідними
були кінний плуг, коса, граблі, серп і
хатина під солом'яною стріхою та піч з
коцюбою. Але тепер те рідне вже поста-
ріло, його замінила техніка, і все на-
ше життя стало відмінне від життя наших
предків і навіть батьків. Тому й рід-
ний примітивізм хай іде в музей, бо для
вхіту воно не гідне. Так і в науці, і
в релігії - що перестаріло, мусить ві-
дійти, а на його місце прийти краще.

Не буду я сьогодні приносити жертви Дажбогові чи Перунові, як це приносили наші предки. То було незрозуміння су-ті Бога і природи, і тому воно мусить бути відкинене як негідне сьогодні.

ПРО МОЙСЕЄВІ КНИГИ

Про Мойсеєві книги писав Іван Франко і доказав, що ті книги навіть не авторства якогось Мойсея. Виявляється, що нібито є два авторських типи. Можливо, що навіть такої особи, як Мойсей, взагалі не було. Адже Гоголь написав про Тараса Бульбу, але такої особи ні в історії, ні в переказах нема, хоч майбутні покоління могли б і ту літературну постать прийняти як реальну. Бувало в історії так, що коли точилася боротьба якогось народу, то вона переростала в легендарну подію і тодішні історики записували це, щоб прикрасити свою історію окремими легендарними іменами.

Щодо Мойсея, то він не міг написати про свій власний похорон, а тим часом в його книзі записано, як його на горі десь в таємнім місці янгол хоронив. Це і весь зміст т.зв.Мойсеєвих книг свідчить, що їх сам Мойсей не писав, а писав хтось про Мойсея. Скрізь, наприклад, у Біблії в Мойсеєвих книгах написано так: "І сказав Господь Мойсєю..." А якби це сам Мойсей писав, то він написав би: "І сказав Господь мені...", а не в третій особі.

У Мойсеєвих книгах ми вичитуємо дуже багато терору, садизму, який перевищує всіх деспотів, і більшого гріха в світі

від того, що творив Мойсей, трудно со-
бі уявити. Але сліпих і шахраїв це не
обходить. Сліпий вважає той терор за
біблійну святість, а шахрай дивиться,
чи добре вторгнеться Мойсеєм. Бачите,
що Бог створив за шість днів цілий світ,
а з Мойсеєм просидів на колючій горі аж
40 днів і навчав Мойсея, як рабів ку-
пувати та рабинь насилувати, як тварин,
та вирубувати всі народи навколо себе.
І в ці небелиці треба вірити?

Я сам колись вірив, бо ніхто мені не
показав правди. А тепер уже правда по-
казана всім і пора перестати вірити в
неправду. Лоту можна було пиячити до
безтями і лізти до своїх дочок на пе-
релюб - і це не було гріхом, а в Содо-
мі й Гоморі навіть малі діти безгрішні
спалені Єговою ніби як грішники...

Така ж історія й з пророком Самуїлом.
Хтось написав про смерть Самуїла в пе-
ршій книзі, а ні імені автора, ні коли
написав - не подано. Коли б сам Самуїл
писав ту книгу, то як він міг знати,
який то був похорон і плач народний по
ньому? А там же написано: "І помер Са-
муїл і поховали його і народ оплакував
Самуїла..." А якби він сам писав, то
хіба міг би так: "Як помру, то народ
буде оплакувати мене..." Є ще й друга
книга Самуїла, ніби він сам її писав, а
насправді то хтось писав про нього, але
імени свого авторського не поставив. Й
усі біблійні оповідання так незграбно
написані, що тільки сліпою вірою а на-
роді можна пояснити віру в непомильність
Біблії чи, як у католиків, у непомиль-
ність папи.

Страх притупляє розум людини, і шах-

рай на тому виграють, держачи народ у своєму управлінні. Але вже трудно молодих людей утримати в страсі, бо народ хоче волі і правди, якої в Біблії годі знайти — там тільки рабство, обман про бачення Бога, неморальщина та ворожнеча до всіх людей, хто не є хідом.

ПРИМІТКА АВТОРА ДО 2-ГО РОЗДІЛУ

2-ий розділ цієї книжки складається з матеріалів, що були вміщені в брошурах-квартальниках під назвою

"БОГ Є ОДИН"

в р.р. 1978-1979. Вибрані статті автора з тих брошур подаються тут в хронологічному порядку їх публікації та з датами дотичних брошур, а не за тематичною матеріалів, як також з деякими скороченнями.

М.Б.

РОЗДІЛ 2-й

ВИБРАНІ

СТАТТИ

ПОЕТАМ І ПИСЬМЕННИКАМ

Звичайна річ, що кожна людина переходить свої життєві етапи: дитинство, юність, дорослий вік і старість. Найбільший геній не став би генієм, якби він не удосконалив свій дар Божий протягом певного часу. Багато людей, що одержали свого часу здібності від природи, відійшли з цього світу непомітно, бо вони не розвинули Богом даний розум і дані Богом здібності, і ми ніколи не довідалися про те. А ті, що оцінили і розвинули той дар Божий, дійшли до вершина геніяльної слави.

Дитяча думка є тільки в початках розвитку, а коли людина підростає і сприймає від інших, що є фахівцями чогось, та розвиває свої здібності, та розум починає працювати самостійно, і геній має вже свої власні ідеї.

Деякі письменники й поети мали Божий дар на здібність, але не зуміли йти з тим даром вперед, щоб стати геніяльними. Вони залишилися тільки людоугодниками, які боялися скартати будь-яку людину навіть тоді, коли та людина робить зло і творить неправду. Перо – це могутня зброя, але цією зброєю треба вміти керувати і користуватися.

Ми, українці, теж мали багато поетів і письменників, але мало було таких, що удосконалили свій дар Божий у своїй діяльності. На передове місце серед них вийшли такі: Григорій Сковорода, Тарас Шевченко, Леся Українка й Іван Франко. Ці чотири особи стали геніяльними, у них уже були свої ідеї, як дати напрямок народові до свободи. У них не було само-

хвальства, людоугодництва, не були во-
ни й церковними паламарями, а були ти-
ми, що любили правду, тому брехуни ~~їх~~
за те не любили. Але народ за те пос-
ставив ~~їх~~ в ряди геніяльних, і ~~їм~~ рівних
не було.

ЛЕСЯ УКРАЇНКА /ЛАРИСА КОСАЧ/

Народилася вона 25.2.1871 року в мі-
стечку Новоград-Волинськ. Батько був
поміщиком, родина належала до міщанст-
ва. Леся росла на Волині серед украї-
нського селянства, тому знала життя на-
роду всього – і панів, і рабів – знала
також психіку нашого народу в його бо-
ротьбі й покорі. Але людина одержує
дар від Бога не на те тільки, щоб вона
бачила і знала чиєсь біду, а й стала в
обороні покривджених. Так вона й зро-
била. Решта родини Косачів цього дару
Божого не мала, а жила своїм звичайним
безжурним життям.

Леся Українка багато написала для нас,
хоч, може, не все дійшло до наших рук.
Але й того, що маємо, досить, щоб оці-
нити ~~її~~ працю. ~~Її~~ десять томів праць
так відзеркалюють ~~її~~ час і тодішню бо-
ротьбу та дають нам добре поради на ма-
йбутнє, що це є дійсно невичерпна кри-
ниця для нашого народу.

Багато пишуть і говорять про Лесю Ук-
раїнку, вшановують ~~її~~ як людину, став-
лять пам'ятники ~~їй~~, кадять, кроплять,
панахиди правлять, але мало хто має ці
десять томів ~~її~~ писань, а хто й має, то
або не читає або читає, мов церковний
псалтир по мертвому. По-різному гово-
рять про Лесю Українку: безбожники на-

зывають її безбожною, бо не розуміють її думок на релігійні теми або й розуміють, але перекрュчують свідомо на свою сторону; християни вважають її за християнку, хоч вона насправді ніколи нею не була, бо навіть не хотіла, щоб її після смерти по-християнському поховали, і так було й зроблено.

У своїх ранніх роках письменства Л. Українка писала в похвалу християнства, Біблії та всіх церковних форм. І тому дехто приписує Лесі любов до Біблії та віру в неї. Але ж оцінювати генія треба по його зрілих роках діяльності, а не по молодих. Куди ж можна зарахувати Лесю Українку, до якого табору приділити?

До безбожників не можна, бо вона ж ніде нам не написала, що вона не вірить в Бога. Але й певної церковної віри в неї не було, в церковні легенди вона не вірила, висміювала їх. Ось у творі "Утопія" вона висміяла людські легенди і до утопічних зарахувала вона й Біблію з Євангелією, що називала казками. То ким же в релігійному відношенні була Леся? Вона була доровказом до нового й кращого та правдивого.

Коли йшлося про релігійні справи, то Леся без лицемірства давала своє слово про віру. У першому томі її творів/на ст.146/вона сказала, в що вона вірить і чого бажає, і ці її думки перекреслюють всі інші ранні думки про християнство. Бо так воно стається з усікими геніяльними людьми: розвинутий геніяльний розум заперечує початкові знання людини в молодості та визнає те, чого раніше не знав. Леся подає своє розу-

міння тогочасної науки про Бога, не по-
годжується з тією наукою, бо вона су-
перечить людському життю і робить лю-
дину рабом. І Леся написала вірш на ту
тему:

Коли вже зачепили сі питання:
Про Бога й посмертне проживання,
Тс і я вам думку висловлю свою,
Куди не так, як німець ваш, поважно,
Але я думаю не менш відважно.

Не буду я тепер говоритъ
Про Зевса, Одіна та Браму і Єгову, —
Вони вже вмерли, їх не оживить,
Тепер пора змінити мову,

Тепер сказати треба: Бог дейстів,
Що скаже Бог дейстів моєму серцю?
Я юшки не люблю без солі і без перцю.
Імення Бога скептиків /не знаю/,
Щось я такого й Богом не вважаю.

В детерміністів світ наладжений так
стало,
Що там для Бога місця вже не стало,
Всі три боги не влад, нового трудно,
Та й вирішувать на сюю тему нудно.

До того ж, на землі у нас так мало волі,
І без богів начальства в нас доволі...
Тепер питання друге, далебі,
Повірте слову, мій шановний друже,
Посмертне життя не хочу я собі,
Мені про нього гірше, ніж байдуже.
Туманне "там" подобатись не може!
Загробний світ спирітський — боронь
Боже!

Попасти в пекло, може се й цікаво,
Але воно вже занадто яскраво

Описане у Данта, і здається,
Я знаю трошки, що то пеклом зветься.

Піти у рай /хто має цю надію!/,
Нема там ні горя, ні зітхання,
Але нема ні дружби, ні кохання, -
Такого раю я не розумію.

Там, крім набожної, нема літератури...
Я ж артистичної, як знаєте, натури.

Поезія виключно релігійна,
Як всяка річ, занадто тенденційна,
Чогось мене не радує зовсім,
Отак, як ці німецькі мудрі вірші
/Мої згадуться вам далеко гірші/,
Здається можна покінчить на сім.

Тож бачимо, що Л.Українка не цікавилася такою духовною науковою, як християнське поняття про смутний рай з забороненою розваг та з обмеженням життя на землі, щоб тільки носити самим собі на ший ярмо. Також ніде Леся Українка не згадала про повернення до передхристиянської віри. Вона все разом назвала мерствою науковою про тих утопічних богів, що були в народних легендах. Ми бачимо також, що в Л.Українки і християнський Єгова вже мертвий бог, бо нічого живого для народу в вірі в Єгову не було й сьогодні нема.

Всі тогочасні релігії видумували все якусь святість, щоб обмежити життя людини, спонукаючи до страждання й самознищення. Це все бачила Леся, тому її не цікавили мітичні спасіння, бо вона знала, що Бог цього не вимгає від людей. Вона бачила досить горя від чужих окупантів, тому перш за все висува-

ла справу боротьби за земне життя людини, а на небо вона не спішила, бо й Природу розуміла краще за всіх інших, що проповідували царство небесне.

Л.Українка турбувалася не лише фізичною волею народу, а й духовною, щоб людина могла вибирати собі таку віру, яку хотіла. Тому й писала в т.8 на стор. 180 так: Адже не страждання, конечне сполучене з боротьбою, робить і часто ганебною й брудною, але ті умови, в яких вона відбувається тепер. Сором не болю від ран, а того, що вони завдані биттям головою об золотий мур, виведений нашими руками. Ганебне не трагічне горе подоланого в чесному бою, не те високе щастя, що здобуваєш перемогу врівному поєдинку, ганебне те, коли безсила лютість душить невільника, що сам себе запродав в неволю, а мусить цілувати руку панові своєму, хоч ладен бути гризти і. Ще ганебніше тупа самовітіха рабовласника, що чваниться з чужої поневоленої праці. Брудні не інстинкти і пристрасті наші, а іх спотворення через купівлю й продаж того, що не повинно ставати на торг.

Оцей сором, ганьба й бруд заводять в нашому житті гнилину. Наша велика мисливниця бачила плавування, що тягнеться й до цього часу, коли, замість плюнути на ті шахрайські руки, що нас проробили, то й далі іх цілють і кажуть, що то наша традиція і культура християнська.

Л.Українка дивилася на цілування рук як на гидоту. Раб того не знає, що ми всі перед Богом рівні й окремих святців не існує в світі, а є тільки або шахрай

або чесна людина.

Торкаючись релігійних справ, далі Л. Українка пише в т.8, стор.191 так:

Есть люди, що звуть себе християнами та мало думають, що воно таке, те християнство, ходять собі до церкви, до якої хто там звик, і не дуже дбають про те, щоб розуміти, що там в тій церкві читають, а чи доладу читають, то вже попове діло, він до того вчився, той знає. Але є такі люди, що не можуть вірити на сліпо, то вони читають те святе письмо самі, не впевняючи на попа, і читають і думають і додумуються часом до того, що і попам і парафіянам здається нечистю, гріхом, безумством. Та вже гріх чи не гріх, а не може людина, коли тільки вона щира, одректись од того, що здається їй правдою, та як не може про те мовчати, що палить його серце, та як не може учений уважати свою правду брехнею.

І далі пише Л.Українка: Тяжко бити поклони перед іконами тому, хто уважає їх за малювані дошки, тяжко сповідати гріхи попові, уважаючи його за гіршого грішника, ніж сам, тяжко молитись тому, в що не віриш. Не можна вірити, коли не віриться, хоч би й хотів. Тяжко ховати свою віру, хоч би й безвір"я. Отож попи, хоч вони все ж знають, що вірити вони не заставлять, то все таки заставляють хоч про людське око триматись їхньої віри, щоб, мовляв, не було соблазну і між християнами. Не трудно зрозуміти, чого їм страшний той "соблазн". Врешті, в дальні часи були такі попи, а може і тепер знайдеться такий, що думас,

ніби вони рятують грішну душу єретика тим, що мучать і палять його тіло, і тепер інші думають, що вмовлення/собеседування/ляканням пеклом та обіцянкою раю можна когось застрашити повірити в те, що для нього перестало бути святым. Та таких щиріх людей мало, а більше таких, що дбають тільки про людське око і про свою кишеню, або таких, що сам і не дуже то вірить, та думають, що коли мужик не боятиметься пекла та не бажатиме заслужити раю, то зробиться харцизякою і злодюгою і "зовсім пуститься берега"; таких людей було і є багато поміж попами, і вскірізь вони намагаються силувати старовірів, нововірів, чужовірців і "без-боженків" ходити до твої церкви, яка найбагатша та найсильніша в цілій країні, де православна, то до православної, а де католицька, то до католицької, де яка інша, то до іншої. Отже, в якій країні силують людей триматися якоюсь одної віри і забороняють їм відправляти одправи по волі, то там неволя віри. В Англії вона була за часів Мільтона, а в нас і тепер є.

Шановний Читачу! Це дослівний випис слів Лесі Українки і думок на тлі тодішніх вірувань. Леся не була противником віри в Бога, але вона не погоджувалась з примітивними віруваннями та не любила церковних диктатур, що накладали силою свою віру тому, хто мав іншу. Хтось, може, назве Л.Українку безбожницею за те, що вона критикувала примітивізм усіх вір разом із Біблією й Євангелією та з Єовою й дохристиянськими богами? Ні! Не можна **її** так назвати, бо крити-

кувати віру - це одна річ, а заперечувати Бога - це зовсім інша. Здорова критика - це бажання кращого в праці й у зрозумінні, тому Леся вимагала свободи в релігії і хотіла бачити правду в церквах, щоб людей не залякували мальованими дошками і пеклом, а навчали правдивої віри в Бога-Творця, а не в видуманого національного Єгову, злого і з помилками.

Леся Українка ніде не писала, що вона не вірить в Бога, а тільки писала, що ~~її~~ не цікавить така примітивна наука з смутним рабством і самознищеннем за стінами монастирів. Леся бачила не науку про Бога, а залякування людини, щоб зробити з неї, як ото з лева в звіринці, покірну під страхом батога.

Ще писала Леся в т.8 на стор.29I:

Як погодити право більшості з правом меншості? Як погодити релігію прогресу з релігією регресу? Коли вони до того часу не зникнуть обидві і не дадуть місце якійсь іншій релігії...

Це світливий доказ того, що Леся бажала бачити нову і кращу релігію, яка б заповнила народну душу розумом, а не примітивним страхом пекла. Всі минулі релігії Леся назвала казками неправди і мертвими вірами з мертвими богами, бо ні в одній з них не було того живого слова, щоб оживило душу людини і не обмежувало волю людини тут, на землі. А кожна з них обіцяла небесне колись, а на землі тільки покора панам і священикам та терпіння. Але самі попи не спішили в той рай небесний, бо знали, що ~~їхні~~ гріхи ~~їх~~ туди не допустять. Ось чому

нам треба вже нове поняття про віру в Бога. Його давно вже ждали наші генії наш народ, але в ті часи не вільно було говорити й писати проти державних релігій, за те церква карала смертю. Як тепер КГБ карає людей лише за іншу думку, так і тоді робила церква.

Леся не любила лицемірних і двоєдущих, а любила вірних до кінця своїй боротьби за справу народу і цінуvala їх. Тому й ми цінимо Лесю Українку, що вона бажала нам волі і правди без примітивного залякування забобонами. Любив правду і був вірним своїй справі й любив свій народ до кінця свого життя й Тарас Шевченко, якому Леся Україна присвятила такий гарний вірш:

Не він її один любив,
Немов "красу дівчини",
Поети славили в піснях
Віддавна Україну.

Від неї переймали сміх.
Ї жарти, і таночки,
І байки, немов квітки,
Сплітались у віночки.

Той в ній давнину покохав,
Той мрію молоденьку,
Він перший полюбив,
Як син кохає неньку.

Хоч би вона була стара,
Сумна, змарніла, бідна,
Для сина вірного вона
Єдина, люба, рідна.'

Хоч би вона була сліпа,
Каліка-недоріка, —
Мов рана ятриться в ньому

Любов його велика.

Вкраїна бачила не раз,
Як тіл закоханці
Надвечір забували все,
Про що писали вранці,

І взявши дар від неї, йшли
До іншої в гостину;
Вони не знали, що то є
Любити до загину.

Він перший за свою любов
Тяжкі дістав кайдани,
Але до скону їй служив
Без зради, без обману.

Усе знесла їй перемогла
Його любови сила.
Того великого вогню
І смерть не погасила.

Ось за що Леся так любила Тараса Шевченка - бо він був вірним до самої смерті. Багато було таких, що бралися за справу народа, але, навчившись чогось, пішли до окупанта за гроші і славу служити, бо терпіння за народ дуже тяжкі, мало хто відважується їх переносити. Тільки тих, хто брав кайдани на себе за свій народ, щоб принести себе в жертву народові, народ записав назавжди в свою історію. А коли б Леся й Шевченко жили в одній і тій же добі, то в "Кобзарі" ми читали б гарні вірші Т. Шевченка про Л.Українку, бо їй вона про Україну дбала.

На жаль, у нас тепер перекручують та промовчують писання наших великих поетів, щоб тягти кожного з них до "своєї парафії", і це - ганьба!

ТАРАС ГРИГОРОВИЧ ШЕВЧЕНКО

Своїм іменем і по-батькові – Тарас Григорович – любив підписуватися Шевченко, бо любив свого батька, і звичай цей не є російський, а наш, український в пошану батькові. Москалі самі кажуть, що Україна зі столицею Києвом є їх батьківщина та присвоюють собі нашу стародавню культуру, а ми іноді втікаємо від свого власного... Сам від себе не втечеш.

Коли підходять роковини нашого пророка Т.Шевченка, то всі, хто почував себе патріотом, вшановують його в його день народження або смерти. Але справжня пошана є тоді, коли шануємо заповіти і думки пророка, а не тільки день його народження чи смерти.

Тарас Шевченко був посланою нам Богом людиною для пробудження нашого народу: "Вставайте, кайдани порвіте!..." З цим закликом ішов наш народ і в 17-20-их роках на боротьбу... Голос Шевченка став невмирущим і до цього дня, і з його закликом ідути відважні в бій з ворогом, хоч та боротьба з нерівним у зброянні ворогом. Цей заклик був і є до кожної людини – інтелігенції, священиків, робітників і простих рабів, яких Т.Шевченко ставив на рівні з іншими щодо права на життя вольне, без використовування брата братом. Тим то всі ми шануємо Шевченка за цю святу роботу, за яку віддав він і своє життя.

Чи похвалив би нас тепер Шевченко за наші сварки і рабське підданство вороже? Ні, бо ми цього не заслужили, ми

й далі стаємо добровільними рабами безсильного пана, щоб традиційно бути рабами чужини. Багато ще є таких мрійників, які вбачають в собі якусь природну вищість та дивляться на простих людей як на щось примітивне. А в Шевченка того не було, бо він бачив чимало таких, що мали себе за створених із ніби крашої глини, мали різні титули, а разом із тим були зрадниками та носіями примітивізму в їхніх віруваннях. Т. Шевченко не був виразником чи прихильником якоїсь групи, партії чи церкви – він займав позицію народного пробудження для всіх.

Багато є таких, що вважають себе за великих тоді, коли їх покропить водою якийсь чужинець. Тоді він уявляє себе зверхником не тільки своєї парапії, а й усього народу. Так буває й з деякими науковцями, які думають, що народ вже через те має його слухати, бо він професор...

Але не так думає народ і не за такі речі він цінує окремих осіб та зараховує їх до геніїв – для того потрібно мати геніяльну думку, геніяльний напрямок. Колись Шевченко звернувся до інтелігенції допомогти йому краще оформити поему "Гайдамаки". Його прохання полягало лише в тому, щоб деякі з тих осіб дали свою згоду на згадку автором поеми імен їхніх предків, щоб змалювати їх героями повстання проти поляків. І багато з них відмовилися, бо, мовляв, не личило б подавати імена панів поруч із безбатченком Яремою в цій "мужицькій" поемі. Оце ж було те сміття варшавське і грязь московська...

І сам Шевченко писав у примітці "Панове субскрибенти!" таке: "Єсть іще й такі паничі, що соромились свою благородну фамілію "Кирпа-Гнучкосієнко-в" і надрукувати в мужицькій книжці"...

Оце вам і діти тих славних козаків, що Катерина московська перехрестила їх на "благородну кров", кращу, ніж мали їхні брати-кріпаки, бо ж то вже й дід його був угодником московським або варшавським. Віками нашу передову інтелігенцію вороги наші висвячували собі на вірних слуг, щоб легше володіти нашим простолюддям. Як би міг Рим стягати мільйони з нашого народу, коли б не висвячував з того ж народу рабів для себе? Чи Москві було б легко без наших зрадників? Хто ж тоді стане в оборону народу, коли так багато тих, які продають свій народ?

Тому, шановні панове, і ця моя мужицька книжка, хоч і не претендує на ніяку геніальність, продовжує говорити до вас - і до тих, що стали гнучкошинками, і до патріотів нашого народу - правду, бо брехня не дає свободи народові, а тільки ярмо.

Не треба дивуватися тим гнучкошинкам безхребетним, що сміються з моїх писань і думок, бо їхній рід сміявся навіть з геніального Шевченка, називаючи "Кобзар" мужицькою книжкою. Так, панове, я мужик, який вірити в Бога, і та віра була створена простим народом з почуття до Бога, а кадило, явлене та все церковне приладдя створили ті, що один одного висвячували на панування над народом нашим, щоб накладати на нього ярмо.

Ім соромно, що простий мужик пише прападу, за яку колись вони б його зразу б повісили. Ім чужі авторитети дорожчі, ніж сама правда, власний народ і навіть Бог, щоб тільки вигідно жити.

Тарас Шевченко, як і Леся Українка, ніколи не писав, що він не вірить в Бога, але радив молитися і мати своє відчуття Бога. "Молітесь Господу одному!" Молітесь правді на землі і більш нікому не поклоняйтесь! А про примітивне церковне приладдя писав, щоб спалити й очистити свій храм від нього, де треба молитись до одного Бога. Коли б Шевченко проповідував християнське гасло – любити ворогів, не противитись злу, відцуратись від цього світу і йти нашій молоді за мури монастирів, то ми не лише Шевченка не знали б, а не знали б і про те, хто ми є.

Дехто спекулює на другому вірші Шевченкового "Заповіту", де він писав: "А до того я не знаю Бога...", кажучи, що він був атеїстом, не вірив в Бога. Але ж треба розуміти різницю між "не знаю" і "не вірю", як також треба чесно проаналізувати, в якому контексті він те написав, щоб зрозуміти його "не знаю". Той, хто не вірить, не написав би "Молітесь!"

Коли в 30-их роках комуністичним режимом в Україні провадився перепис населення, то в анкетах було й питання про віру в Бога. Багато було таких, що казали: "Я не знаю і тому не буду заперечувати, чи Бог є чи нема". Інші відкрито писали, що вірують в Бога. А деякі, зокрема з активу, зі страху згубити працю й авторитет, писали, що не ві-

рутъ. А тепер на волі часто приходиться чути від людей, що вони до церкви не ходять, бо не вірють тому, що священик каже, але в Бога вірують. Один з бр. Колюмбі і казав мені, що він до церкви не ходить, а йде в неділю з вудкою на море і там молюсь найкраще насамоті до Бога, і ніхто мене там не ошукає по-датками на церкву та тими обрядами з мальованими божками.

Але ще в багатьох існує сліпа віра в примітивні догми. Тим, що хочуть вірити в них, мусить бути вільно це робити у вільному світі. Але вони не мусять закривати рота іншим, що говорять праправду, і не перешкоджати їм, називаючи те поганством. Перш ніж говорити про поганство, слід придивитись до своєї церкви, де повно розмальованих богів та різних угодників – це й ідолопоклонство й поганство.

Подивімось на божественну природу! Весь світ – це одне велике й обширне Божество, і сам Бог у ньому, у всесвіті, а не в Сіоні. У природі нема смерти, а ми є членами Божественної у всесвіті Природи. Тільки таке розуміння задовольнить народну душу. Атеїстам треба б теж придивитися в далекі простори та зрозуміти, що всі рухи життя в ньому керуються Богом. Ми не можемо бачити багато чечого, ось хоч би й магнетів, але знаємо, що вони є, то як же ми можемо побачити Бога? Тільки в Його творінні!

Фанатизм людини полягає в тому, що вона живе чужим розумом та обороняє чужі догми. Страшним є фанатизм релігійний і атеїстичний – обидва вони породжені

рабським наслідуванням чужих ідей і на шкоду власному народові. Церкви порожнюють, народ розсипається, хто куди, утворюється духовна порожнечка і губиться зацікавлення навіть до всього цінного й доброго. Тому й треба повернутися лицем до Шевченкових закликів – молитися до Бога без ідолів. Час прийшов пробудитися, а не сваритися за чужі догми. Бог відкрив нам очі, дав нам свободу і нагоду писати й говорити правду, ніхто тут від нас не може силою вимагати послуху сліпого. Тож – думаймо! Не насміхаймося з бідних і темних африканців за їхні примітивні віри, але подумаймо і подбаймо про своїх власних дітей – куди підуть вони шукати правди, наші діти, внуки і правнуки? Час позбутися безпідставного страху, який використовують всякі шахраї, для яких гроші дорожче народу власного.

Світ великий, і народу в ньому багато, тому людству потрібно багато відважних осіб, які б сказали правду в голос. Минули ті часи, коли один пустельник міг зайти в село й наговорити людям багато байок і тим уже створити щось віру. Потрібні загальні зусилля багатьох, щоб навчити народи правди.

/Подані вище статті взято з деякими скороченнями з "Бог є один" – ч.20, січень-березень 1978 р./

ДОРОГА ДО ЖИТТЯ

Не тільки людина завжди шукала кра-щого життя, а й усяке творіння в природі, що бореться за своє життя і розмножування свого роду. Але я тільки торкаюсь життя людини, тільки людина й розвинула своє життя, культуру й техніку шляхом шукання завжди кращого.

Перша дорога людського життя — оборона й розвиток, бо цього щодені обставини вимагали від людини. Коли людина задовольняла себе їжею, одягом і взуттям, приміщенням, обороною від сусідів-ворогів, звірів, плазунів, тоді людина шукала собі те, що задовольнило б її й духовно: танці, співи, різний гумор та мрії про щось вище, духовне, те, що є з природи як потягнення людини до Творця і вічності життя. Ця форма життя і мрії такі давні, як є давнім народ на землі. Ці якості почувань духових є не тільки в людському тілі, але й у всіх звірят і тварин ми спостерігаємо, що вони, коли задовольнять себе в їжі і не відчувають небезпеки, задоволяють себе духовно, підсказують радісно і віддають свої голоси, хто й як уміє. Особливо птахи найбільше радіють своїми співами і прогулянками, літають, а коли сідають, то співають гарними мелодіями.

Але тут ми бачимо дві дороги людські до покращання свого життя: одна дорога та, що людський розум робив винаходи до життя, щоб його покращати, осідали на кращих місцях і творили громади, щоб краще оборонятись від ворога, та тим роз-

вивали поступово свою техніку на благо всього народу. Інші люди, що переважно жили дикунами, канібалами і ніколи не думали про здобуття кращого своєму народові своїм розумом, мали лише думку про щоденне життя та тягли там, де тільки могли – не розумом, а силою.

Коли ми читаємо історію розвитку народів та їхнього упадку, то бачимо, що розумніші з них будували собі міста та обробляли землю, творили поступово різні приладдя, щоб облегшити свій тяжкий труд. Про такий розвиток ніколи й не думали ті дикиуни, що вічно кочували по землі і тільки жили з того, що десь щось зловлять, ограблять, знищать, ними й нищились ті оселі, що жили собі тихо і поступово розвивали своє життя.

Ось дещо і з Біблії – Книга суддів Ізраїля, розділ 18. Там пишуть, що плем'я Данове пішло в розвідку в Лаіс та знайшло там людей, що жили собі спокійно, що ніхто їх не кривдив, і вони жили собі добре.

А ось видумані святці біблійні пішли туди і вирубали тих автохтонів, не кочовиків диких, а тих, що вже розвивали своє життя розумом і мораллю. Оце є доказ, хто кого нищив спершу. І коли ми переглядаємо історію про всі світові грабунки, то знаходимо, що вони завжди були роблені найбільше кочовиками – канібалами, які під кличами своїх національних божків нищили не тільки людей, а все підряд, все багатство міст і культури народного надбання, бо для канібала культура й техніка непотрібні. Дикун є не лише брутальним, а й найбільшим брехуном, і дикунові не соромно

було брехати, що то його божок післав його на знищення народу й цивілізації, здобутої тим народом. Брехунові ніколи нема границь в його брехні й його грабункові, бо замість розуму й сумління, у нього сила дикої манії.

Одним із таких дикунств записане в історії як татаро-монгольське, коли під проводом своїх ханів, яких рахували за божків-пророків, вони нищили Європу, а зокрема нашу Україну. Цей дикунський вчинок заохотив на таке ж зло культурніші народи і держави і вже з перфіднішим способом нищення і обману, мовляв, вони йшли теж по волі Божій, лише вже не для нищення, а якогось визволення і для навчання людей якоїсь правдивої віри в Бога. Цим найбільше відзначилось християнство в середньовіччі, коли творило хрестові походи нібито на визволення від поганських вір. Це культурне лицемірство продовжується і до наших часів – на голови і територію слабших сунуться вони заради "визволення" їх. А як уже "визволять", то вже ніколи їх звідти не вигнати з принесеним ними ярмом для народу.

Сьогодні лицемірно говорять багато й усюди про людські права, але людських сліз і мук ніхто не бачить. Кров'ю стікають діти, немічні, молодь, руйнуються міста, але, замість розв'язати це питання, лицеміри тим не цікавляться. А коли вже недобитий, то лицемір несе йому щастя і ніби тим його спасає, щоб з голоду не вмер, бо треба, щоб на слідуючий раз було кого добивати модерніми літаками. Так виглядають модерні канібали. І ця канібалська традиція зали-

шилась у силі і в розвинених народів.

Змінювались думки в народів щодо життя і розвитку добробуту, але ніякого поступу в духовному розумінні народ не осягнув, бо традиція дикунських батьків заглушує розум і в правнуків. Щодені проблеми життя вимагали завжди зусиль, тому людина шукала й шукає перш те, що потрібне їй сьогодні, а про завтра забуває й не хоче думати.

Релігія для людини була завжди другорядною справою, бо спочатку хоче наїстися, а тоді вже сказати "Дякую Тобі, Боже, що я наївся". Так воно й мусить бути, що перш збудувати собі хату, а вже потім молитовний храм. Але за християнською науковою спершу треба храм, а тоді вже хату. Ми знаємо, що перші релігії творились на байках - так і тепер продовжується, бо традиція ще не перевілянута розумом, а держиться вірою та обрядами. Релігію перемішали з політикою, і тим вона згубила свою вартість, бо політика мінлива, а віра в Бога є вічна, незмінна. Віра і традиція - це зовсім окремі речі: традиція передається від батьків щодо форми, а віра в Бога - це відчуття Творця в своїй душі. Біблія - це чисто політичного напрямку твір. Євангелія - це сурогат біблійного націоналізму. Самохвальство вибраноства скалічило Євангелію до повного паралічу віри, бо коли Євангелія підтвердила всі біблійні терори і назвала терористів святыми, то для мудрої людини цього досить. Християнство не виправдало себе в заповітах любові до близького, бо близьких закувало в кайдани і порадило любити пана, як Бога.

Любов до ближнього – це боротьба за права ближнього, це допомога йому визволитися від рабства. А чи чужі зверхи коли визволяли християн від рабства? Ніколи! Тому я основую свої погляди на правді і пишу, що любити треба не тільки ближнього, а й дальнього, а найперше любити правду, щоб та правда була поміж усіма народами світу. А коли вона набере силу, тоді буде та любов до ближнього правдива, а не лицемірна, як тепер є.

Коли йде боротьба не за волю народу, а за парафіяльну форму, накинуту народові силою, то не може бути там ні волі, ні любови, а лише народне прокляття. Правда і любов повинні бути наділі.

Багато було випадків у кожного народу, що люди повставали, бо хотіли направити народ на добру дорогу, але вони були знищені тими, що держалися своїх канібальних традицій тримати народ у послухові. Навіть у демократичних країнах, де людина має право висловити публічно свої погляди, існує переслідування з боку фанатиків. А який гіркий час терору духовного переживали і все ще переживають народи інших країн! Але ворог ніколи не знищить усіх тих, що мріють про правду, Бога і наше вічне існування в сучасному і майбутньому. Во одних нищать, а інші народжуються. Дорога до життя і правди є незнищима, і не ю будуть вічно йти найкращі люди світу.

Християни записали до Євангелії, що нібіто Ісус сказав: "Я є дорога і правда"... Але ми тієї правди ще не бачили і не бачили, щоб християнські ке-

рівники повстали за ту правду і повели народи світу по правдивій дорозі, а ведуть по дорозі обману, отже обіцянки Ісусові не збулися.

Були різні християнські реформатори, але ї тільки реформатори, які затирали тріщини самої віри, яка тріщала-валилася завжди, і підпирали її збройним терором довгі століття. Не міг вирости ні один правдивий реформатор, бо таких правдивих церква зрубувала в зародку. Що церкви нищили найкращі розуми світу, на те маємо тисячі доказів. Реформацію християни робили тільки щодо кольору риз та сценарних артистичних поворотів, але хрест і далі залишався, і та віра далі залишалася на підвалах біблійних казок. Християни й досі вічно гризуться за трьохраменний або двохраменний хрест. Одна сторона трьохраменним хрестом благословляла військо на загарбання чужих територій і терор, а друга те саме робила двохраменним. А де та правдива дорога, що веде до правди і Бога? Кожна парафія каже, що то тільки в ній є правда, але іхнім тільки словам люди перестають вірити, бо горе іх навчило неправді не вірити.

Чи не святів папа Пій танків Мусоліні? Чи не було на поясі німецького воїка написано "Бог з нами"? Чи ми, українці, не різали брат брата за те, що хтось із нас був іншої віри? Чи не пора все це перевірити і покінчiti з тим, виправлючи помилки?

Сьогодні ми на еміграції найбільше й розсварені на парафіяльному полі, бо кожен тільки й мріє не про добро і волю народу, а про збільшення своєї парафії

за всяку ціну, навіть ціною втрати національності рідної і мови. Цієї ганьби вже ніхто не може заперечити, хіба лише промовчати, але історія своє пише і буде вічна.

Не для того я пишу, щоб не вірити та не розбудовувати своє релігійне життя, бо я й сам вірю в Бога, я є з роду релігійний, бачив чужі помилки, робив і своїх не мало, що й дало мені пізнання правди. Не кажу, що не треба боротися проти свого ворога, який позбавляє нас життя і волі, а кажу, щоб ми були об'єднані не в пафосі, а в народний рух, щоб створити силу опору і самооборони і тією дорогою повести народ до життя і правди. А під народом треба розуміти всіх нас - віруючих і невіруючих, як і християн і нехристиян, в об'єднанні їх правдива сила народу, а батіг церкви тільки розганяє людей по різних сектах. Я не закликаю народ до грабунку чужих територій, до нищення інших народів, до вибранства нас, українців, на обман світу, а пишу, що Бог є один, як всесвіт є один для всієї природи. Тому, замість дикунських форм і традицій, хай буде в народі розум, щоб іти справжньою дорогою до життя на цій землі, щоб, коли підемо в духовий світ, і там іти правдивим шляхом.

А куди нас завела Христова дорога?

Уже ввесь світ у турику, правдивої до правди дороги нема. Але Бог будить нас, щоб ми побачили правдиву дорогу і кликали народи світу стати на ту дорогу, бо нема кращої дороги, ніж та, що веде до виправлення зла на добро.

Читаючи пресу, бачимо, що багато го-

ворять про те, що прийде правда і знищить неправду. Християни ждуть Ісуса, що прийде і сяде на горі Сіон і засудить неправду. Але я на такий обман не йду, бо знаю тих, що там сиділи на тих горах. Я закликаю народ не ждати, щоб хтось приходив з землі чи з неба, а вже тепер приступити до творення правди, бо Бог створив світ, щоб кожна людина робила собі закони для порядку - закони правди. У всьому світі.

Я не можу писати про якусь "українську" правду, що є тільки "нашою" правою, та що наш Дажбог є національним богом, а всі інші народи хай, мовляв, мають своїх богів, свою правду. Це було б з моого боку також дикунством старих канібалів, коли кожний мав свою і правду і бoga свого. Світ пішов вперед наукою і технікою, але не пішов вперед духовною дорогою правди, залишившись на старих вірах з терором і шовінізмом, а тому від такого не ждімо добра, бо зло не вробить добра. Імперіяліст любить імперіяліста, і коли вони засядуть разом, то ділять слабші народи, мов худобу, ніколи не думаючи про те, щоб дати свободу меншому. Бо малого вони ніколи не бояться. Але не той малий, що малого росту, а той, що мало діє, хоч він і великого росту. Якщо наша інтелігенція цього не розуміє і роздробила свої сили на парафіяльних паламарів, то в тому я не обвинувачую наше простолюддя, що не знає правдивої дороги. А якщо й трапиться йому правдиве в руки, то те простолюддя питася свого інтелігента про те, а той йому радить триматися непорушно своїх традицій. Заляканий сво-

Ім інтелігентом такий українець навіть брошуру з описом правди повертає назад і просить більше не присилати, бо через неї, мовляв, він матиме багато ворогів у парафії... А що ж є зле в тому, що я пишу? Що злого в правді?

Народ привик, що коли вірити в Бога, то треба обов'язково вірити в Біблію, бо в церквах навчають, що нема іншої дороги, як тільки через Ісуса. Шкода тільки, що всі християни вірять у Біблію, та не всі ці знають, не всі читали. Священик кладе на голову Біблію і затягує голосом "Премудрість"... Але коли б він ту "премудрість" прочитав у церкві без змін і скорочень, а так, як там написано, то я певний, що всі з церкви повтікали б, а мене за таку пораду викинули б і побили священики. Священикові добре показувати Біблію, носячи на голові, але в ній записані слово-зи невинного народу, грабунки, неправда і самохвальства в користь тих, що ту Біблію писали. Тут скований розум людини так, що, якщо хтось хоче розкувати свій розум, то стає ворогом того, чий розум закований в залізні кайдани чужих догм.

Сьогодні ми маємо велике нещастя в тому, що старі догми сковують людину, і політики бачать тільки дві дороги: до капіталізму або комунізму. Вони йдуть одним напрямком і бояться порушити своїх догм, від чого народи терплять, але певній партії з цими догмами це йде лише на користь, це ці традиція. Так і ре-лігії: коли віриш у Бога, то мусиш вірити в Біблію або в ще якісь перестарілі дохристиянські дики форми. А як не

віриш ні в християнство, ні в передхристиянство, то тебе називають безбожником, хоч ти, може, й більше і правдивіше віриш в Бога.

Правдивої віри в Бога не можна будувати на брехні, а лише на правді, а ту правду ми мусимо пізнати самі - ніхто із неба нам не приніс, і творять чесні люди, як і всі закони і порядок на земля вони творять.

Коли я говорю про Бога, то не про видуманого, а про того Бога, що Його всі люди й народи відчувають. Коли я пишу, що Бог є один, що перед Богом ми, люди, всі рівні, то це й є правдива дорога до пізнання Бога. Той же, хто говорить про Бога в трьох особах, неправду говорить, це видумка християнства.

Дехто заперечує надприродні світи, що ми називаємо духовними тілами, але тим своїм запереченням вони тільки свідчать про їхнє намагання знати те, що не до пізнання, що неосяжне для людини. Що ж я можу сказати про духовне, коли я його не бачу? Я можу сказати тільки те, що я відчуваю. А відчуваю я і спостерігаю невидиму творчість Бога. Адже в світі є багато сил, що ми їх не бачимо, але ними користуємося. Це й є підстава моєї віри. Коли ми віrimо, що Бог є для людини невидимим і наша душа невидима, то в нас родиться віра також в те, що існують невидимі світи, яких ми не можемо бачити, бо вони складаються з найменших частин. Але ми спостерігаємо енергію, і це не є кінець матерії. Вої енергія є чимсь, що з чогось збудоване і кимсь кероване у всесвіті. Тому раджу тим, що "літають" у просторах і за-

перечують духовні світи, не поза бар"єри своїх знань і не бути чаклунами, що самі нічого не знають, а іншим "доказують" свою "мудрість". Ми дивимось на магнет, що притягає, а що воно таке, що притягає і невидиме нашому зору - так і не знаємо. Чесна людина не соромиться признатися, що вона чогось не знає. А нечесна навпаки: вона запевняє нас в тому, чого вона й сама не знає. Для нас досить того, що ми бачимо і спостерігаємо, щоб вірити в те. А коли Бог нам дастъ розум ще більше щось пізнати, то це буде наукове пізнання, а не казка пустельника. Доказувати про розвиток життя на землі - це діло науки, а не церкви. Церква мусить іти за наукою, а не наука за церквою. Для мене нема в тому ніякої різниці, як мій прадід появився на землі, але я вірю в те, що це сталося по волі Бога, і Бог наділив людину розумом у відміну за всі творіння на землі. Але вірити, що Бог нашого прадіда злішив із глини - це не віра в Бога, а каліцтво. Я не тверджу, що християни не вірять в Бога, але бачу, що вони роблять Бога з ватажка жидівського народу і цим понижують свою віру й своє знання, бо біблійні знання дуже є примітивними. Не можна йти до Бога тим шляхом, що закиданий казками - Ісус, Марія, Миколай, Мойсей, Давид та цілий ряд інших, що руйнували світ, бо по такій духовній дорозі не потрапиш до правди. Зайві святці, назвиська, обряди й уяви нічого доброго не принесуть, бо те все робить нас темними.

Горе наше в тому, що в політику та в релігію лізуть люди, що нічого в тих

ділянках не розуміють. Наприклад, коли людина не могла навчитись у вищих школах з причин свого слабого розуму, то пішла в духовну семінарію, і там її навчили, як махати кадилом та коли і що читати та робити артистичні повороти - і ось тобі вже знавець віри в Бога, хоч сам він не рідко й не вірить в Бога. Що такий священик буде обороняти? Чи й його цікавить якась правда? Або коли він є невдаха, то чи він зrozуміє правдиву дорогу до Бога і правди? Він собі відслужив свою службу - і на тому кінець. А будучи священиком, ще й уявляє себе політиком, бо без порад і дозволу священика нічого в громаді не робиться. Священик знає свій фах, а чи правдивий він, його це не обходить, а простолюддя надіється на правдиве знання священика. Таким чином всі разом сплять блаженним сном.

Подібна до цього стала історія і з рухами джбожівства. Його почали творити люди, що не розуміють, що таке є віра в Бога і релігія, бо коли людина сама в собі не відчуває Бога, то як вона може розуміти, що таке віра? Вона бачить, що священик держить в руках хрест і співає, одягнений в розмальовані ризи, то й думає, що й ій так треба робити. Тільки, замість хреста, почепити тризуб на грудях, а другого тримати в руках, і співати - не на славу Ісуса, а на славу Даждьбога. Усе це доказує, що ні ті, ні ті інші не знають правдивого Бога, що тризуб не має ніякого відношення до релігійних почувань - це ж наш державний герб нації, це ж наша національна святість, а не релігій-

на. Храм не є місцем сценарних комедій - він має бути місцем науки для народу, про Правду, Бога, культуру та історію народів. Пісні в храмі повинні бути зальним голосом, щоб кожна людина в храмі могла підбадьорити себе на прославлення Бога.

Протестанти у цьому відношенні випередили православних і католиків, бо їхні парафіяни мають насолоду в храмі піснями - хоч все те не є правдиве, але підбадьорючe. Перш, ніж щось робити, треба подумати над тим, як краще зробити, щоб народ задовольнити духовно та щоб не було примітивізму й брехні, а тільки правдива наука.

Кожна людина, незалежно від того, до якої парадії вона належить та чи є вона будистом, магометанином чи християнином, широко вірить в Бога і має відчува ття Бога, але тільки священики фальшиво навчають їх про форму Бога і духовність. І хоч у тих церквах повно примітивних відправ, простолюддя йде туди і відчуває Бога як Творця світу. Сьогодні ж стоїть питання про те, як краще зрозуміти Бога, бо стари поняття суперечать науці, навчання про створення світу не йде в парі з науковою, і молоде покоління тому впадає в порожнечу. Треба подумати над тим, як зберегти ту молодь і направити її на правдиву дорогу. Сьогодні вже мало хто вірить в те, що колись Бог ніби сказав: "Ей, Мошко! Я ваш Бог, і мене звуть Єгова"... Людина вважає такі казки пониженням Бога. І ніякими подорожами по горах Португалії чи Єспанії та Палестини не врятувати ту молодь, бо вона, хоч і їде туди, пізні-

ше пізнає безцінність тих подорожей.

Я теж колись вірив в різний примітивізм, а тепер та віра мені не пошкодила, а навпаки: це все дало мені пізніше пізнати правду. Як носіння старої одяжі не перешкоджає нам зодягнутися в нову, кращу чистішу, так і зміна думки на краще поняття віри вийде лише на користь людині.

Переглядаючи історію людства, бачимо великі переломи людського життя з гіршого на краще і навпаки. А відбувалося це тому, що були висунуті інші ідеї — кращі або гірші, на яких будувалося життя. Тому без нових і кращих ідей народ не осягне поступу, а старе є лише продовженням старого нещастя.

Я вже не раз писав, що релігія сьогодні стала суперечна науці, а без науки сьогодні життя не можливе; без науки можуть жити лише кочовики. Але ми живемо в цивілізованому світі, де без науки не можна. А якраз християнська наука стала суперечною загальній народній науці. Ми повинні стати на нову науко-ву дорогу духовно й іти поруч з науковою. Біблія цілком суперечить науці своїми казками про створення світу та історичний розвиток народів, тому потрібно її усунути з полиць науки й релігії, бо вона цілковито зіпсуvalа поняття про Бога, справедливість і мораль. Чи ж астрономічні й археологічні відкриття не кращі й цінніші за біблійні казки? А коли так, то наша молодь буде шукати й Бога не в Біблії або на афонських горах, а в Божественній природі. Пошуки Бога і духовості були і будуть вічними в народі, тому даймо напрямок тим, що

шукань. Вже не одне покоління блукало по горах, проблукали тисячу років і наші предки, але не знайшли того, чого шукали. Бо не мали правдивого напрямку. Хай же Бог допоможе нам все це зрозуміти!

"БОГ є ОДИН", ч.21,
квітень-червень, 1978

МОЙСЕЙ ЧИ ДАРВІН?

Таке питання вже давно ставлять церкви християнські, щоб зробити з Дарвіна атеїста і направити його до сторонників невіруючих в Бога. Марксисти на цьому якраз виграли, коли християни віддали свого науковця їм. А Дарвін ніколи не був безбожником, його зробили безбожником ті, що вірили й вірять в непомильність Біблії. Недавно я прочитав у журналі "Ознаки нашого часу"/на обкладинці/якраз таке питання: "Мойсей чи Дарвін?" Звичайно, як і всі релігійні журнали, так і цей журнал робить Дарвіна безбожником. Але щоб на це питання дати правдиву відповідь, треба побільше знати і про Мойсея і про Дарвіна.

Я дуже добре знов про Мойсея, бо довгі роки просидів над його книжками та засвоїв так, як кажуть, мов, "як Отче наш". Про Дарвіна знов я мало, але з праць тих науковців, що знають дарвінізм, пізнав і його науку. А хто хоче знати про Дарвіна більше, то його твори є в кожній більшій бібліотеці, і кожному вільно прочитати і дізнатись, хто насправді був Дарвін - атеїст чи віруючий в Бога.

У Дарвінових творах ніде нема твердження про неіснування Бога, ніде Дарвін не заперечував існування Бога в природі. Він був науковець-ботанік, який цікавився рослинним життям, а також і тваринним світом, його розвитком, змінами в інші форми і споріднені породи, що розгалужувались в окремі форми через зміни і обставини природного оточення. Це й була головна ділянка дослідів Дарвіна. Чи можна за це вважати Дарвіна безбожником? Ми не можемо казати, що Дарвін у всьому був непомильним науковцем. Але він був піонером-ботаніком, мав уже широке знання щодо розуміння природи, техніки, хемії, все-світу - того ніхто не може заперечити.

А що знат Мойсей про всесвіт, техніку, природознавство, і взагалі яка була тоді освіта? Та ѹ що Мойсей дав нового світові і мудрого? Корисного для світу в Мойсеєвих творах нічого нема, а тільки повно терору, шовінізму і деспотизму над своїм власним народом. Дарвін не міг вірити в непомильність Біблії, бо бачив щось зовсім інше в природній творчості. Дарвін не вірив, що Бог зліпив людину з глини і все створіння на землі, бо бачив закони Бога в природі. Коли б Дарвін писав те, що є в Біблії, про нього й досі ніхто б не знат.

Дарвін не міг вірити в те, що хтось уже докладно знат родовіддя від початку постання людини, бо звичайна людина зaledве пам'ятає свого прадіда по імені, та й то з переказів. Дарвін також не міг вірити, що Бог сидів 40 днів на горі Синай і розповідав Мойсеєві про

свої Божі творіння. Така віра не апелювала науковцеві його калібру. Дарвін знов, що такими речами, як описано в Біблії, Бог не міг займатися, бо бачив він Бога в природі як закон творчий, як найвищий Творчий Розум/Бог/, що оформив усе в природі і дав закон руху для всесвіту. Дарвін вивчав той рух і описував усе, як воно відбувається.

Дехто може сказати, що підставою віри Мойсею є "слово Боже". А хто тенаписав "слово Боже"? Де є докази, що сама Біблія є словом Божим? Іх нема. А до того ще й є помилки у Біблії. А хіба ж Бог міг помилитися? Якщо ж прийняти, що Бог без помилок, то чому ж сама Біблія каже нам, що Бог, мовляв, розклався, що створив людину? Значить, похристиянському, і Бог був помилився. І в такого Бога, що міг помилитися, Дарвін не вірив, бо бачив у природі точні закони еволюції, створені Богом. Дарвін шукав правди, але не в Біблії, а в природі Божественній – серед рослин і тварин. Він не сковував свій розум сліпою вірою, а шукав розуму в розумному Божому творінні. Біблія й Мойсей підпираються сліпою вірою. Дарвін бачив Божественну творчість у природі, де нема спочинку, де завжди йде процес творення й перетворення з однієї форми в іншу. Цю тайну Божественну Дарвін бачив та й описав нам, щоб й ми побачили. Він не творив казок, як Мойсей. Дарвін не міг вірити, що Бог створив всесвіт за шість днів та що наша земля була центром всесвіту. Він уже тоді бачив, що наша земля це лише маленька пилинка у всьому всесвіті. Біблійні казки про

створення світу для Дарвіна були безглаздям. І коли ми сьогодні, вважаючи себе віруючими в Бога та шукаючи правди, будемо називати Дарвіна безбожником, ми тим самим творимо неправду і гріх, бо не маємо на те підстав.

Серед сьогоднішніх науковців багато таких, що вони скажуть, що вони вірять в Бога, але мало з них таких, що скажуть, що вони вірять у біблійне створення світу. Не всі бо науковці духовно сліпі.

Коли Дарвін писав про породи споріднених тварин, як кошачі, людоподібні, трав'ядні і т.п., то він це писав не в сліпій вірі, а на наукових підставах. Люди науки вже здавна навчились виводити різні породи овочів, зернових культур, городини і навіть різними сполученнями тварин. Це все зовсім не в розріз Божим законам.

Дарвін описував все так, як бачив, і ми знаємо, в яких обставинах жив Дарвін у свій час. Тепер зовсім інші обставини щодо церковного переслідування, але й тепер, коли хтось зачепить церковні забобони, то наживе собі чимало ворогів.

Мойсеєві чуда - це дитячі казки, як ото про розділ моря палицею і створення суші для переходу жидів. Такі небелиці годяться тільки для дітей. Не дивно, що Ісус і сказав: "Хто не буде як дитина, той не ввійде в царство небесне"... Ось чому наші християни так вірно служать чужим столицям - бо стали духовними дітьми, а не зрілими дорослими. Сліпою вірою і покорою примітивізмові вороги спаразізували нас, розсварили і знишили наш розум і нашу держа-

бу.

Тож кому треба більше вірити – Мойсеєві з його казками чи науковим спостереженням Дарвіна?

Я й сам колись сліпо вірив в Біблію та й інших заводив у помилки, вважаючи Біблію непомильною, не знавши тоді, що є інша дорога до правди і Бога – правдива дорога без Мойсея й Ісуса. Наше спасіння перш усього мусить бути на землі, де ми живемо і мусимо боротися за наше життя, за свій народ та добрих сусідів. Християнська ж наука – залякування галячою смолою: хто інакше подумав би, як написано в Біблії чи Євангелії, було б гріхом і відданням свого серця й розуму дияволові. А диявол, за християнською наукою, дуже хитрий. Значить, жиши сліпим, відрікайся від свого життя, рідні, світу, бери на себе добровільно муки та йди за Ісусом, а він тебе поведе зі своєю науковою до твого самозніщення з твоєю родиною разом...

Дарвін такого не навчав, він дивився на світ правдиво, що він створений не для покору злові, а для боротьби задобро і розвиток.

Християни кажуть, що коли б всі люди прийняли Ісуса і вірили в Євангелію, то вже був би рай на землі. А хто керував Європою близько двох тисяч років? Цеж християнство нищило народи і деспотично панувало над покореними. Якщо й був тоді рай на землі, то лише для деспотів і священиків з панами, а не для народу. Деято з християн каже, що то було керівництво в поганих руках фальшивих християн, а ось коли б керівництво тепер потрапило в їхні руки, був би рай на

землі. Це католики так. А їм кажуть, що їм не можна довіряти, адже вони вже панували з різними інквізиціями. А православні? Що вони робили з панами над бідним народом?! Може, баптисти? Вони ж ніби виконують все, як написано в Євангелії. Але в історії були вже й баптиські державні вожді, що були на послугах чорта і силою видавали тих, що вірили в Бога, до Сталіна в лабети. А ще відомо, що між російськими баптистами й українськими нема любові, тож як вони будуть разом будувати рай на землі на основі Євангелії?

Маю листи від протестантів, де пишеться, що вся вина в націоналістів, які ворогують за національні справи, і це наша біда. Але ж в самій Євангелії найбільший націоналізм! Ось хоч би й у Відкритті Івана пишеться про 144.000 вибраних, що будуть міністрами в Ісуса на небі, і серед них нема ні одного з будь-яких народів, крім колін Ізраїля. Як на гітлерівському "Майн кампфові" не побудували Європи, де німець мав би бути людиною, а всі інші півлюдьми, так і на Євангелії ніхто не збудує раю на землі, бо світом керує лише сила, а не догма. Правдива ідея творить силу, яка може приборкати зло. А підставляти обличчя ворогові і любити його та покорятися панові, як Богові, — така ідея не створить нічого іншого, крім ярма нам на шию. Не забуваймо, що ідея й догма — це не те саме: ідея гнутика, а догма непорушна.

Євангелія не дала правдивого напрямку до Бога, а притупила людський розум та назвала все земне диявольським, яко-

го треба цуратися, а потім іти не до Бога, а в руки Авраама. Тому така наука не здібна навчити людей правильно пізнати Бога. Коли ми говоримо про душу і вічне життя людини, то говоримо про те, що йде від Бога, а не від земних Ісуса чи Авраама. Вічне життя не тільки десь там на небі, а скрізь, де живе людська душа. А коли ми переходимо в духовість світу, то й там буде вічність, бо то тільки перехід із однієї форми в іншу. Цього не знав ні Мойсей, ні Ісус, бо вони вважали, що коли людина вмирає, то це вже кінець *її* життя. Соломон у приповідках пише, що вмер і пропав навіки, а в другому місці пише, що земля йде в землю, а дух йде до Бога, що дав його. Це нерозберіха і крутійство, а не наука духовна. Але тому, що нарід став дуже байдужий до всього, то цим користуються всякі шахраї, бо байдужу людину найлегше одурити. Вони висміють наукову історію постання життя на землі, а науковців називають безбожниками. Це й свідчить про те, що християнство ставиться вороже до здобутків науки і називає все, що священик відкидає, безбожним.

Але, замість критикувати науковців, краще було б пізнати *їхні* твори. Дарвін навіки залишився піонером у науці, а Мойсей піде до архіву як терорист і обманщик, який чужих нищив, а своїх обдурював.

Колись Ватикан держав Біблію тільки в себе під замком, але знайшовся Мартин Лютер, який і з-під замка переписав, і світ довідався про Біблію, й *її* авторитет піду pav. Так всякий байці буває

кінець. Сьогодні християнський школяр іде до школи, де його навчають наукової правди, а в неділю він іде до церкви, де все заперечують, що він чув у школі. І чи довго так може бути?

Тож не критикуймо разом із священиками Дарвіна, а краще навчаймося з його дослідів! Обставини, в яких Дарвін жив і працював, були такі, що через церковний тиск він був обмежений у своїй праці, та й не всі були такі відважні, як був Бруно, який не побоявся навіть сісти на горіючий костер за правду. О, скільки зла наробила церква для народу!

"БОГ є ОДИН", ч. 21

квітень-червень, 1978

XIROPOTONIA

Ця стаття торкається теми, заторкнутої в "Канадійському фармері" з 27-го лютого 1978 р. - про бійку католиків в Англії за патріярхат: одні ніби хочуть патріярхату, а інші не хочуть. Можна було б промовчати ту справу, але автор статті в газеті А. Кабайда звів усю ту справу до "святої хіротонії", найбільшої, в очах Кабайди, святости, бо, мовляв, зроблено найбільший гріх порушенням чести того, хто ту хіротонію має.

Значить, що діло не в правді, а в хіротонії. Правду можна й закинути - і це не є гріхом, але хіротонія непорушна, свята. Значить, що всякий шахрай може надіти на себе хіротонію і може в ній робити, що хоче. І так воно є

досьогодні.

У журналі "Наш голос" була знімка московського патріярха Пимона в такій хіротонії, що й сам папа такої не має. А сам редактор пише, що якби такого побачив у темному місці, то б перелякався. І справді, носити такі цяцьки в наш час нагадує якогось медицмена з диких джунглів. Виходить, якщо єпископ Горняк святий через свою хіротонію, то й московський Пимон святий, бож у нього ще краща хіротонія.

Колись наш Пророк Шевченко писав, щоб ті хіротонії дерти на онучі - така іх справжня вартість. Мабуть, Шевченко добре знати, що носили хіротонії і торгували правдою і раєм.

За побиття Горняка я не хвалю тих парафіян, бійки поміж собою пора залишити, бо це розлад нації. Коли є якась погана людина, то мусить бути на те й якийсь закон, щоб його усунути з того становища, а як нема - залишити ту особу, відійти від неї, а не розбирати ту справу на основі "недоторканої хіротонії". А якщо хтось із католиків скаже, що то не моя справа, а їхня, католицька, то на те слід відповісти, що таки моя і всіх нас, українців, бож свою церкву католики називають УКРАЇНСЬКОЮ Католицькою, і тому лягає пляма за ті події на всю Україну.

Я вже не раз писав, що ніхто не віднімає волі від католиків силою - Ватикан тепер не має армії, і якщо хтось хоче бути залюбленим в католицизм - це його власна воля. Але хто тих католиків так прикував до Ватикану в сліпому послухові? Особливо тих, що називають

себе націоналістами. Адже націоналісти не б"ються поміж собою, а визволяються з-під чужих впливів. Коли англійці є добрими націоналістами, культурними і розумними, то вони самі собі висвятили патріярха і сказали папі "Гудбай" - і без нього вони вмітимуть вірити в Бога й молитися Богові. А немудрі б"ються поміж собою, а ворогів і люблять і бояться їх. Тому то ми ще й не доросли до справжніх націоналістів. Націоналісти не б"ються за партії чи за віру і не йдуть до чужинців за благословенням, а вміють самі собі створити все, в тому числі й форму віри.

А якщо нашим католикам вже так хочеться патріярха, то чому б не звернутися до англійського зверхника - він же також католик! І він би, мабуть, радо висвятив би нашим католикам патріярха, і були б вони незалежними, а не рабами Ватикану. Тоді б і майно українських католиків було б в українських руках, а не в чужих. Але наші католики не бажають бути вільними, вони без чужого опікуна почувалися б як діти. А зайшовши таким чином у спілкий кут, і б"ються поміж собою.

Не краще і в православних. Думалося, що автокефалія пошириться, але все ще є такі, що бояться стати сиротами чужих батьків, і для них також потрібний чужий опікун. Тепер наш народ розбитий на парафії, а парафії підлягають чужим столицям. Ось чому є багато мудрих, що стоять осторонь від парафіяльного рабства.

Пишеться в "Канадійському фармері" й про фонд Тараса Шевченка, куди люди да-

вали свої пожертви на національні цілі – люди всяких партійних і релігійних поглядів. Аж ось читаємо таке: після розвалу КУК гроші йдуть на дві церкви: католицьку й православну. Оце так будують державу? Завтра якась із тих двох церков захоче грошей, доведе до розвалу КУК, і що станеться з народними грішми? Підуть на хіротонію римської чи візантійської форми, а що скажуть всі ті, що поза тими двома парафіями? Адже серед жертводавців на Шевченківський фонд доволі тих, що не об'єднані в тих двох парафіях. Чи ті парафії не є могилами нації? Церква на еміграції в не своє діло влізла, бо громадсько-політична праця не належить до церковної праці. Слід навчитися від культурних народів, а не від тих, що й досі тягають осла за вуха, не маючи ніякої техніки, крім модерних монастирів і церков.

Ганебна наша історія через окремих у нас шахраїв, але Бог поможе нам позбутися їх колись.

Наша віра повинна бути без хіротоній розмальованих плащів, а в культурному одязі модерної людини і з правдивою науковою. Наша хвала Богові повинна бути в гарних піснях з духовною бадьористю, щоб оживити народ і зробити його здібним творити силу, а не з рабами. Бона раба мало надії, раб є духовно мертвим.

"БОГ є ОДИН", ч. 21,
квітень-червень, 1978

ЯКИЙ НАШ НАПРЯМОК?

Наш напрямок - це той, що його вказали нам наші національні пророки, які хотіли бачити нашу віру в одного Бога, що є Творцем усього, без примітивізму та всяких божків і півбожків. Це проповідували такі великі люди, як філософ Г. Сковорода, Т.Шевченко, Л.Українка І. Франко. Але через церковний терор воно не могли повністю донести до нас *їх* удосконалені ідеї про форму віри, обряди та інше, тому ми повинні довершити розпочату ними працю та йти за *їхніми* закликами: "Деріть ті багряниці!..."

У нас сьогодні є так багато людей, що цілковито погоджуються з думками Тараса Шевченка, щоб очистити нашу віру і стати на однобожіє, але ніхто не хоче цю працю започаткувати, тільки ждуть, щоб хтось це зробив. На першому місці поставили заклик Т.Шевченка: "Встановіте, кайдани порвіте!" А кайдани є фізичні і духовні. Тож *їх* треба порвати усі разом.

Усі народи світу вірять в того Бога, що створив світ, але до того Бога приліпили ще й своїх божків і героїв, що зродилися в *їхній* уяві, та багато різних обрядів. Але мудрі люди завжди боролися за чистоту віри та бажали нікому не поклонятися, крім одного Бога.

Християнські реформатори тільки ремонтували старі віри, але генії вже не були ремонтівниками старого, а будівничими нового. Тож і Шевченко писав про нову українську хату, щоб ми будували

свої храми в нашій формі та з чистим і новим поняттям про Одного Бога. І ми йдемо за тими кличами і кличено наш народ і ввесь світ піти по тому напрямку. Наші пророки не проголошували самі себе пророками, не були самохвалами, лише проголошували правду для народу, а не казки, як це в біблійних пророків.

Леся Українка писала: "Не буду я вже говорити про Зевса, Одина та Браму і Єгову, вони вже вмерли, їх не оживить, тепер пора змінити мову..." Ось чому ми все те старе рахуємо мертвим, бо воно й справді мертвє тим, що умертвляє людину на землі і посилає за життям на небо. А для кого ж Бог створив світ?

Тарас Шевченко писав: "Молітесь Богові одному, молітесь правді на землі і більш нікому не поклоняйтесь!.." Оце є наш напрямок, що його дав нам Шевченко. Він не говорив про старі дохристиянські віри чи про нові реформи християнізму, а казав просто і зрозуміло, щоб була нова своя власна хата, щоб не було кадила, кропила, ідола, риз та різних півбожжків. Щоб була своє власна хата без чужих столиць.

Ми не віримо в те, щоб когось Бог посилив на грабунок, вбивства, перелюб і обман та щоб за всі ті злочини Бог похвалював когось або вибирав собі якийсь там вибраний народ на землі. Усе це є пляма на Бога та приниження всіх народів на землі. Ми не віримо в камінні статуї і не молимось до них, бо Шевченко писав: "Чи камінь милує кого?" І знову: "Молітесь Богові одному!..." Нам не потрібні чужі канони перестарілих форм, бо ми є люди нової доби.

Коли ми пишемо, що Бог є один, то маємо на увазі, що Він є один для всього світу, тому всі "вибранці" хай будуть розкриті перед усім світом як продукт фантазії й неправди. Божа природа свідчить, що всі люди на землі рівні перед Богом з однаковими правами розвивати й удосконалювати своє життя у повній свободі. А той, хто цим не користується, звичайно, залишиться назавжди нерозвиненим рабом.

Наша праця в поширенні правди і крашого зрозуміння суті віри й духовості досить трудна, бо ще є багато незрячих людей, темних у духовості. З листів читачів бачимо, що наш народ прагне напрямку, не хоче жити порожньо, шукає в різних сектах свого задоволення духовного і часто йде в Сибір просто даремно, бо бореться за і вірить в те, що зовсім не є Богом. Але, дякуючи Богу, і в Україні вже пішли ці думки про новий напрямок в люди, народ починає гуртуватися в громади, щоб очистити віру в Бога так, як учив Шевченко/без кадил, кропил і явлених/, бо, нарешті, опам'ятався і пізнав, де корінь нашого зла, при якому ми, обдурені, бились за чужі хрести і столиці. А якщо Бог покладе чомусь кінець, то вже нічого не поможе проти Нього - ніякий патріярхат, ні обмани явлених і чуда. Тому я звертаюсь до всіх свідомих людей, щоб стали в ряди народних будителів, даючи правдивий напрямок виходу з біблійних небелиць і з духовної порожнечі і безбожжя до одного Бога. Цей наш напрямок тим прямий і святий, що він веде до одного святого Бога - без злих обманців, що проголошу-

ють себе богами і пророками. Бога не можна знайти в брехні, а правда не може бути в примітивізмі вір. Наша уява про Бога як про Всемогучого Творця, а не про такого, що помиляється та безсильно воює з чортами тисячоліттями. Легенди і примітивні обряди принижують і нашу віру і нас самих, тому наука про Бога мусить бути в корені правдивою науковою. Таким напрямком ми й ідемо.

"БОГ є ОДИН", ч. 22,

липень-вересень, 1978

ОКРЕМІ НАПРЯМНІ

/Правдива наука - без догм/

Бічне шукання нового і кращого - це джерело людського розвитку і життя; без цього людина не може мати прогресу ні розумового, ні культурного...

Хто тішиться примітивними догмами, той подібний до дитини, що сидить у бруді і тим тішиться...

Багато є в світі різних рухів - політичних, релігійних і навіть кримінальних, що існують в братерстві поміж собою і в любові між ними, але перш за все мусить бути любов до правди, до життя всього народу, до розвитку знань і культури - таке братерство має правдиву Божу любов...

Справжня любов і братерство полягає в тому, щоб любити світ природи і свій народ, за що найкращі люди в світі віддають своє власне життя, щоб тільки жив народ і жила правда...

—
Найбільше в світі зло полягає в тому, що людина часто фанатично бореться проти правди, щоб тільки оборонити фальшиве переконання...

—
Тільки вічні шукання правди з боку окремих осіб дали людству розвиток та поліпшення життя, хоч самі від народних фанатиків терпіли муки і зазнали смерть...

—
Життя це не тільки тіла, одяг і гроши — життя також вольний і веселий дух людини та задоволення після тяжкої праці...

—
Є раби, поневолені силою меча, але є й раби, що вродилися рабами, і вони не вміють жити без чужого опікуна вільно.

—
Вся світова наука йде з кличами шукати нового й кращого — тільки релігії йдуть з кличами не порушувати перестарілих догм...

—
Нічого вічного без змін нема в природі, тому в минулому багато пропало вір,

партій, держав і племен, бо хто не шукає кращого й нового, той мусів, згідно з законами природи, згинути...

Мудріст і правда - в Божій природі і творчості, а той, хто шукає мудrosti в примітивізмі, знаходить обман...

Голос народу є святий, коли він виходить із вольної душі і мудрої голови, а народна правда така могутня, що часто віддає під суд найбільшого володаря світу...

Брехня успішна серед темних людей, а що темних завжди більше, тому брехливі рухи часто мають успіхи...

Брехнею є все те, що не відповідає законам природи, перешкоджає життю людини на землі та витворює різні уяви...

Не спіши без пори на небо, бо Божий рай є скрізь, де є життя; старайся ти життя використати, бо воно дане тобі на добро...

Привичка людини має такий великий

вплив на людину й **її** життя, що вона часто руйнує те життя по привичці...

Деякі люди радо п"яніють не тільки від алькоголю, а й від фальшивих наук, що й діє на **їхню** духовість...

Радіти треба найперш волею своєю і волею свого народу, а добробут буде залежати від працьовитості...

Хто основує свою віру на старих переказах, а не на нових даних і поглядах, той вірить примітивно; а примітивізм понижує людину й **її** культуру...

Не шукайте Бога в храмах чи у фронтових куточках, а шукайте Бога в Його природі, де Він вічний у своїй творчості...

Віра в Бога - це почуття духовне, а обряди творилися народами століттями. Ми є народом з новими й вищими здобутками науки, тому творімо краще й нове поняття про Бога й обряди...

Божественна вічність - це вічні форми і зміни, через те вічність полягає в розпадах і розвитках фізичного, щоб духовне одержувало нові форми до дальнього життя...

Розум – це людський скарб, але до розуму ще потрібне сумління, без якого й розумні люди роблять багато зла світобі...

—
Розуміти Бога означає розуміти свою вічність, без чого людина живе вічно в розчаруванні...

—
Між освітою і духовістю є велика різниця: є люди освічені, але порожні духово, а є без освіти, але на високому рівні духовости. Тому не шукаймо духовости тільки в освічених людей, а в тих, хто ту духовість здобув...

—
Духовість – це правдивий погляд на життя і відчуття того в природі, чого ми не в силі бачити, але що є результатом нашого спостереження і відчуття.

—
Якщо зробиш помилку, то не соромся ~~її~~ визнати – тоді вона стане тобі корисною в майбутньому, бо зрозумієш, де помиляєшся...

—
Говорячи про правду, а роблячи не по правді, творимо самі собі зло...

—
Чистота віри в Бога полягає в правдивому розумінні Бога, а всякі обрядові примітивізми лише засмічують віру неправдою...

Велику помилку робить та людина, що в страху перед публікою вважає, що вона мусить усім догоджати...

Генії завжди переборювали темряму, бо не боялися ні критики, ні погроз, ні тяжкого життя...

Страх принижує людину і змушує людину поклонятися тому, в що вона сама не вірить. Це є лицемірство боягуза...

Не той темний і нерозумний, що не знає, а той, що не хоче знати, думаючи, що він все знає...

Нерозумний той, хто боїться будь-якої книжки - доброї чи злой: не пізнавши з неї поганого, не знатимеш ціни й доброго та не шукатимеш його.

Коли проста людина скаже правду, майже ніхто не звертає на те уваги, а коли якась відома людина набреше, темний люд вбачає в тій брехні геніяльну думку...

Одні вмирають за народ, щоб народ його жив, а інші нищать народ, щоб самому жити...

Якщо освічені люди б'ють поклони перед ідолами, як це роблять темні люди, то їх вони темні. Чесність не в освіті,

а в сумлінні..

Правду і духовість треба шукати не в казках, а в правдивій формі життя природи...

Ще світ такого не бачив, щоб у церкві відправляли молитви, а під церквою були клюб, корчма і картограйство. Але в наших християн це стало традицією...

Форма одягу робить людину або гарною, або смішною – залежно від тієї форми. Те саме й у вірі...

Щоб вірити в святого Бога, треба бути чесним...

Треба завжди допомагати бідним, але коли ціною тієї допомоги купують бідну людину, щоб мати над нею контролю, – це ганьба...

Правдива допомога людині з любови до неї мусить бути без накинення їй своїх думок і переконань силою свого багатства, що веде в чуже ярмо...

Обман проповідується переважно тими, що самі були обмануті...

"БОГ є ОДИН", ч.22,
липень-вересень, 1978

ЯК КАТОЛИКИ ЛІЗУТЬ ДО НЕБА

Прочани до Риму лізуть по каміннях на гору Скала Санкта і тим здобувають собі ніби спасіння в Бога. Ті камінні сходи дуже довгі, і по них на гору треба лізти на колінах. Не один із українських католиків уже ліз по тих сходах, а серед них багато й з науковими дипломами...

Уявімо собі цю картину: Ісус або його мати Марія сидить на горі і записує до раю тих, що широко лізуть на ту гору з молитвами і вірою, а тих, що лізуть туди з нещирою молитвою, записує до пекла... Чи це не сучасний примітивізм віри? Чи таке не варто скритикувати? Чи про таке спасіння можна сьогодні проповідувати? Це ж така духовна темрява, що засліплює навіть очі людям з дипломами в кишенях. Чи ж Бог вимагає, щоб людина лазила на колінах по горах? Чи ж Бог вимагає, щоб ми самі себе мучили й утруднювали наше життя на землі? Так ця земля Богом нам дана для життя, а не для добровільних мук. А якщо для мук, то чому ж ці муки і страждання проповідують ті, що самі не хочуть мучитись, а ходять у золоті, ідять що найсмачніше, сплять у найвигідніших ліжках, а на випадок захворіння вимагають найкращих і найдорожчих лікарів, щоб не вмерти? Бо не хоче йти в небесний рай, а тішиться земним, посилаючи в небесний лише темний народ...

"БОГ є ОДИН", ч.22,
липень-вересень, 1978

НАРІД ХОЧЕ БОГА

Коли добре приглянутись до народних вір, то побачимо дві групи людей: одні прийняли віру від своїх батьків і зовсім не цікавляться, щоб перевірити, чи вона правдива, а ходять собі по звичаю до церкви, моляться, як іх навчили батьки, і все те обороняють; другі - цих менша частина - цікавляться вірою, шукають шляхів пізнання й зрозуміння її, шукають правди. Але коли нема свободи, то де ж вони можуть ту правду знайти?

Буває, що людині показуєш ввесь примітивізм і фальш її віри, але та людина виправдується тим, що, мовляв, є в тій вірі й щось гарне, правдиве... Але отого "щось" не вистачає. Коли віра є на фальшивому фундаменті, то як може в ній бути "щось" добре чи "багато дечого" доброго? Правда мусить бути повна і цілковита, а не частинна.

Багато людей бігає по сектах, шукаючи правду і Бога, але шукають вони все те знову ж на ґрунті Біблії. Тому вони змінюють тільки назву та окремі форми, але примітивного фундаменту не видають, щоб збудувати новий. А наші українські пророки якраз і навчали нас очистити нашу віру від фундаменту починаючи. Бо на старому фундаменті різних божків і півбожків, богородиць та чудотворців правдивої віри в Бога не побудуєш. Тарас Шевченко закликав палити, дерти і викидати все примітивне приладдя, а чи помогло це все нашому народові? Ні. А як ні, то чого нарід жде?

Відомо, що через оте пропаговане в християнстві непорочне зачаття багато людей просто перестало вірити взагалі в Бога, але є й мудріші, що діясно шукають Бога. Серед них багато і людей науки, і простолюддя. Недавно я одержав листа від П.М. з Режайни: "Нарід хоче Бога, а не діда. Бо діда треба тільки шанувати, а в Бога треба вірити і мати надію на Бога як на джерело нашого вічного життя". Коли порівняти таку просту людину з деякими нашими й не нашими священиками з освітою, то ясно видно, що розум не в освіті. Коли людина одержала освіту, а розуму не шукає, шукаючи тільки слави і грошей, то вона й свій розум притупляє.

Пан П.М. торкнувся в листі наших сучасних дожбожівських рухів, які на місце Бога поставили півбожка і називають його духом нації і праотцем слов "янських племен". Але ж національних богів у природі не існує! То була лише уявляна наших предків. Пиші автор листа й про Біблію та казки в ній, зокрема про п"яного Ноя, який проклиновав свого сина: "Тепер у нас, коли п"яний щось каже, то ніхто на те не звертає уваги, бо п"яний говорить те, що й сам не розуміє. Тож як міг Бог виконувати прокльони п"яного батька супроти сина і карати не лише Хама, але й його потомків?" Пан П. М. так багато подає порівняльних прикладів із Біблією, що це видається просто чудом, що прості люди так добре розуміють правдиву історію й релігію. А коли читаєш сьогодні різні релігійні газети і журнали, то бачиш стільки примітивізму в релігійних питаннях, що часом

хочеться вигукнути: "Схаменіться!" Пишуть там і про катедри "святого Йосафата". А хто ж був той Йосафат? Читаймо "Кобзаря":

Ще як були ми козаками,
А унії не чутъ було,
Стам то весело жилось!
Братались з вольними ляхами,
Пишались вольними степами,
В садах кохалися, цвіли,
Неначе лілії, дівчата,
Пишалася синами мати,
Синами вольними... росли,
Росли сини і веселили
Старій скорбній літа...

Аж поки іменем Христа
Прийшли ксьонзи і запалили
Наш тихий рай. І розлили
Широке море сліз і крові,
А сирот іменем Христовим
Замордували, розп'яли.
Поникли голови козачі,
Неначе стоптана трава.
Україна плаче, стогне-плаче!
За головою голова
Додолу пада. Кат лютує,
А ксьонз скаженим язиком
Кричить: Тедеум! Алілуя!..

Оце той перший кат-ксьонз лютий, що ніс унію і нищив козацькі голови! А сучасні раби скажених катюг будують церкви і катедри в ім'я тих, що руйнували нашу державу і наш народ!..

Чи можна мовчати про таку ганьбу?!
"Схаменітесь! - писав Шевченко. - Бо лихо вам буде..."

"БОГ є ОДИН", ч.22
липень-вересень, 1978

НАРОДИ БЕЗ ВАРТИСНИХ ЗАКОНІВ

Переглянувши народні закони, як релігійні, так і політичні, побачимо, що між ними дуже мало вартісних, тобто таких, що обороняли б не тільки тих, що їх творили, а й слабших - справедливих законів.

Спочатку творилися релігійні закони у згоді з поглядами того часу, а коли народ дороستав до свого державного життя, творилися уряди й закони для управління тим народом. Ці закони були вперемішку з релігійними у кожному народі, тому й з"являлися різні віри,ко-жна пов"язана з мовою, культурою і по-няттям про Бога даного народу. Тому то й духовенство так довго сиділо при державних престолах, яке мало більший вплив, ніж державні мужі. Дух і розум народу був у руках священиків, тому й тепер у них є апетит до цього, щоб держати людину в темності й покорі.Bo при світлі науки не вдершиш.

Знаємо з історії, що релігійні провідники часто підбурювали народ до повстання проти свого уряду, і це їм вдавалося, бо серед людей було багато релігійного фанатизму. Так сталося і в Україні під час гетьмана Мазепи, коли вороги України кинули поміж священиками клич про те, що Мазепа, мовляв, закликав шведів, які є штундистами, і хоче повалити православну церкву. Попівського голосу послухали не тільки серед простолюддя, а й серед військових старшин і вищої інтелігенції, - послухали голосу ворогів самостійності України.

Про це наше нещастя мало написано, а те, що й було написане, було знищене як "наклеп" на православну віру.

Багато законів існує в світі, але ще ніхто не написав такого закону, щоб він був обороною раба, слабших народів, щоб засуджував терор і терористів, обман і пониження людини та всіх деспотів. Християни кажуть, що такі закони написані в Євангелії. Але ж у тій Євангелії рабам наказано мовчати за їхню кривду, а терористів названо "божими пророками". Християнський закон рябіє порадами коритися деспотам, яких звуть післаними від Бога, і за те, мовляв, матимеш рай на небі. Це не закон, а параліч народу поневоленого, який зв'язав його навіки в рабстві. І це не дивно, бо писали ті закони в той час півдикуни, що тільки й мріяли про пиятику й гареми і грабунки народного добра й чужих територій. Це все так вкорінилося, що дійшло й до наших часів, тому й сучасні політики і релігійні провідники кажуть одне, а роблять щось інше.

У державах під контролею священства завжди була цензура. Нашого філософа Сковороду священство віддало під суд тільки за його світлі погляди на духовість, які відрізнялися від православних. Ріки сліз і крові пролито з вини церковників. Церква ніколи не мала вартісних законів, а тому не було й вартісних державних законів, бо ці останні творилися на такому ж дешевому ґрунті. Культура й освіта були на низькому рівні, священики не мали зеленого поняття про природу, духовість, мораль, то що можна було очікувати від таких писак?

Ніхто не написав головного закону про право людини бути свободною і незалежною в своїх думках і переконаннях. Жодна релегія чи держава не видала закону, який би забороняв іти війною для підбиття чужих народів і захоплення їх територій або для захоплення всього світу, закону, яким би обороняли слабшого й помогали йому. Всі релігії тісно й завжди співпрацювали з урядами держав і благословляли їх війська на терор і загарбання чужого народу. Християнська правда була в кропилі, що освячувала зброю, а Магомет казав, що правда є на кінці гострої шаблі. Ніде не записано в релігійних законах, що потрібно розвивати техніку, щоб полегшити життя людини, а тільки залякували пеклом за непокору попам і панам. Найкращі уми в світі знищувались лише за те, що генії не слухали темних попів. Усі державні закони творилися під впливом церков.

І тільки закон Вашінгтона був створений без впливу будь-якої окремої віри, а тільки з іменем Бога-Творця. Тому й наш Т.Шевченко високо цінив цей закон, що був зроблений без попа і кадила. Він назавв той закон новим і правдивим та бажав, щоб такий закон був і в Україні, щоб народ був вільний від деспотизму, і державного, і церковного. Ось чому й З"єднані Стейти Америки стали передовими в світі. Створилися нові традиції й форми життя.

Європа не зуміла того зробити, бо на перешкоді завжди стояли церкви, які були завжди проти всього нового і кращого. Тільки наш Тарас Шевченко бачив цей закон правди і волі і писав:

"Чи діждемось і ми Вашінгтона з новим і праведним законом! А діждемось таки колись..." Т.Шевченко не закликав до законів наших предків, до законів Біблії чи Корану та нових християнських догм, а закликав до нового закону на зразок американського закону свободи і добробуту.

Європейські держави не дбали про народ, а спершу про коштовні церкви, про що Шевченко теж писав: "А іншії бого-мольни все храми будують, за отечество благають..." Не думали про розвиток індустрії, освіти, щоб зробити державу багату на щастя кожної людини. Церкви намагалися покривати золотом свої будинки і ризи, престоли, вівтарі, а народ за щасливим життям посилали на небо на руки Авраама, того, що за життя як пастух не любив чужинців. Такий провід не був здібний творити щось корисне для народу. Подумати тільки: приходили царі, забирали в батьків малолітніх донечок для поповнення своїх гаремів, а сліпі раби сьогодні рахують тих злочинців за мудреців і святих... Державні деспоти творили страхіття, а реелігійні деспоти проголошували їх святыми, коронували їх і разом розгулювали над народом. А Євангелія всіх тих деспотів зробила святыми і живими направила їх на небо.

Ніхто з християнських провідників не думав про свою націю, народ, а тільки про панування над ним. І ми на тому й сьогодні терпимо, бо ті старі традиції передались і новим поколінням як непорушну святість.

Світ врятувався й розвинувся тільки

тоді, коли вискочив поза церковні мури на світло науки, і це коштувало багато жертв. В такій державі є розвиток та добробут, а там де церква й досі в силі при уряді, повно терору й жебрацтва.

Християни витиснули зі своєї віри Бога та замінили Його Ісусом, зробивши з нього Бога. Релігії не пішли шляхом придбання знань, а сидять на своїх перестарілих догмах із християнськими монахами включно. Чи ж Бог створив людей, щоб вони цурались того, чим Бог тих людей наділив? Це нерозвинуті пустельники видумали закони самозречення й самознищеннЯ, нібіто Бог тішиться тим, коли людина голодує або втікає від усіх природних розваг і насолод.

Біблія пише, що світ створено на те, щоб віддати в оренду чорту на означений час, а людей на муки від роботи і хворіб. Біблійні майстри хотіли обминути Бога і чорта і самі керувати світом. Це не тільки примітивізм, а повне безглуздя, що його наші священики обороняють і називають усе те словом Божим і волею Божою.

Тарас Шевченко бачив це наше горе та писав про монашське життя як про обдурювання самих себе, а про життя народу він писав так: "Рай у вічі лізе, а ти в церкву лізеш, заплюшивши очі, другого благаєш, а цього не хочеш". Потім Шевченко винує людей і священиків за їхню байдужість і додає: "Сказав би я правду, та собі занудить, а попам і людям однаково буде". Коли б Т.Шевченко хвалив церкви, царів і їхні закони,твори його всіма читалися б, а так Шевченко мусів писати таке: "Вже десять років

минає, як людям дав я "Кобзаря", а їм нібіто й рот зашито, ніхто й не гавкне й не лайнє, як будто й не було мене". Отак люди цуралися читати правду під наглядом свого священства і темних політиків.

І так воно є й сьогодні: коли б я тут писав в похвалу Біблії або якоїсь церкви, ці писання церковники розхвалювали або й помагали їх видати, а так від темних осіб одержую лише образливі слова, а решта мовчить, ніби до них думки нашого Кобзаря не відносяться.

Фальшиві учителі й іхні прибічники на перше місце ставлять своє життя і славу, а для народу кують кайдани, щоб він був послушний іхнім наказам. Вони поступово просовують один одного в число святих, щоб нарід і після їхньої смерті благав у них милостиню і спасіння, а Бог у них лише завісю, за якою вони творять свої темні діла. Завели собі різні святі титули, щоб бути недоторканними святцями, як недоторками мали б бути й іхні догми.

Але сором сьогодні тим, хто все те ще обожнює і цілує, молячись до примітивизму та й бореться за його збереження. Техніка й освіта змінили форму життя у всіх народів - в одних більше, в інших менше. Людина не може бути ні Богом, ні Божим заступником, і до людини молитись за спасіння душі - це народна темрява.

Тільки через природу пізнавали Творця й Його творчість такі мудрі люди, як Копернік, Бруно, Ньютон, а не з біблійних казок. Бог наділяє людину розумом, і цей розум відкриває народу правду на ділі, а не в сліпій вірі.

Коли сьогодні взяти шкільний підручник з біології, зоології, хемії, археології і порівняти з Біблією, то біблійні казки стають дуже примітивними у світлі науки. Але народ привик до казок старих козопасів, і ніяка наука не помагає сліпим людям розплізгти очі. Але мудріша шкільна молодь уже перестає вірити в Біблію, яка суперечить науці. Тому й тепер священики лютують з приводу того, що їх не допускають навчати в публічних школах. Але чи витримав би будь-який священик дискусію зі студентами університету на тему писань Біблії? Колись попи били палками лише за те, що учень не вивчив про Ноя та його ковчег, а якби сказав був щось ще й проти Біблії, то й зі школи вигнали б. Так було не з простим учнем, а й з професором-філософом Сковородою.

Держави переважно позбулися попів у школах, але наша еміграція все ще тримає їх і віддає своїх дітей у руки примітивів, що навчають обожнювати замість Бога, людину і славити її, молитись до неї та цілавати ідолів. Але ця козопасна філософія вже закінчує своє існування, бо молоде покоління шукає правдивої науки.

Тепер уже не заманеш молодь блеском золота, протяжними мелодіями, обрядами-ритуалами, благословінням і прокльонами. Молодь шукає правдивого Бога як Творчого Розума, а торгівлю расм і пеклом відкидає.

Православні й католики передали владу Марії, яку звуть царицею неба, ніби Бог уже постарів для царювання. Марія в них є опікуном - кого перед ким? По-

ляки кажуть, що Іхня Марія є опікункою, росіяни кажуть, що вона є Іхньою опікункою, а українці те саме кажуть. Але та опікунка не зуміла всіх їх помирити. А чи та опікунка спасла наш народ від голоду й Сибіру? Адже ж ін образи з церквами палили і священиків мордували, а де вона тоді була, що не бачила наших сліз? А ми вірили в ін поміч, молились і гинули. Але що священик міг інакше сказати, коли його так навчили? А тепер уже час навчитися правди.

Не ми, люди, створили світ, і нам є призначена місія в ньому, але керувати ним ми не можемо. Світ є Божий і Бог ним керує. А люди мусять виробляти такі закони життя на землі, щоб не було самознищення людей, обману і поневолення. Народи творили різні релігії, то чому б тепер ті ж народи не могли б щось нове й краще створити. Не шукаючи нового й кращого зрозуміння Бога, ми лише помагаємо занепадові релігії взагалі. Мудрі люди завжди шукають правди і добра, а немудрі й злі завжди стають на перешкоді.

"БОГ є ОДИН", ч.22
липень-вересень, 1978

ЯКОГО ЗАКОНУ БРАКУЄ В ЦЛОМУ СВІТІ?

Найперше такого, який би не руйнував життя й волю людини. У релігії треба створити такий закон, який засуджував би всяку брехню, терор, ошуканство, як і тих, хто тим послуговується. Ми всі кажемо, що Бог є один, але не хочемо розуміти того, що всі ми перед Богом

маємо однакові права на життя і розвиток. Всяка спекуляція якимсь вибранством у Бога для прикриття своїх злочинів мусить бути засуджена. Біблія пише: де нога ваша, там і земля ваша. І тому безглуздому терору і посяганню на чужі території нема кінця.

Ti, що вірять в Біблію, кажуть, що і в ній є закон моралі і заборона робити зло. Який же то закон, коли спершу пишеться "не вбий", а потім - вирубай всі народи кругом себе?.. Кажуть, що Ісус навчав любити ближнього, ба й навіть ворога свого, а терору, описаного в Біблії, він не засудив та ще й святыми назвав терористів. А чого варті поради Ісуся: відречись сам від себе, не люби світу цього, залиш батька, матір, жінку й дітей своїх?!

У кожній українській церкві проповідують, що то ніби Бог дав українцям також закон через Мойсея, а благодать через Ісуса. Але ж це голі слова, бо той Мойсеїв закон зовсім не підходить для українців, до їхнього життя й культури. Порівнявши наше державне життя з законами Мойсея, побачимо, що нема між ними нічого спільногого: ми не йшли на винищування інших народів, суботи не святкували, свинину їли, не обрізувались, бороди голили... А благодать Ісуся нас тільки розсварила, поділила нас на ворогуючі секти й парафії, залякала наших батьків пеклом, кінцем світу, гріхом їсти, пити, дітей загнала в монахи і завжди держала наш народ у страху темному.

А коли наш народ жив без Ісусової благодаті, то була в нас і своя держава.

Мойсеєве оповідання про створення світу змайстрував Єздра, коли повернувся з Вавилону, де взяв ці байки від вавилонців, іранців і єгиптян - у них це все було ще раніше записане...

А тепер погляньмо трохи в історію християнства і побачимо, що коли церква була тісно пов'язана з державою, то ось такі закони були впроваджені: в 1864 р. папа Пій IX осудив усіх учених і нові винаходи. А що злого робили для народу та й для церкви ті винаходи? Зовсім нічого злого. А папа Пій X в 1907 році викляв усі модерні науки і винаходи, включно з потягами, талеграфами, медичною, літературою тощо. Багато можна знайти прикладів християнського недбальства у справі поліпшення долі народу. Християнство тільки скріплювало свою владу над народом, лякаючи його пеклом і чортом. Але чи можна сьогодні виправдати християнство за таку науку і поступки? Дубинкою гнали наш народ у християнство, а з християнства загнали на ганом у колгоспи, а з колгоспу прийдеться, мабуть, також дубинкою виганяти, бо раб привикає до свого рабства...

На чому ж треба створити нові закони? На фундаменті вчення Сковороди, Шевченка, Франка, Українки, які бажали чистоти віри і обрядів, називаючи всі старинні віри мертвими.

Сьогодні проблема в світі між арабами й жидами, і ніхто не знає, як цьому зарадити, боячись, щоб не вибухла світова війна. Але ніхто ще не висунув і для жидів і для арабів правдивий закон: ви діти одного семітського племені, одного Бога-Творця, тож зумійте жити по-

братерськи, а свої Коран і Біблію з Талмудом викиньте на смітник, бо якраз то через них ви й маєте біду. Уявімо собі, що б сталося у світі, коли б кожний народ почав шукати меж своїх кордонів з-перед 2-х тисяч років?! Від самої уяви такого робиться моторошно...

Тож - чого бракує і жидам, і арабам, зокрема ліванцям? Як і всім іншим - правдивого закону, щоб навчив їх правди й любови та пізнання Бога - не на Сіоні, а у Всеесвіті. А нам, українцям, бракує найперше такого закону, який дав би нам право на життя і волю, яку часто ми продаємо чужинцеві - ту Богом дану нам волю, а шукаємо ярма на нашу вже й так змулену шию, що його віками носимо разом із усіма поневоленими народами світу.

Час усім нам схаменутись і піznати правду всім разом!

"БОГ є ОДИН", ч.22
липень-вересень, 1978

ГРИГОРІЙ САВИЧ СКОВОРОДА

Народився Сковорода 3-го грудня 1722 року в с.Чорнухи, Лохвицького району на Полтавщині. Батько його був малоземельний козак, тому не легко було навчати свого сина у вищих школах. Але природня здібність сина Грицька переборола всякі труднощі. Ми бачимо, що Грицько Сковорода здобув високу в той час освіту, знав декілька чужих мов - латинську, гебрейську, стару грецьку, польську і французьку. Це свідчить про

те, що Сковорода був велетнем духа, бо дійшов до вершин знань і думання власними силами. Тому ми сьогодні й такі бідні духовно, що відкидаємо те, чим нас Бог наділив — геніяльними національними пророками, про яких ми забуваємо та не хочемо докладно знати про них. А тим часом кожний передовий народ гуртується навколо своїх велетнів, популяризує їх на весь світ. А що ми зробили з Сковородою? Чи наш пересічний українець хоч трохи знає про нього й його думки? Навіть науковці мало ним цікавляться і не пишуть про нього багато.

З чим же ми йдемо до боротьби за свою незалежність? З чужими пророками, філософами, навіть з нерівними до таких наших велетнів, як Сковорода. Чому ми славимо чужих і навчаємо наших дітей про них, а своїх промовчуємо? добре й докладно знаємо, наприклад, про Платона, Августина та інших, але мало про Сковороду. Платон писав, що він народжений від непорочного зачаття, і цього вже досить, щоб оцінити його мудрість. Августин, якого дуже популяризує християнство як ніби одного з найбільших мислителів, мислив таке: в Кападокії кобили мають лошата від вітру. А в нашого Сковороди таких дурниць нема, то ж чому він, найкращий із філософів світу, забутий?

Ми на еміграції набували багато церков, понаписували багато байок і попереクリчували нашу історію та промовчуємо, що ми колись були великим народом у великий імперії — ми рахуємо лише тисячоліття нашої історії, починаючи християнством в Україні, що принесло нам

занепад. Ми стали обожнювати зрадників і ворогів наших, а своїх пророків забули. "Голос Америки" українською мовою передає в Україну про катедру ім. Йосафата, а чому б не передати в Україну про Сковороду? А тому, що там добре знають, як переслідували Сковороду та хто виганяв його зі школи і не давав заробити на хліб щоденний. Ми сидимо і ждемо, щоб хтось про нас говорив щось доброе, а самі того доброго не говоримо і не пишемо, бо воно нам очі коле.

Чи Сковородини думки не є більш правдивими і гуманними, ніж у ьіблії? За життя Сковорода мав дві дороги: до слави і добробуту в царських обіймах або за Божим покликанням ширити правду серед народу. Будучи обдарованим гарним голосом і музичною здібністю, а не тільки великим розумом, Сковорода міг би вигідно жити в палацах царської еліти, куди його й запрошуvalи, але він відчував, що Бог послав його для свого українського народу, щоб поніс йому науку правди і правдивої віри в Бога. І цим шляхом він пішов, відмовившись від усяких вигід життя з рук окупанта і фанатиків - своїх і чужих брехливих догм.

Побував Сковорода поза кордонами рідної країни, побачив більше різного горя і неправди в світі. Повернувшись у рідний край, Сковорода був об'єктом захоплення аристократів, які радили йому іхати в Росію і там викладати в університетах. Але Сковорода мріяв про Україну й її молодь і хотів стати учителем в Україні. На нещастя, тоді, як і тепер на еміграції, школи були в руках

священиків, а адміністрація в руках єпи-
скопів, які вимагали від Сковороди не
встрявати своїми думками поза християн-
ське вчення, а навчати так, як це було
прийнято в православній науці. Сково-
рода був настільки чесний, що не ховав
своїх думок від учнів, які переважно й
любили свого вчителя, крім, звичайно,
деяких з вищого "благородія", які вба-
чали в ньому мужицьку кров. Але голо-
вними ворогами Сковороди було духовен-
ство, яке виганяло Сковороду з праці в
школах. Яка ж причина переслідування
Сковороди?

Раніше Сковороді пропонували висвяти-
тися на священика, бо єпископ Миткевич
вбачав у Сковороді людину, яка могла б
стати ректором колегії, але він відкин-
ув ту пропозицію, кажучи: "Ліба ж ви
хочете, щоб і я збільшив число фарисе-
їв? Іжте жирно, пийте солодко, одягай-
тесь м"яко і монашествуйте!" У мона-
шестві Сковорода вбачав темряву.

У 1969 році Сковорода зі своїм учнем
Ковалинським відвідав Київ. Про цю по-
дорож П.Попов пише так: У Києво-Печер-
ській лаврі Сковорода зустрів своїх то-
варишів по академії, знайшов і родичів,
які стали ченцями. Вони умоляли Сково-
роду невідступно: Годі тобі блукати по
світу! Час приchalити до пристані! Нам
відомі твої таланти, свята лавра прий-
ме тебе як своє чадо. Ти будеш стовпом
церкви і красою обителі.

"Ах, преподобні! - з запалом відповів
Сковорода. - Я стовпотворіння собою ум-
ножати не хочу. Досить і вас, стовпів
необтесаних, в храмі Божому"...

Ось у чому причина ворожнечі священ-

ства проти Сковороди.

Як дивився Сковорода на ціль в житті, це видно з розмови нашого філософа зі своїм колегою з Київської академії Кирилом Ляшевицьким, який був намісником Тройце-Сергієвої лаври в Москві і вславився своїм хистом проповідника:

Кирило: - А ти йоржистий, як і колись.

Сковорода: - Та й ти нівроку був на язик.

Кирило: - За десять років обчоргав, стер, вже як стара мантанка. Гадаєш, легко годити Богу й людям.

Сковорода: - То не годи!

Кирило: - А сан? А звичка жити в постійній шані, славі? А недалека старість?

Сковорода: - Од всього найдорожчий душевний мир і спокій.

Кирило: - Душевним миром не будеш си-тий, Грицьку!

Сковорода: - Не в ситості, Кириле, щастя, а в сродній праці, в певності, що ти живеш по правді, не робиш шкоди іншим і не даєш нікому й свою мертвити душу.

Кирило: - Так світ не рай. Тут кожен собі рве. Кричать про совість, душу і про любов до ближнього, самі ж, що можуть, тягнуть. А я, по-твоюму, стояти мушу збоку, дивитися й ковтати мовчики слину? Ні, красно дякую! Нема дурних... От як усі так житимуть, тоді і я, будь ласка.

Сковорода: - Ти ж проповідник, пастир!

Кирило: - Я й проповідую, картаю жадібність, підлість і всі гріхи на світі.

Сковорода: - А сам?

Кирило: - А сам живу, як можу!

Сковорода: - А люди вірять твоїм сло-
вам - облудні?

Кирило: - Не знаю. Плачуть.

Сковорода: - З горя?

Кирило: - Піди спитай...

/Щевчук, стор.105/

Ось чому не міг Сковорода вибрати й собі якусь ролю при церквах, а пішов поміж народ проповідувати всім - темному й освіченому, бідному і багатому. А в усіх філософічних проповідях Сковороди нема похвали ні Ісусові, ні Біблії, а є тільки Богові, якого Сковорода розумів як Творчу силі в природі.

Ректор академії К.Бродський довідався, що учень М.Ковалинський, якому тоді було 17 років, "поширює думки, ворожі церкві", які міг почути тільки від свого учителя Сковороди, вирішив вигнати його зі школи. В його обороні став Сковорода. Тоді ректор запропонував Сковороді "взяти сан чернечий", і тоді цю справу затушують у школі. На це Сковорода відповів, що він не хоче ховатися за спину церкви, щоб рятувати хлопця і готов всю провину взяти на себе, бо "краще смерть або каторга, як кривлення душою". Тоді ректор Бродський запропонував нову розв'язку: щоб Сковорода написав похвального вірша на честь вохестя імператриці Катерини 2-ої на престол. Це був би добрий щит. Та Сковорода відмовився, відкинув і цю сіть, якою його ловили. /Щевчук, стор.157-8/.

Вигнали Сковороду з усіх робіт, і він мандрував 25 років по Україні, ділився з народом всяким добрым словом і пере-

живав з ним всякі кривди і недостатки, а церковні отчики переїдалися народними ласощами та калічили душі молодих людей у школах, як це є тепер у нас на еміграції.

"БОГ Є ОДИН", ч.23,
жовтень-грудень, 1978

ПРАВДИВІ ПОГЛЯДИ СКОВОРОДИ

У дуже ранньому періоді творчости і Сковороди, і Шевченка, і Франка ми бачимо ще залишки їхнього переконання, що були результатом їхнього виховання в дитинстві, тому ѹ у тих творах можна ще знайти похвали християнству. Але в до зрілому віці вони змінили свою філософію щодо релігії й поняття про Бога і тому не слід дивуватися, коли знаходимо деякі протилежності в тих самих авторів у різних періодах їхнього життя й творчости. За правдиві погляди таких людей треба вважати ті, що вони їх мали у зрілому віці оформленої філософії.

Проф.Чижевський пише: "Гостро критикує Гр.Сковорода Біблію, кажучи, що це дитяча мудрість... вірити в те, що природа нібіто колись могла робити те, чого тепер ніде й ніколи не може робити". На стор.373 автор "Тони Алквіадської" вирахував те, "чого не могла зробити природа": "не возвращався Іордан, за Іусу-са Навина не зацепилось сонце", за Адама змій не мав язика людського. Розділ про Біблію Сковорода починає такими словами: "Мойсей, ревнуя священиків єгипетських, зібрав в одну громаду земнеї

небесне і популяризував род своїх предків і злішив книгу бітія і тим заставив думати, що світ створений 7 тисяч років тому". На цій сторінці філософ пише і про Євангелію св.Іvana, що починається словами: В началі було слово і слово було к Богу. Так, мабуть, тоді було переведено це з Євангелії. Автор передмови до творів Сковороди пише, що філософ "всю біблійну писанину назвав "сенно-писменним мраком", який убиває свідомість людей "благословними бабськими байками" /I, I7/. Там таки пишуть, що Сковорода критикував Біблію, пристрастно картав церкву, як мертву храмину, а духовенство як ідолопоклонників і носіїв всяких забобонів. Чижевський твердить, що ці пантеїстичні погляди Сковороди можна б погодити з християнським вченням, але ми заперечуємо: Сковородинського вчення ніяк не можна помирити з християнством.

Сковородині твори не друкувались і є загадка про 20 творів, але розшукано лише I7 і то докладно не передруковані. Бо все те в ворожих руках на рідних землях і тут, на еміграції, де сучасне духовенство не бажає, щоб нарід знов правду про Сковороду. Пізніше тут з'явилися спекулянти Сковородинською філософією, які намагаються приписати великого філософа християнству, як ото й росіяни байками намагалися зберегти Л. Толстого при православії. Анастасія Ніжинець пише, що стиль Біблії вабив Сковороду своєю алегоричністю і що він до останніх днів не втрачав до неї інтересу. Це, звичайно, вигадка тих, що хотіли б бачити Сковороду в колі хрис-

тияństва, хоч вся філософія Сковороди зовсім не основана на Біблії чи Ісусові, а лише на одному Богові.

Ось головні думки Сковороди про Бога:

— Бачу в природі два мири: один є фізичний, а другий духовий, видимий і не-видимий.

— Бог — це духовне начало. Дух і Бог — це те саме.

— Бог один "тайная пружина всьому". Таємним законом є Вожественна сила, яка знаходиться в природі.

Так розумів Сковорода Бога і природу. Він ніде не прославляв Ісуса, Марію та догми першої християнської церкви, але критикував Біблію і церкви. Сковорода ніде не закликав до поклоніння ідолам, перунам, дажбогам і різним природнім у світі явищам.

Сковорода вважав, що кожна людина має природний хист, здібності та нахили до якоїнебудь діяльності, а тому вимагав розкривати їх якомога раніше і вживати заходи до їх всебічного розвитку. Він перестерігав учителів не робити помилок і не знецінювати дітей, які не виявили здібностей у певній ділянці, бо вони можуть мати здібності в іншій ділянці, про яку вчителеві й невідомо. Сам Сковорода мав учня, який був злим студентом, але як цей учень взявся до механіки, то здивував їх своїми здібностями. Мудрість Сковороди була в тому, що він знов душу людини й її вартості, знов, що всяка людина має своє призначення в світі. А раніше було так, що тих, хто мав слабшу пам'ять, вважали дурнями... Та й тепер іноді дивляться тільки на

дипломи людей, хоч багато з них одержали ті дипломи не через власний розум, а тому, що вивчили те, чого їх навчали.

Деякі історики пишуть, що Сковородинська думка моральної філософії будила думку й у деяких українських панів, нових російських дворян та навчала їх, що селяни-кріпаки також люди, яким належаться людські права. Далі історики пишуть, що український народ шанував свого філософа, оповідаючи про нього легендарні історії. Кобзарі співали пісні Сковороди. Перший український письменник Іван Котляревський був під сильним впливом філософії Сковороди. Те саме можна сказати й про Г.Квітку-Основ'яненка. Згадував Сковороду і Шевченко. А Панько Куліш писав у поемі "Грицько Сковорода": "Ти, Грицьку, справді був святий Подвижник серця чистоти... Ти правди жрець і пророк". А церква й тоді вже переслідувала Сковороду, а тепер докінчила і затерла по ньому слід.

Історики пишуть, що Сковорода ввесь час свого земного життя думав про те, щоб не вмерти без ума. Його учень М. Ковалинський пише, що перед смертю Сковорода відвідав його, а через місяць і помер, викопавши перед тим сам собі могилу, щоб нікого не затруднювати з його похороном. Помер Сковорода 9-го листопада 1794 р.

Сковорода вимагав вільних думок у народі, щоб порвати духовні кайдани. На перше місце він ставив правду і не боявся за неї постояти. А наші історики і церковники бояться навіть про Сковороду щось написати, не кажучи вже про його філософію.

"БОГ є ОДИН", ч.23

жовтень-грудень, 1978

ЛЕВ ТОЛСТОЙ

Філософією Сковороди захоплювалися й вища верства російської інтелігенції, а серед них Лев Толстой. Цей останній був пробуджений думками Сковороди, але не зумів їх повністю збагнути і пішов власним шляхом.

Лев Толстой - це російський граф-багатій і прославлений у всьому світі письменник. Читав я дещо з творів Толстого, багато чув оповідань про нього від російського духовенства, нібито він був захоплений якоюсь ерессю, а коли вмирав, то покаявся і прийняв сповідь і причастя від православного священика. Про це останнє якось трудно повірити, щоб людина довгі роки думала про щось нове, а потім при смерті повертається думками назад... А недавно я чув у радіо "Голос Америки" в російській мові про те, що писав і думав сам Толстой, і це було продемонстроване читанням його щоденника, як також його дочка, яка померла в Америці недавно, проживши понад 90 літ, також говорила про свого батька.

Були різні здогади про Толстого, та-кож про те, що він нібито був захоплений англійськими сектами пуританів та інше, але з щоденника самого Толстого видно щось інше, бо він записав таке: "Я не розумію Бога в трьох особах...", а англійські квакери і всі секти рахують Бога в трьох особах. Толстой також не вірив в Біблію і так само, як і Сковорода, не вірив в родовіддя євангельське. Толстой вірив тільки в одного Бога, а про Марію Й Ісуса казав, що во-

ни для нього є мертвими. За це право-славна церква й відлучила Толстого як єретика в 1901-му році. Як каже дочка Толстого, це була для них родинна тра-гедія.

Здається, Толстой був на добрій до-розі, але не зумів до кінця довести в той час своїх думок, а поліз назад до старинних поглядів та розуміння Бога й духовости, науки й культури, тому, ма-вши на початку багато послідовників та прихильників, згубив їх. Толстой про-повідував простоту, втікав від культу-ри і життєвих насолод, чим і попсува-в собі все те, що почав було будувати. А з тим авторитетом і грішми, що мав/він тільки з видань своїх літературних тво-рів мав річно 40 тис. рублів - великі гроші в той час!, він міг би розбуду-вати такий рух, що легко міг би роззб-роїти православну церкву і зробити з неї правдиву церкву віри в одного Бога. Толстой знав помилки православної церкви і всього християнства, але не знав, що дати народові краще, щоб вити-снути гірше.

Сковорода, Шевченко, Українка, Фран-ко не закликали повернутися до старих передхристиянських божків і форм віру-вання, а Толстой обмінув культуру і фо-рму нових обрядів і пішов шукати Бога у стародавньої людини. Тому він не міг замінити старий примітивізм новим і пра-вдивим поняттям про Бога.

"БОГ є ОДИН", ч.23

жовтень-грудень, 1978

СУЧАСНЕ ДАЖБОЖІВСТВО

Як християнство не старалося затерти сліди віри наших дохристиянських предків, не змогло воно повністю це зробити. Пригадую дореволюційний час, коли наша молодь ішла ввечорі вшанувати Купала з вогнем і співами. Тоді піп направляв урядника і той розганяв молодь геть, а вже в неділю в церкві піп картає ту молодь за ідолопоклонство. А що в його церкві було повно ідолів, про те він нічого не говорив, маючи їх за образи святі. Так колись попівська сила забороняла не лише думати про щось нове, але й переслідувала за старе.

З історії відомо про нашу дохристиянську віру, головним Богом в якій був Сварог з його синами і дочками: Перун, Дажбог, Коструб, Волес, Стрибог та ін. Сонце і вогонь також вважали за синів Сварога. Була й Макоша, дочка Сварога. Усі природні явища в той час сполучували з чинами і дочками Сварога, головного Бога-Творця. Але тих синів і дочок було вже так багато, що їх почали називати за півбогів, аж поки народ уже розгубився і не знав, хто з них старший, де межа поміж богами. Князь Володимир поставив за старшого бога Перуна, ввівши його культ тому, що Перун був богом війни, а князіві хотілося мати велику імперію, він і молився до нього. Отже, Дажбог ніколи не вважався в нашему народі Богом, а тільки сином Сварога, півбогом.

Михайло Грушевський перевірив історію нашої дохристиянської віри і написав: Сварог так і залишився на Олімпу Укра-

їнському.

Як відомо з листів Юрія Лісового, рух дажбожівства почав діяти в 1930 році в Польщі, де в ньому брав участь Володимир Шаян, продовжуючи цей рух і на еміграції. Силенко/Орлигора/, учень Шаяна, чомусь від нього відколовся і почав проголошувати сам себе духовним учителем якоїсь Рідної Української Віри. В.Шаян був глибоковіруючою людиною; хоч у нього була віра в якусь трійцю: Сварог, Перун, Дажбог - він називав їх таки творцями світу і людини, а Силенко пише, що Бог світу і людини не творив. У журналі ч.І на стор.І5 він пише: Дажбог - це символ духа не божого, а дух нації. Та ще написав: Дажбог є світлоокий праотець слов"янських племен. Ось цього "світлоокого праотця" Силенко звє Дажбогом, а себе учителем того божка. Для деяких безбожників таке подобається, бож Бога нема, а є тільки праотець слов"янський...

Рунвісти пишуть у своїх листівках, що вони вірять в Дажбога як творця світу і в якогось "дателя буття". А того небачать, що писали раніше: Бог не карає за злі вчинки і Бог не обласкавлює за добре вчинки... То який же він датель і кому від роздає?..

Силенко відкинув Бога як духа і прикривається національними кличами. Чи таке можна назвати вірою в Бога? Ні, це не віра, не партія, а зліпок баламутства в народі, щод вести народ до повної порожнечі. Це калічення душ, коли людина мусить вірити в те, чого не існує в природі. Подумати тільки: Дажбог є праотець слов"янських племен і, крім Даж-

бога, немає Бога, а ми його внуки...

Сіленко сам створив культ своєї особи як пророка, дозволив ставити себе на "святих кутиках" і жертвниках, щоб бути першим прославленим у молитвах своїх прихильників. Він висвятив собі якихось рунтатів, а жінок тих рунтатів звів рунмамами. Де написано, що в нашому народі були рунтати і рунмами? Це на "подобіє" російських православних "батюшок" і "матушок". А форма цих новітніх батюшок-рунвістів така: вишита сорочка і пошита косовороткою, що в Росії звали "толстовкою". Під час відправ вони накладають на шию вишитого рушника, також тризуба, а іншого тризула держить у лівій руці і читає Сіленкові писання, що є тільки порожніми й прикритими національними кличами фразами...

Рушник - це краса нашого мистецтва, а тризуб - наша національна емблема. Усе те має своє місце, тільки не тут. Рунвісти ставлять образ Т.Шевченка, а поруч нього такий примітивізм з усіма в ньому християнськими формами. Чи не досить нам тих риз, щоб народ і тепер не міг встати на свої власні ноги?!.. Молоде покоління тепер не тішиться блискучими предметами, а шукає правди, культурної форми, бо без того не можна і Бога знайти та духовости для своєї душі.

Коли ж Сіленко перебрав міру самохвалиства, його діло почало розвалюватися на маленькі частинки. А щоб врятувати дажбожівство, Мирослав Шкаврітко започаткував собі Соборний храм дажбожівства, збираючи всі обламки після розва-

лу першого рунвізму. Це був великий в той час розвал: майже вся управа в Головнім Столі ОСІДУ - голова архіву, голова господарчого відділу, голова жіночого відділу, скарбник та ін. - відпала від Силенка, як також багато звичайних членів. Мирослав Шкавритко, що був правою рукою Силенка і популяризував його в ним редактованій газеті "Канадський фармер", рішив усе те рятувати під кличем Соборного Храму Рідної Віри. Але цей рятунок був безуспішним, бо Шкавритко не пішов шляхом визнання одного Бога, про що вчив Т.Шевченко, а повернувся в глибину наших предків, що в сучасну пору є перестарілим джерелом віри. Помилка Шкавритка в тому, що він не послухав порад мудрих людей на добро народу, а заходився утримувати старий примітивізм. Він наробив і собі всяких ідолів на зразок християн, намалювавши собі на полотні людей та даючи їм різні імена: Тато Орь, Мама Лель і носячи на дрючках, мов хоругви.

Ще велику помилку зробив Шкавритко і тим, що назавв себе внуком Дажбога, нібито його дід був тим Дажбогом. В старину наші предки рахували себе внуками Дажбога, але ж то була тільки уява, що Дажбог був ніби родонаочальником нашою племени, порожня легенда. Помилка Шкавритка також у тому, що проголосив себе волхвом віри і застежив за собою право вирішувати всякі духовні проблеми, як мудрець. Волхв - це мудрець, а мудреців не проголошують, мудрість сама виявляється протягом довгого часу, а тоді таку людину називають в історії подібним словом, як це було у випадку на-

шого князя Ярослава Мудрого, — одинокий випадок у нашій історії. А Шкавритка вже тепер короновано "мудрецем".

І Тарас Шевченко, і Леся Українка навчили нас, що пора змінити мову про віру, що мусить бути нове поняття про те та щоб очистити нашу віру, а Шкавритко поставив образи тих наших великих людей, але навчань їх не тримається і засмітив свій храм знову свічками, ризами, кропленням та жертвниками...

Що ж можна сказати взагалі про цей рух? Титуломанія засліпила провідників того руху і вони поспішили всякий навипередки стати першим. Чому ж вони не зібралися разом, щоб поволі, мудро й без титуломанії продискутувати різні справи того руху, щоб розсудити, хто з них прав, а хто ні? Бо кожний хотів у проводі бути першим. Який же вихід з цього тепер?

Справа про Бога не може бути об"єктом спекуляцій, як це є місце в православних і католиків, де всю земну і небесну владу присвоюють собі як не ті, так інші, затуляючи людям очі тільки ритуалами, а наука для них зайва. Народові треба дати правдиву науку, і народ сам з часом вибере правильний, правдивий напрямок своєї віри. І народ тоді назве того мудрим, хто ту мудрість матиме і поділиться нею з народом. А сучасне самозванство ніякого мудрого напрямку не може дати.

"БОГ є ОДИН", ч.23,
жовтень-грудень, 1978

ДВА ПОХОРОНИ

Недавно я був на двох похоронах моїх знайомих, щоб віддати їм свою останню шану. Перший похорон відбувся по православному звичаю з церемоніями, що їх звуть Візантійською культурою.

Мій приятель, якому було 80 років та який часто хворів, ділився зі мною за свого життя різними думками, політичними і релігійними. Він признавався мені, що в усі ті церковні забобони не вірить, але він мав велику родину, члени якої належали до різних християнських віровизнань, тому й хоронили його в православному обряді.

Звичайно, в перших християн таких церемоній не було, але потім їх натворилося багато. Піп був у шапці, а це обряд жидівських рабинів. Перенесли покійника в церкву, де почалась відправа. Священик ніс на голові Біблію і співав "Премудрість". А я подумав собі, чи той священик добре простудіював ту Біблію з терором і перелюбом біблійних святців у тій книзі, яка мала б бути тепер нам премудрістю? А що вже казати про сіру масу! Громада прийшла по звичаю, все тільки традиція і більш нічого. Люди ніби вірять, але не знають, до чого й до кого вони моляться.

Священик давав цілувати обкладинки Біблії, що виглядає на дикунство далеких і темних часів. Священик зінав, що покійник перед смертю не сповідався/бо в те він не вірив/, то й приніс до гроба причастя і там ніби духовно запричастив його. Потім ходив навколо мертвого

го і кадив димом, немов пасічник вулиця. Адже в самих християн є приказка: та воно поможе, як мертвому кадило... Але чужа традиція перемагає правду в наших рабів.

На закінчення священик читав з Євангелії, а опісля сказав: "Прощаються всі гріхи твої вольні і невольні"... А я собі подумав: а хто ж тоді буде в тому пеклі, що ним лякають по церквах, коли всім мертвим "прощаються гріхи"? Всім московським царям священики простили всі вольні і невольні гріхи, всі кати-деспоти поховані священиками, що простили їм гріхи. Хіба лише той буде в пеклі, що на землі мучився та якого й без попа в землю закопали?... Це ж тільки торгівля Богом і раєм, а правди-вої науки в тому нема.

Християни поділені на сотні течій, і всі в "яжуть і розв'язують, прощають і проклинають християнин християнина, а що ж на те Ісус з Авраамом? Вони, як бачимо, не створили ніяких ясних моральних законів, бо кожний по-своєму їх пояснює. Ті, що мають в руках одну парafію, твердять, що Ісус дав тільки їм право прощати і проклинати, а ті, що в іншій парafії, того права не мають... Подумати лише здоровим розумом: чи Бог міг дати комусь право торгувати небом і землею?! Коли б так, то Бог перестав би бути Богом. Але Бог є Богом і никому не передає своєї влади керувати світом, бо Він є вічний рушій всього життя.

Другий похорон відбувся за ритуалами рунвізму Силенка з вірою в Дажбога. Помер мій колишній приятель, який пізніше став рунвістом і чогось утікав від мене. Але я вирішив віддати і йому останню пошану. Я зайшов у приміщення, де лежав покійник, і побачив там те, що раніше Силенко критикував: черноризники, кадиломахателі, семісвічник із запаленими свічками. Це останнє належить до жидівської форми - чому ж він тут?

Сам рунтато в чорній ризі, з поясом на шиї - значить, це новий дажджовський черноризник. Але менше з тими нудними формами. Який же зміст?

А ось який. У Силенка вже з "явився" рай, що його він ввесь час заперечував. Рунтато казав так: Правди такої в світі немає, а правда є правдою, як хто ~~її~~ створить... Виходить, отже, за Силенком, що правда була і в Сталіна, і в Гітлера, бож вони ~~її~~ такою створили. Рунвісти мусять признавати їй московську правду за дійсність, бо вона носить ім"я правди.

Іще сказав рунтато, що вони ніяких вір не критикують - всі віри є правдиві, як ~~їх~~ хто створив. Поперше, чи ж припинили рунвісти критикувати інші віри в своїх летючках? Покищо цього не видно. А коли всі віри правдиві, то чому ж він, той рунтато, покинув віру православну і творить баламуцтво? Я залишив усе християнське вчення, бо воно не правдиве, і не тверджу, що всі віри правдиві.

В одному місці журнал Силенка пише: "Українська правда не може дружити з чужою правдою", а в другому: "Ми співпрацюємо з усіма релігіями". /ч.9,ст.13,20/

Як не можна дружити, то як можна співпрацювати? Хібащо фальшиво, лицемірно.

Рунтато посылав покійника в оселі духовні в небесах, а Силенко ж писав, що Дажбог не є духом Божим, а дух нації. То чи нація керує небом і духовістю?

Коли Силенко пише, що Бог світу не творив, не творив і людини, а крім Дажбога, немає Бога, а Дажбог є тільки предок слов"ян, - то чи тут є якась логіка, віра? Коли людина заперечує існування правди, а правдою зве навіть і брехню, то тут щось не в порядку. Де хотіть твердить, що правди взагалі нема в світі.

А я скажу, що коли б не було правди в світі, то не мали б ми ні Шевченка, ні Сковороди, ні Франка, ні Л.Українки, як і багатьох інших, які за правду віддавала своє життя. Правда таки є і за неї треба боротися!

"БОГ є ОДИН", ч. 24,
січень-березень, 1979

ПРАВДИВА ВІРА

Яка ж віра правдива?

Та, що збудована на фундаменті світлого розуму, розвитку науки і спостережень природи. У правдивій вірі не може бути сліпої віри зі страху перед пеклом і вічним вогнем, що є видумкою для темних людей. Чиста і правдива віра - це не якась партійно-політична чи парофіяльна доктрина - це почуття душі людини, відчуття нею Бога як Творчого Ро-

зуму.

В народі може бути провідна людина, яка може давати правильний напрямок до пізнання й зрозуміння Бога. Ми мали в особі Гр. Сковороди таку людину. Але й він не був і не міг бути нашим ходатаем перед Богом чи посередником між нами і Богом. Бог нагородив його даром пізнання правдивої віри і правди, і він тим даром ділився з народом. Але людина мусить сама в собі розвивати почуття до Бога. Хтось може лише давати правдивий напрямок, але не може володіти повністю людським духом.

Правдиве розуміння Бога - це вміти бачити Його як Творця, і тільки Йому одному й належить пошана наша і подяка за створення світу і керування ним, не вимагаючи від нас нічого. Це не є служіння Богові - це пізнання Його й відчуття духовне, без чого людина була б нарівні з твариною, що тільки животіє тому, що споживає іжу.

Хто правдиво вірить в Бога, той спостерігає в природі, що Бог є завжди контролем і охороною людини - скрізь і завжди. Я працював чотири роки в копальні вугілля і помічав чудову Божу охорону нас, вуглекопів. Багато було випадків, коли одна людина гине навіть у більш-менш безпечному місці, а інша залишається живою навіть під страшними руїнами. Це й доказує, що Божа сила не спочиває ніколи - ні вдень, ні вночі, ні в суботу, ні в неділю. Це тільки люди навчили інших вірити в щось інше.

Мій друг оповідав випадок, що стався в одному ресторані, куди він був приїхав, як завжди, на обід, але цього ра-

зу щось ніби відчув і не ввійшов туди, а зразу ж повернувся додому. Повертаючись додому, почув великий вибух, а коли приїхав додому, дізнався, що хтось підклав бомбу під той ресторани і люди, що в ньому обідали, згинули... Це й доказує Божу силу й волю над усім світом.

Суботники кажуть, що гріх пити каву та їсти свинину, бо так написано Мойсеєм у Біблії. А яка ж різниця поміж коровою і свинею? Тільки та, що свинина тяжче переварюється в шлункові, але й не всі рослини є легкі до травлення. Є ще такі секти, члени яких не їдять не тільки взагалі м'яса, а й риби, бо то, мовляв, живе творіння. Ці секти називають тварин живими творіннями, а рослини такими не вважають. Але вони й не знають, що в природі все живе, навіть і трупи тварин і людей, бо смерти в природі не існує – є лише фізичне перетворення з одної форми в іншу. Нема великої різниці між великим слоном і маленьким комарем – вони однаково хочуть жити, маючи в тому однакову наслоду. Але ми, люди, йдемо і товчимо своїми ногами все дрібне, бо такий закон природи – закон пожирання, і ми не в силі того змінити. Тому нам потрібно спочатку зрозуміти закони природи, а тоді в них пізнавати правду і Бога.

Ми можемо мати релігійні організації будинки та обряди, але не ототожнювати все те з вірою чи якоюсь повинністю перед Богом, бо все в природі створене Богом для нас, а від нас для Бога мусить бути лише вдячність за все те.

Багато серед нас є урапатріотів, які

не мають Бога в своїй душі і віру свою будують на національних кличах. Богів національних не існує в природі, а є тільки один Бог у всесвіті і над всесвітом. І хоч тепер віра поступово занепадає, в процесі того занепаду прийде обновлення і краще розуміння Бога.

"БОГ Є ОДИН", ч. 25,
квітень-червень, 1979

ЗА ЧИСТОТУ ВІРИ!

У чому полягає чистота віри?

Віра людини в Бога є тоді чистою, коли вона розуміє Бога як Творця світу і не приймає всяких викрутасів-вигадок і додатків, що дійшли до нас з давнини. Бо ті додатки якраз і засмічують віру, тобто всякі байки і забобони та легенди. Від полярного ескимоса починаючи і канібалом амазонських джунглів кінчаючи, всі ті напівдикі народи мали поняття про Бога як Творця. Хто тих людей навчив вірити в Творця світу? Тоді не було ніяких книжок, ані місіонерів, а люди вірили. Бо людина мала відчуття, і це є природне явище, вроджене в людині. А церковні забобони підсовують нам якихось осіб з іхніми символами та різних адвокатів, через яких ми мали б звертатися до Бога. Це є засміченням правдивої віри.

У нашому народі було й є багато старих звичаїв. Наша писанка була символом краси весни і висловом пошани Богові за весну. Нема нічого забобонно-

го і в нашій куті, бо то народ, зібра-
вши земні дари Божі, святкував цю по-
дію з подякою Богові та й ів кутю. Ще
в нашему народі були різні молитви до
Бога, співи в Його пошану, танці й му-
зика в пошану природі - про зелені гаї
і про птахів, весну, пори року та кра-
су дівочу і героїчність, що в христи-
янстві стало гріхом. Але не було в на-
шого народу звичаю приносити криваві
жертви, не було риз, кропил, кадил. Бо
український народ був завжди гуманний.
А як і приносили жертви, то тільки ово-
чі, а не звірят.

Хоч і в нашему народі було багато ві-
рувань у примітивних богів, то все ж
менше, ніж в інших народів. Лише одне
було погане в наших предків: вони уяв-
ляли існування Божої родини - Перун,
Дажбог, Стрибог, Волес і всяке природ-
не явище вважали за Бога. Не зумів і
Володимир зреформувати ту віру на од-
нобожжя, а загнав народ у біблійне яр-
мо.

Засмічуванням віри треба вважати ма-
люнки в церквах і обожнювання чужого
Йордану, Сіону, коли в нас є свої Дні-
про і Карпати, не кажучи вже про пропо-
відування любові до тих ворогів, що рі-
жуть нас. Прочитав я в "Євангельській
правді"/за січень-лютий 1979 р./новин-
ку, що Союз Церков дав на комуністичних
партизанів в Африці 85 тис. долярів, то-
бо тим, що вбивають білих людей лише
за те, що вони білі. Генеральний сек-
ретар того Союзу Церков оправдав цю по-
міч євангельською любов'ю до ворогів,
бож в Євангелії і справді написано, що
треба любити ворога і не противитись

йому, якщо він знімає з тебе навіть останню сорочку... Від такого сміття й треба очистити віру в Бога.

Також віра в те, що кров Ісуса, мовляв, спасе кожного, не робить віру чистою, а тільки заохочує злочинців до злочинів, бож вірять, що все рівно їх злочини будуть змиті кров'ю Ісуса.

"БОГ є ОДИН", ч.25

квітень-червень, 1979

ОСНОВА ВІРИ

Віра в єдиного Творця світу, якого кожний народ у світі називає своєю мовою, мусить бути основана на спостереженнях творчої мудrosti в природі, що її є доказом вічного життя в природі та універсальності єдиного Бога.

Божий дар людині в ці пізнанні Бога не приходить із шкільної лавки - це з природи приходить дар Божий. Скільки існує на землі людство, то завжди Бог наділяв когось такими дарами, щоб вони шукали краще зрозуміння Бога і вічності. Про ці дари від Бога писав багато Грицько Сковорода, який і сам знав, що він той дар від Бога одержав. І Сковорода пізнавав Бога на основі спостережень у природі - це була його основа віри. Він порівнював Божий розподіл долі людини до фонтану, який наповнює всі посудини водою, але тому, що вони не однакового розміру, то більша посудина набирає більше води, ніж менша, хоч із фонтану йде вода однаково для всіх. Отак воно є з людьми в природі.

Грицько Сковорода – це початок нової доби духовної нашого народу. Він поклав нам основу віри на поняттях чистоти й свободи духа й тіла, за що й був гонимий церковними провідниками. Сковорода розпочав добу нової філософії щодо вічності людини, що переходить у своєму існуванні свій етап вічного життя – кожний у згоді з Божим призначеннем йому певної долі, про яку Й. Шевченко писав, що вона в нього була химерною. Бо Бог дав йому розум і здібності, але життя було дуже химерне.

Сковорода розумів, що кожна людина в світі має бути тим, ким є Бог призначив. Цими слідами Сковороди йшли всі наші пророки, що народилися вже пізніше. Це був правдивий шлях духовний, що вів народ до правдивого життя на землі. А в основі віри Сковороди було визнання одного Бога як Творчу силу в природі.

Обрядові форми віри не можуть трактуватися основою віри, бо віра в Бога – це немов тіло, а форма й обряди – лише одяг, що те тіло прикрашує. Ось чому треба спершу подбати про тіло, а потім вже про одяг. Ми спершу повинні дбати про правдиву науку віри в Бога, про духовість, вічність людини. А форми можуть з бігом часу й мінятися, залежно від народної культури в даний час. А ті, що в Бога не вірють, на перше місце висувають питання обрядовости близької, а не основи віри.

"БОГ Є ОДИН", ч.25
квітень-червень, 1979

ДО 1000-ЛІТТЯ ХРИСТИЯНСТВА

Ще трохи й далеко до святкування роковин хрещення Володимиром, а наші священики вже складають пляни того святкування. Християни плянують радісно те відсвяткувати, але ті, що бачать у християнстві наше лихо, святкуватимуть те як добу нашої трагедії, коли й почався наш державний занепад. Грецькі священики спалили нашу історію та накинули нашему народові чужі байки з їхніми despoticими пророками, а нас зробили в світі другорядним народом.

Католики спішать відзначити хрещення Ольги, нашої княгині, яка нібито була в Римі і там прийняла католицизм. Але це така ж неправда, як і та, що нібіто апостол Петро був у Римі і там заклав християнську столицю. Апостол Петро хоч і був у Римі, бо він був римським громадянином, але його силою туди привезли на суд. Тож не Петро проповідував у Римі, а Павло. І також не Ольга започаткувала християнство в Україні, а її внук Володимир.

Мені байдуже, як моого прадіда хрестили – по-православному чи по-католицькому, але мені не однаково, що моого прадіда й праbabу загнали силою в християнство, як мене пізніше загнали в колгосп, наклали на них те ярмо й обдурили їх вибранством когось, а мій народ поставили другорядними "гоями". І тому й для мене святкування того 1000-ліття – це святкування нашої великої трагедії. Не було в нас мудрого князя, який би з многобожія зробив однобожжя

та ввів культурніші обряди. Жиди, бач, не пішли позичати чужі віри й обряди, а творили, як уміли, свої, а якщо й позичали щось у когось, то вибирали, що краще. Наш князь цього не зумів, а пішов до наших віковічних ворогів греків — колишніх окупантів наших земель на побережжі Чорного моря, з якими наші предки вели війни. А Володимир закликав грецьких попів, які все впень знишили, що було пов"язане з нашою вірою, історією й культурою. Греки скористалися нагодою, щоб під знаком хреста і застрашуванні пеклом все те понищити, а нерозумний князь наш тішився красунею грецького царя. І тією ганьбою і тим принесеним нам рабством українські мали б тішитися в 1000-ліття тієї події.

Тарас Шевченко, коли критикував царів жидівських за їхню "святість і мудрість", то не забув і свого Володимира. А що б сказав Шевченко, коли б міг воскреснути в той момент, коли християни будуть святкувати 1000-ліття?!

Греки вважали все наше за поганське, але своє і жидівське, а в тому числі й терор і садизм, за Богові угодне. Але в Греції нічого не спалено, а все зберігається й досьогодні як надбання народу, а наше минуле зітерли з лиця землі. Про це наші письменники не пишуть — пишуть усе, щоб бути церковними угодниками, а не ради історичної правди. І Леся Українка підмітила, що падали ниць письменники перед його "ексциленцією". Пишуть навіть, що до хрещення в Україні не було ні письма, ні тих, що вміли писати і читати, та що все то нам греки принесли. Така ганебна писанина

наших істориків, як вся церковна література. Цією отрутою годують нашу молодь і доказують, що ми були дикиуни й варвари, темні, а тільки греки навчили нас культури, як принесли нам християнство.

Адже самі історики пишуть, що Святослав і Ігор підписували умови з греками, то чи ж вони підписувались якимись хрестиками на тих документах? Хіба ж при нашому князі не було й державних українських перекладачів, що знали гречьку мову і письмо? Чому ж історики й священики не скажуть правди народові? А правда та, що Святослав вів війни з далекими народами, отже то була могутня держава з певними законами і порядками в країні. Старинне слово "янське письмо" сягає своє старістю далеко поза Ігоря й Святослава. А де ті договори, ях вони підписували хоч би й з греками? Хто ях знищив і коли та чому?

З прийняттям християнства й самі греки згубили свою культуру, бо з того часу Греція стала другорядною країною, де перестали родитись філософи і припинився розвиток демократії. Бачите, греки зберегли договори наших князів і яхні присяги чужим богам, а де наші державні папери, що свідчили про високу культуру нашого народу перед християнством? Це ми самі знищили себе отим християнством. Греки навчилися від нас носити штани, бо вони і тепер по закутках Греції ходять у довгих сорочках. Археологічні розкопки доказують про нашу високу культуру Трипільську і Мізинську ще з-перед 15.000 років, а священики нам кажуть, що ми тільки 1000 років тому

стали культурним народом. Чи це не найбільша ганьба для нас?!

Хрещення під наказом князя було трагедією для нашого народу, який боронив свою віру і культуру довгими століттями. Тому й народ не дуже обороняв свій уряд від наступу татар, бо для народу власний уряд став чужим і чи магометани, чи християни - як ті, так і інші лупили шкуру з народу. Як ото сталося й під час 2-ої світової війни, коли не було за кого й за що воювати, бож за Сталіна не хотіли, а з Гітлером не було за що дружити.

Тарас Шевченко, коли писав про Богдана Хмельницького, то не дивився на його попередні заслуги, а бачив те, що він віддав Україну на поталу ворогові, тому й писав: "Амін тобі, великий муж! Великий-славний, та й не дуже..." Отак треба сказати і про Володимира за його шукання віри по чужих народах, бо сам не вмів чогось доброго зробити, щоб замінити поганство на щось краще.

Інші народи приймали християнство поступово, а нам накинуто майже в один день, що й наробило великої шкоди. А потім нас вороги розділили на ворогуючих поміж собою католиків, православних і протестантів, і ми до сих пір усі розсварені.

Вірю, що за цих дев'ять років до відзначення 1000-ліття хрещення України багато з наших людей прозріє і буде той день відзначати як день трагедії нашого народу.

"БОГ є ОДИН", ч.25
квітень-червень, 1979

ВІРШІ АВТОРА

РАЙСЬКА ПІСНЯ

Ніколи не вмреш Ти, наша Вкраїно!
Огонь Твоїх сил ще не згас.
Ніякий терор, ніяка чужина
Не знищить любови у нас!

Боролись за Тебе, любимий наш Краю,
Багато життя віддали.
Боролись і ми, а потім до раю
Ми, вірні, сюди прибули.

І тут Твоїм ім'ям ми землю назвали,
Щоб ім'я Твоє не згубить,
Щоб ми, Твої діти, ніде не пропали,
Ми скрізь з Твоїм іменем будемо жити.

Сам Кий, український великий наш тато
Керує він нами всіма.
Гетьманів, поетів було в нас багато,
Тож страху і тут поміж нами нема.

Сам Бог – охорона над нами всіма.
Він Сам збудував все для справжньої
волі.
Катів-яничарів між нами нема –
Їм не бути між нами ніколи!

ПІСНЯ ПОДЯКИ

Прийми нашу пісню, як дар України,
Бо Ти той єдиний, що дав нам буття!
Хай лине ця пісня вовіки і нині
За створене вічне Тобою життя!

Ми звідси відійдем у вічні простори,
В духовних ми формах і далі живем.
Усе нам належить - і місяць, і зорі.
Ми в руках усесвіту завжди будем.

Твої ми є діти святої природи,
Живем у розвою на славу Твою.
Живем-цвітимо, мов ті квіти в городі,
Бережем, розвиваєм культуру свою.

ПІСНЯ НАДІЇ

Я співаю - душа радіс,
Коли мій голос полетить
В простори вічні. І мій голос
Мене бадьорить-веселить.

Співаю, поки серце б"ється,
Борюся, поки сили є.
Коли ж вмирати доведеться,
Господь візьме життя моє.

Співаймо всі і всі радіймо,
Щоб тим Надію розбудити.
Ми цим себе бадьоримо,
Що будем всі ми вічно жити.

ПІСНЯ ДУХОВНОГО ЗБОРУ

Ми разом зійшлися у цю годину –
Це Божа любов об'єднала нас всіх.
Ми творим одну українську родину
Без зайвих пророків чужих.

О Мати-Україно, Твої нам пророки
– Це Леся, Іван і Тарас.
Вони нам найкращі, вони одинокі
І дійсні пророки для нас!

Про нашу славу вони нам писали,
Учили кайдани порватъ.
Раба, боягуза із гнівом картали,
До бою нас кликали встать.

Чужі ж злопророки вели нас до зради.
Від рабства ніхто нас не спас.
Лиш віра у Бога і рідні обряди
Єднають докути всіх нас.

Ярма ми зреклись і своє ми шануєм.
Ми з'єднано підемо в бій.
Самі над собою тепер ми пануєм,
І розум тепер у нас свій.

Моя Україно, Ти – край наш багатий,
У світі у всьому такого нема.
Степи і Дніпро і високі Карпати!...
– Ти дійсно свята земля!

ПІСНЕ МОЯ!

О пісне моя! Ти життя й охорона.
З тобою я виріс, тебе я люблю.
З тобою у смутку себе розважаю,
З тобою живу я і Бога хвалю.

За стінами тюрем ти теж веселила,
І в дальнім Сибірі тебе я співав.
І скрізь моя пісня була мені мила:
Коли спати лягав чи на працю вставав.

В боях за Україну лунала ти, пісне,
Щоб духа збудити за волю свою.
Ти справді будила! Й мене веселила
В найтяжчім кривавім бою.

Пішов на чужину, усе я покинув:
І батька і матір рідненьку мою,
Найкращу у світі мою Україну,
І думи, й надію житньову свою.

Та знов на чужині я пісні співаю,
Щоб нею і тут звеселити себе.
Одна тільки пісня мене веселила,
Тому не забуду ніколи тебе.

Це ти зберігала мене довгі роки
І в полі, і в лісі, і в хаті.
Хоч вже й постарів я, і голос хрипливий
- Та буду і далі я пісні співати!

ЗВЕРНЕННЯ ДО БОГА

О, потіш мое серце, о Боже Ти мій,
Щоб хоч трохи мені відпочити.
Утомився душою за народ я свій,
Бо мушу за ним я тужити.

Поможи Ти мені у моїй боротьбі
За правду, за щастя, за волю,
Щоб народ молився одному Тобі,
Щоб мати щасливу нам долю.

Хай душа не сумує. За правду терпиш,
А правда усе переборе.
Лиш правду кажи! Лише правди держись!
Не дивись ні на якес горе!

За правду борюся, поки й буду я жить.
І буду я мати надію.
Тільки Богу й народу я буду служить.
— І про це тільки завжди я мрію.

ГЕЙ, РАБИ!..

Гей, раби ви добровільні!
Вже ярмо пора ламати,
Пани ваші вже безсильні,
Щоб вас силою вдержати.

Схаменіться, покайтесь!
Та будьте ви люди!
А як ні — то згинете, —
І так воно буде!

Бо хто ходить у ярмі,
Того не шанують,
Таких пани продають,
А інші купують...

З М І С Т

Подяка автора.....	3
З листів до автора.....	4
Моя відповідь.....	6
Передслово.....	7

Розділ I-ший

ПРАВДИВИЙ НАПРЯМОК..... II - I23

Форма віри. Створення світу. Закон і слово Боже.-I2. Закон і національні релігії.-I3. Форма Богослуження.-I4. Храм чи церква? Форма духовного будинку.-I5. Хто повинен бути учителем у духовній школі. Святі титули.-I6. Одяг учителя. Шкільні відправи.-I7. Що читати в духовній школі?-I8. Зайві обряди. Необхідні обряди. Обряд над дитиною.-I9. Вінчання молодої пари.-22. Похорони.-24. Молитва.-25. Панахиди. Піст.-26. Пиття алкоголю. Куруння табаку.-27. Мораль і поведінка. Подружні розводи.-28. Народні пісні.-29. Танці.-30. Спорт.Ангели.-31. Слово "чорт" та інші.-32. Смерть.-33. Душа людини.-34. Чи є воскресіння мертвих?-35. Відповідалність за зло. Нагорода від Бога.-36. Переселення в інші світи.-37. Покаяння в гріхах. Монашество і монастирі.-38. Святочні дні. Роля учителя в громаді.-39. Чи тяжке зближення до моєї науки?-40. Віра наших предків.-41. Чи Бог помилується?-43. Про тих, що родились "непорочно".-45. Чому я перестав вірити в Біблію?-48. Парафіяльні паламарі.-52. Моє поняття віри. Заповіти.-54. Наука чи залякування?-56. До визнавців усіх релігій.-

-58. До всіх читачів.-60. Що стоять нам на перешкоді?-64. Мої пропозиції.-66. Ті, що їх легендарно назвали роженими від духа святого.-68. Про чуда Ісусові.-69. Чи Бог - раб свого творіння?-73. Що таке гріх?-74. Поняття молитви.-76. Ранішня молитва. Молитва перед іжою. Молитва перед сном.-78. Чи існує Бог?-79. Чи може бути народ без віри?-82. Дещо про книгу Митрополита Ілларіона "Мої проповіді".-83. Духовні провідники.-91. Людоугодництво.-94. Мої спостереження.-96. Що є вартісне в Біблії?-97. Про журнал "Пробудись!"-101. Звернення до українського народу.-102. Правда/вірш-107. Безгліздя - народне нещастя.-109. Не плач!/вірш/-110. До віруючої в Бога людини.-111. Тим, що вірять у реінкарнацію душі.-113. Хто й як розуміє Бога.-115. Католицька Україна.-118. Рідна церква.-120. Про Мойсеєві книги.-121.

Розділ 2-ий

ВИБРАНІ СТАТТІ..... 125 - 222

Поетам і письменникам.-126. Леся Українка/Лариса Косач/.-127. Тарас Григорович Шевченко.-137. Дорога до життя.-143. Мойсей чи Дарвін?-157. Хиротонія.-164. Який наш напрямок?-168. Окремі напрямні.-171. Як католики лізуть до неба.-178. Нарід хоче Бога.-179. Народи без вартісних законів.-182. Якого закону бракує в цілому світі?-189. Григорій Савич Сковорода.-192. Правдиві погляди Сковороди.-198. Лев Толстой.-202. Сучасне дажбожівство.-204.

Два похорони.-209. Правдива віра.-212.
За чистоту віри.-215. Основа віри. -
217. До 1000-ліття християнства.-219.
ВІРШІ АВТОРА..... 223

=====

За всіма інформаціями
звертатися на таку адресу:

M. BOROWIK
R.R. 1
Wilsonville, Ontario
Canada, NOE 1Z0

*****

~~SMN~~
~~b~~
318